

V 2
4830

QK. 209, 29.

Vg
4830

DE INDULGENTIIS PONTIFICIIS
DISPUTATIO THEOLOGICA
CA JUBILÆA

In qua sunt

1. Propositiones, quas anno Christi 1517. ad diem
XXXI. Octobris, post horam meridianam duodecimam, ad Val-
vas templi arcis Wittebergenfis affixit, adeoq; primas con-
tra Papatum Romanum sollemnissimè promul-
gavit vir DEI

D. MARTINUS LUTHERUS.

*(Cum brevibus notationibus parentheticis, collectis
ex ipsius scriptis)*

2. Theses, quas hoc anno Christi seculari 1617. ad
diem XXIV. Octobr. in Academia Wittebergenfi
PRÆSIDE

VVOLFANGO FRANZIO TH. D.
*Pro Gradu Doctoreo in Facultate Theologica impetrando
horis ante & pomeridianis publicè defendent*

Reverendi Viri

M. PAULUS RÖBERUS WURZENSIS
Misnicus. Illustrissimæ aulæ Archiepiscopatus Magdeburgenfis
CHRISTIANO-WILHELMIÆ concionator aulicus.

ET

M. JOSUA STEGMANNUS SULTZFEL-
denfis Francus, designatus Ecclesiæ Stadhagenfis Pastor & Super-
intendens & illustris ERNESTINI ibidem Pro-
fessor Primarius.

Cum Gratia & Privilegio Elect. Saxon.

WITTEBERGÆ,

Ex Officinâ Typographicâ Johan. Gormanni, Anno 1617.

Reverendissimo, Illustrissi-
mo Serenissimoq; Principi ac
DOMINO,

Dn. CHRISTIANO VVIL-
HELMO, POSTULATO ADMINISTRA-
TORI ARCHIEPISCOPATUS MAGDEBURGEN-
sis, Coadjutori Episcopatus Halberstadensis, Marchioni
Brandenburgico, Duci Borussiae, &c. Domino
suo clementissimo.

Pacem corporis & animæ à Patre luminum ex alto p.

Reverendissime, & Serenissime Princeps,
Domine Clementissime, annus hic ad finem
decurrit centesimus, quando nimirum anno
Christi 1517. ad ipsam diem XXXI. Octobris
tanquam in vigilia omnium Sanctorum sic dicta, Re-
verendus in Christo, sanctæq; memoriæ Pater D. MAR-
TINUS LUTHERUS, tunc temporis Ordinis Eremita-
rum in Augustiniano Wittebergensium Collegio, in
que Academia lector ordinarius, anno ætatis suæ circi-
ter 34. sub umbra patrocini, FRIDERICI TERTII Ele-
ctor. Saxon. in hac Academia primas suas propositiones
adversus Papatum, de Indulgentijs, quæ à Johanne Te-
zelio Dominicano, Theologiæ Doctore, Pirnæ ad Al-
bim nato, *jussu Leonis X. Pontificis Romani, & auctoritate*
ALBERTI Archiepiscopi Moguntini & Magdeburgensis,
nec non Administratoris Halberstadensis, Marchionis Bran-
deburgensis, venales circumferbantur, ad disputandum
& ventilandum cunctis Christianis, tum præsentibus,
tum absentibus, non sine Spiritus sancti ductu & im-
pulsu publicè & felicissimè proposuit.

) (2

Eadem

Eadem die, nimirum anni 1517. in vigiliâ omnium
sanctorum, ad Reverendissimæ & Serenissimæ Vestræ
Celsitudinis abavi Joachimi I. Electoris Brandenburgensis
fratrem ALBERTUM, *tunc temporis Archiepiscopum & simul inter Electores Imperij primarium, Marchionem Brandenburgensem, postea Cardinalem, titulo S. Chryso-*
goni, easdem suas de indulgentijs propositiones misit,
vir DEI, D. Lutherus, additis subjectissimis litteris, in
quibus, partim quàm dubia res sit Indulgentiarum o-
pinio demonstrat, partim humilimè petit, cum in In-
structione Tezelij, *sub nomine ipsius Alberti edita* dicere-
tur, *Unam principalium gratiarum esse donum illud Dei in-*
estimabile, quo reconcilietur homo Deo, & omnes pœna de-
leantur purgatorij; item quod non sit necessaria contritio his,
qui animas vel confessionali redimunt, ut ex paternâ cu-
ra, quæstorum impudentiam & blasphemiam compes-
cere, adeoq; etndem libellum penitus tollere & præ-
dicatoribus indulgentiarum aliam formam prædican-
di imponere velit, ne aliquis fortè irritatus, editis li-
bellis, & prædicatores & ipsum libellum confutare ag-
grediatur. Tunc quidem responsum nullum Luthero
remisit Albertus, quod ipse Lutherus alicubi innuit, si-
ne dubio ea de causâ, quàm *Hieronymus Ecclesie Brande-*
burgensis Episcopus tanquam Ordinarius, itidem de eodem
negotio compellatus allegat in suo responso, Lutherum
incipere oppugnare potestatem Ecclesiæ, sibiq; attra-
cturum maximas molestias, ideoq; moneri ut desinat.
Cui simile est, quod de Alberto Cranzio Theologia Doctore
& Historico eminentissimo publicè innotuit. Cum enim
paucis diebus ante mortem in lecto decumbens propo-
sitiones istas Lutheri de Indulgentijs accepisset, & ex-
pendisset, *O frater,* exclamat, *abi in tuam cellam, ora unum*
Pater noster & dic, miserere mei Deus, nihil aliud indigi-
tans,

tans, quàm tantæ rei qualemcunq; conatulum (ut ita loqui liceat) adversus tantum Deum terrestrem Papam, à miserrimo Scholastico & fraterculo Monacho susceptum non posse non esse ridiculum pariter & penitissimè irritum. Egonè (*scribit Lutherus in præfatione Germanicâ de Indulgentijs*) tunc cadaveri, quàm homini similior majestatem Papæ oppugnarem, ad quam non tantum omnes Reges in terra & ipse totus orbis terrarum, sed etiam cœlum & infernus obstupescabant & ad ejus nutum cuncta exhorrescebant.

Verum enim verò à Domino hoc factum fuit, *quod Deus ille terrestris cœm omni suo Cardinalium, Presbyterorū, Academiarum, Theologorum, Monachorum exercitu sapientia & Spiritui, qui locutus fuit ex Luthero, resistere non potuit, & est illud adhuc hodiè mirabile in oculis nostris.*

Istam anno 1517. à LUTHERO adversus Tezelianas indulgentias profectam disputationem, ut hisce, Jubilæi Ecclesiastici Lutherani ferijs repeteremus, tum nos jussit ipsa animi grati, *temporum exoptatissimorum opportunitati à Deo æterno nobis affulgenti*, debita pietas, tum ansam porrexerunt duo Theologiæ Candidati & cum primis alter, Vestræ Reverendissimæ & Serenissimæ Celsitudini à concionibus sacris dilectus, nostræq; Academiæ à plurimis annis ob eruditionis Theologicæ solidæ & omnium virtutum Christianarum laudem carissimus, Reverendus clarissimusq; Dominus M. Paulus Rôberus, Alter verò est ille, ab Illustrissimo Comite ac Domino, Domino Ernesto Comite in Holstein & Schawmburg/ &c. & unâ cum Reverendissima & Illustrissima Celsitudine Vestra & cum alijs imperij Magnatibus verè Lutheranis, nullis sumptuum sacrorum expensis parcente, & Lutherani depositi amantissimo Domino, ad Ecclesiæ & Gymnasij Stadhagensis Superin-

tendentiam & Professionem primariam ex Academia
Lipsiensi, cui per decennium integrum etiam simili
modo notissimus fuit evocatus, Reverendus & Claris-
simus M. Josua Stegman. Et cum Reverendissimæ ac il-
lustrissimæ Vestræ celsitudinis voluntas & propositum
constans fuerit, ut ejusdem Concionator Aulicus non
nisi in hoc loco, ad religionis Lutheranae consensum cū
hisce Ecclesijs sacrosanctè & seriò testificandum, & qui-
dem in ipsis ferijs Jubilæis testimonium doctrine & pro-
fectuum suorum publicè reportaret, fieri aliter non de-
buit, quàm ut L U T H E R I primas propositiones *prout*
tunc fuere à viro Dei scriptæ, & eodem die Archiepiscopo
Magdeburgensi transmissæ, hoc quoq; seculari tempore,
ejusdem Archiepiscopi Magdeburgensis Illustris, co-
gnato, cum L U T H E R O sincerissimè conspiranti, notis
quibusdam ex L U T H E R O ipso in parenthesis con-
cinnatas, & alio novarum insuperthesium genere ex-
plicatas inscriberemus. Quæ historica pariter & sub-
jectissima publica compellatio, ut in oculis, Vestræ Re-
verendissimæ & Serenissimæ Celsitudinis gratiam in-
veniat, quibus debeo reverentiæ subjectissimæ gestibus
humiliter peto. Aeternus Deus, Pater Domini nostri
I E S U C H R I S T I, vestram Reverendissimam & Serenif-
simam Celsitudinem, cum tota inclyta Brandeburgen-
sium Marchionum prosapiâ, sequente seculo toto dex-
tra fortitudinis suæ clementissimè pariter & potentif-
simè tueatur & complectatur. Wittebergæ ipso die
Lucæ, anno Christi, 1617.

Reverendiß. & Sereniß.
Celsitudinem Vestram

Subjectissimè colens

Wolfgangus Franzius Th.D. Templi
Academici Præpositus.

PRIMÆ PROPOSITIONES,
D. MARTINI LUTHERI,
ADVERSUS PAPATUM DE IN-
DULGENTIIS, CUM BREVIBUS NOTA-
TIONIBUS QUÆ EX EIUS IPSIUS LIBRIS HAC
DE RE SCRIPTIS MAGNAM PARTEM SU-
PER SINGULAS SUNT EX-
CERPTÆ.

Nota certis
causis retin-
ent sen-
sum propo-
sitionum
Lutheri, et
tra Fri-
ne Civ.

THEISIS I.

Dominus & Magister noster IESUS Chri-
stus, dicendo: Pœnitentiam agite &c. om-
nem vitam fidelium Pœnitentiam esse vo-
luit.

*(Propter verbum Christi, pœnitentiam agite, omnino re-
sipiscantiam per totam suam vitam Christianus agere de-
bet, sicut per totam vitam orare debet; Dimitte nobis debi-
ta n. s. a.)*

2. Quod verbum de Pœnitentia sacramentali, id est,
Confessionis & satisfactionis, quæ sacerdotum mini-
sterio celebratur, non potest intelligi.

*(Pœnitentiam sacramentalem Pontificij describunt, quæ
constat contritione, confessione singulorum peccatorum &
satisfactione pro commissis peccatis. De hac non potest in-
telligi verbum Christi, pœnitentiam agite. Alioquin singu-
lis momentis omnia peccata essent confitenda & singulis mo-
mentis pro peccatis satisfaciendum.)*

3. Non tamen solam intendit interiorem. Imo in-
terior nulla est, nisi foris operetur varias carnis morti-
ficationes.

(Non

(Non tamen solam internam spiritualem pœnitentiam, inculcat Christus, imò non est vera interna spiritalis resipiscentia, nisi operetur exterius crucem, mortificationem carnis & bona opera tanquam fructus pœnitentia & spiritus.)

4. Manet itaque pœna donec manet odium sui, id est, pœnitentia vera intus, scilicet usque ad introitum Regni cœlorum.

(Exterior mortificatio carnis manet, donec interior resipiscentia vera manet, nimirum, usque dum destruitur corpus peccati.)

5. Papa non vult, nec potest ullas pœnas remittere, præter eas, quas arbitrio vel suo vel Canonum imposuit.

(Quinque numerabantur tunc temporis pœnae 1. Gehenna. 2. Purgatorij. 3. Mortificationes carnis. 4. Calamitates à DEO in hâc vitâ imposita: 5. Canonica, quas Pontifex, ut publica persona, in suis publicatis veteribus Canonibus constituit super peccata, ab hominibus commissa, ut & in confessione auriculari revelata. Exempli gratia imponit specialia jejunia ad certos dies, menses, annos.

Primam & secundam nemo hominum potest remittere ex suâ auctoritate. Tertiam nemo hominum alteri potest imminuere, imò potius suadere debet. Quartam mutuis precibus avertere vel mitigare omnes p̄i possunt. Solam quintam in suâ manu tenet & per suas indulgentias Papa potest relaxare, in reliquis dimittendis nullam sibi potestatem in veteribus Canonibus arrogat.)

6. Papa non potest remittere ullam culpam, nisi declarando & approbando remissam à DEO, Aut certo remittendo casus reservatos sibi, quibus contemptis culpa prorsus remaneret.

VI. DEUS

(Deus solus propriè remittit culpam peccati, sacerdotes saltem, & ita Papa, declarant, annunciant & confirmant hominibus, quod à Deo ipsis culpa peccati sit remissa. Sicut Deus leprosos sanabat sanando, sacerdos pronunciando. Quos tamen casus Papa, juxta suos canones sibi reservat, illorum culpam quoq; remittere potest. Si hi casus spernuntur, tum remanet culpa irremissa.)

7. Nulli prorsus remittit D E U S culpam, quin simul eum subijciat humiliatum in omnibus, Sacerdoti suo Vicario.

(Deus nulli (lege contrito & benè humiliato) prius remittit culpam, quem non simul velit eà de re à sacerdote confirmari. Huic credere debet non propter personam, sed propter verbum Christi. Tantum habebit pacis, quantum crediderit verbo promittentis. Alia via pacem querere & invenire non potest.)

8. Canones poenitentiales solum viventibus sunt impositi, nihilque morituris secundum eosdem debet imponi.

(Cum nec lex Domini diutius dominetur homini, quam quanto tempore vivit, Rom. 7. 1. 2. 3. quanto magis Canones Papa, prout à veteribus Papis sunt dati, secundum quos confitendum est & satisfaciendum, saltem de temporibus tertiis hujus vite sunt intelligendi, in quibus solis fit hoc, quod dicitur in canonibus, flere, jejunare, peregrinari, vigilare. Mortui enim sunt egressi forum Papa, unde secundum canones, jam jam morituris nihil debet imponi.)

9. Inde benè nobis facit Spiritus sanctus in Papa excipiendo in suis Decretis semper articulum mortis & necessitatis.

(Benefacit Papa, quod in Canonibus suis semper in casu necessi-

) ((

necessi-

*necessitatis constitutos ab illorum observatione excipit, cumq;
mors sit omnium necessitatum extrema necessitas, rectissime
mortuos quoq; à canonibus excipit.)*

10. Indoctè & malè faciunt sacerdotes ij, qui mori-
turis pœnitentias canonicas in Purgatorium reservant.

*(Ergò indoctè morituris dictantur pœna Canonice, eaq; in
purgatorium, ut ibi solvantur, à sacerdotibus reservantur.
Mortuus enim versatur in foro superiore.)*

11. Zizania illa de mutanda pœnâ Canonica in pœ-
nam purgatorij, videntur certè dormientibus Episco-
pis feminata.

*(Veteribus Canonibus contraria sententia recentior de pœ-
nis canonum satisfactorijs in pœnas purgatorij mutandis,
morituro imponendis, & in purgatorio luendis, exorta est,
quando non satis vigilarunt Episcopi in Ecclesiâ.)*

12. Olim pœnæ Canonicae non pòst, sed ante abso-
lutionem imponebantur, tanquam tentamenta veræ
contritionis.

*(Olim Canonicae pœnae seu satisfactiones pro commissis pec-
catis rectius imponebantur ante absolutionem, tanquam ex-
plorationes seriae actæ pœnitentiæ, adeoq; in ipsâ absolutione
finiebantur. Cum ergò mortui omninò sint absolvendi, utiq;
in morte ipsorum omnes Canonicae pœnae finè habere debent.)*

13. Morituri per mortem omnia solvunt, & legibus
Canonum mortui jam sunt, habentes jure earum rela-
xationem.

*(Mortui per mortem omnia solvunt, & omninò absurdum
esset, si moriturus solveretur ab omnibus legibus alijs non ta-
men absolveretur à Canonibus Papalibus.)*

14. Imperfecta fanitas seu charitas morituri, ne-
cessario secum fert magnum timorem, tantoq; majo-
rem, quantò minor fuerit ipsa. Homo

(Homo in hac vitâ semper habet imperfectam probitatem & charitatem, Et quia perfecta tantum charitas est sine timore, ideo imperfecta in homine morituro semper habet secum timorem magnum iudicij, inferni, quia in homine quantumvis sancto, tamen sunt vetustates Adæ: Ergo moriens in probitate imperfecta necessario timet & horret, & quo minorem habet probitatem, eo plus timet.)

15. Hic timor & horror, satis est se solo, ut alia taceam, facere pœnam purgatorij, cum sit proximus desperationis horrore.

(Iste timor, tanquam desperationi proximus sufficit ad maximam Purgatorij pœnam generandam. Cumq; scriptura infernum describat ab horrore desperationis, utiq; purgatorium, mitius inferno, describendum erit quoddam proximum desperationi.)

16. Videntur infernus, purgatorium, cœlum differre, sicut desperatio, propè desperatio, securitas differunt.

(Tria enim illa ita videntur discernenda, quod cœlum sit pax gaudium, & securitas; Infernus, desperatio æterna, dolor, fuga: purgatorium quasi desperatio & fuga, sed tamen cessatura.)

17. Necessarium videtur animabus in purgatorio sicut minui horrorem, ita augeri charitatem.

(Dicendum igitur esse videtur, tantum in purgatorio crescere charitatem in animabus, quantum in ipsis decrescere dicitur timor, ita nimirum, ut in purgatorio anime per voluntarias passionis pœnarum possint perfici, & sic in eis possit augeri charitas.)

18. Nec probatum videtur ullis aut rationibus aut scripturis, quod sint extra statum meriti, seu augendæ charitatis.

(Si purgatorium tantum est locus solvendarum pœnarum, nec ibi à vitijs residuis anima purgantur, tum nihil differre ab inferno, ubi pœna est cum culpâ manente. Necesse est igitur dicere, non liberari animas à purgatorio, nisi posito timore incipiant amare voluntatem DEI, in illo ipso loco. DEUS enim animas in purgatorio tanquam in statu ad vitam æternam tendente non potest deserere, cum in eis semel opus bonum suum inceperit, adeoq; gratiam ipsis augere dicendus sit.)

19. Nec hoc probatum esse videtur, quod sint de suæ beatitudine certæ & securæ, saltem omnes, licet nos certissimi simus.

(Et si nos non credimus, venire ullam animam in purgatorium, nisi sit de numero salvandarum, tamen interim ad limus ipsas animas, dum in purgatorio sunt, non omnes de salute semper esse certas. Nam animæ in purgatorio constituantur, quasi in portâ inferni, iccirco partim timent damnationem, et si non sequitur: partim sperant, licet statim auxilium nusquam appareat.)

20. Igitur Papa per remissionem plenariam omnium pœnarum, non simpliciter omnium intelligit, sed à seipso tantummodo impositarum.

(Ergò Papa per indulgentias & per verba (omnium pœnarum plenariam remissionem) non potest intelligere remissionem, nisi earum pœnarum temporalium hujus vitæ, quas ex Canonibus suis ipsemet imposuit.)

21. Errant itaque indulgentiarum commissarij ij, qui dicunt, per Papæ indulgentias hominem ab omni pœna solvi & salvari.

(Errant cantores indulgentiarum, & decipiunt populum, dum non distinguunt, sed absolutè loquuntur & dicunt, per indulgentias hominem ab omni pœna solvi & salvari, ubi
populus

populus intelligit omnem pro quibuscumq; peccatis & ubicumq;
luendam.)

22. Quin nullam remittit animabus in purgato-
rio, quàm in hac vitâ debuissent, secundum canones
solvere.

(Immo nec illam pœnam potest remittere Papa animabus
in purgatorio, quàm homo in hac vitâ luere debuisset, siqui-
dem nulla temporalis Canonica pœna potest mutari in pœ-
nam purgatorij.)

23. Si remissio ulla omnium omninò pœnarum,
potest alicui dari, certum est, eam non nisi perfectissi-
mis, id est, paucissimis dari.

(Si potest remissio omnium pœnarum, tam à D E O
quàm ab homine impositarum, alicui dari, certum est,
quod ea dari potest, non nisi perfectissimis, qui paucissimò
sunt.)

24. Falli ob id necesse est, majorem partem popu-
li, per indifferentem illam & magnificam pœnæ solum
promissionem.

(Fallitur igitur populus per verba indiscreta (omnium
pœnarum) dum post eritas indulgentias putat se sine omni
pœna evoluturum in caelum.)

25. Qualem potestatem habet Papa in purgato-
rium generaliter: Talem habet quilibet Episco-
pus & Curatus in suâ Diocæsi & Parochiâ specialiter.

(Si quam Papa habet potestatem in purgatorium, tum ta-
lem et jam habet quilibet ex Episcopis, & ex inferioribus Pa-
storibus, nimirum qua potest ipse & quilibet alius suffragari,
id est, orare, jejunare pro animabus defunctis: Papa, cum
totâ Ecclesia generaliter in die omnium animarum: Episco-
pus cum sua diocesi specialiter in diebus communibus: Cura-
tus in sua Parochiâ in exequijs & anniversariis: Christianus
individualiter in solâ devotione.)

) () 3

26. Opti-

26. Optimè facit Papa, quod non potestate clavis, (quam nullam habet) sed per modum suffragij dat animabus remissionem.

(Optimè facit Papa, quod non majorem potestatem in purgatorium sibi sumit, sed tantum suffragando, seu intercedendo, inde liberat animas. Si enim Papa haberet imperium, clavis potestatem, jurisdictionem, vim solvendi in purgatorium, tum crudelis esset, quod illud animabus non vacaret ex charitate, etiamsi non esset causa colligendi pecuniam, vel pro bello contra infideles, vel pro structurâ sacrâ, aut communi, aliavè necessitate hujus vitæ.)

27. Hominem prædicant, qui statim ut jactus nummus in Cistam tinnierit, evolare dicunt animam.

(Humanum somnium prædicant, qui dicunt, evolare animam, quàm primum nummus coniectus in Cistam tinnit, & dum adbuertinnit, quia aliud est suffragium & aliud exauditione suffragij.)

28. Certum est nummo in Cistâ tinniente, augeri quæstum & avaritiam posse, suffragium autem Ecclesiæ est in arbitrio Dei solius.

(Cum Papa in purgatorium nullam habeat potestatem, nec de suffragij sui exauditione certus esse queat, relinquitur) tinniente nummo certò augeri lucrum; exauditionem verò intercessionis papalis esse penes Deum.)

29. Quis scit, si omnes animæ in purgatorio velint redimi, sicut de S. Severino & Paschasio factum narratur.

(Si legendis Pontificijs est credendum, tum incertum est, num cupiant omnes animæ licet satis expiata ex purgatorio liberari, antequam etiam in charitate perficiantur plenius. Non omnes igitur ad tinnitum pecuniæ statim evolant ex purgatorio.)

30. Nul-

30. Nullus securus est de veritate suæ contritionis. Multò minus de consecutione plenariæ remissionis.

(*Si, secundum quorundam sententiam, ementibus indulgentias, Contritio est necessaria ad remissionem penarum omnium, pro omnibus peccatis mortalibus & occultis, tum indulgentia non possunt non esse incerta, siquidem nullus potest esse certus, se veram egisse contritionem, adeoq, nec se plenariam consecutum esse remissionem peccatorum. Fient autem certa, etiam si redimens nec est dignus nec contritus, si tantum statuatur remissiones penarum Canoniarum, que sunt in mera potestate Papa, & ratione peccatorum manifestorum, de quibus coram Ecclesiâ accusari aliquis potest.*)

31. Quam rarus est verè pœnitens, Tam rarus est verè Indulgentias redimens, id est, rarissimus.

(*Cum indulgentia non profint, nisi verè pœnitentibus, deinde cum paucissimi sint verè pœnitentes, sequitur, paucissimos verè redimere indulgentias omnium, ut persuadentur peccatorum.*)

32. Damnabuntur in æternum cum suis Magistris, qui per literas veniarum securos sese credunt de suâ salute.

(*Cum magistris, auditores in æternam peribunt, qui quoad remissionem omnium peccatorum, non ad Christum adducuntur, non ad fidem, non ad gratiam, sed ad mortuam literam, ad ceratam papyrum, ad nomen veniarum, ad nomen suffragiorum, ad externi hominis, qui tantum cœnam Canonicam, nec tamen omnem in sua manu habet, remissionem: & ex illa chartâ certi de salute esse volunt.*)

33. Cavendi sunt nimis, qui dicunt venias illas Pa-
pa,

pæ, donum esse illud D E I inæstimabile, quo reconciliatur homo D E O.

(Caveantur, qui dicunt, quod indulgentia habent ipsam gratiam principalem, per quam homo reconcilietur Deo & perfectam remissionem denuò consequatur.)

34. Gratia enim illæ veniales tantum respiciunt pœnas satisfactionis sacramentalis, ab homine constitutas.

(Hoc iterum repeto, quod indulgentia tantum possint liberare à debito canonum papalium, tanquam humanorum.)

35. Non christiana prædicant, qui docent, quod redempturis animas vel Confessionalia, non sit necessaria contritio.

(Confessionalia sunt indulta papalia, quibus datur facultas eligendi confessorem, qui auctoritate Papæ à casibus reservatis, sive omnibus, sive aliquib. confitentem absolvere possit. Jam verò hostis Dei non potest pro amico Dei intercedere. Multi ementes indulgentiam pro cognatis defunctis sunt hostes Dei, quia impœnitentes. Ergo non possunt vere emere pro suis indulgentiam. Peccant igitur, qui dicunt, posse etiam impœnitentes emere indulgentiam.)

36. Quilibet Christianus verè compunctus habet remissionem plenariam à pœna & culpâ, etiam sine literis veniarum sibi debitam.

(Cum per totam Ecclesiam doceatur, posse interdum contritionem hominis tantam esse, & tantam æstimari, ut deleat omnem culpam & pœnam, tum sequitur non semper, nec omnibus, opus esse indulgentijs.)

37. Quilibet verus Christianus sive vivus sive mortuus, habet participationem omnium bonorum Christi & Ecclesiæ, etiam sine literis veniarû à Deo sibi datâ.

(Impossibile est esse Christianum, qui vel in vitâ, vel in mortuo non ita habeat communionem bonorum Christi & Ecclesiæ ut non opus sit ullis indulgentiarum literis.)

38. Re

38. Remissio tamen & participatio Papæ, nullo modo est contemnenda, quia, ut dixi, est declaratio remissionis divinæ.

(*Papæ remissio & distributio non est contemnenda, quia est talis ministerialis declaratio & confirmatio remissionis à DEO facta, quæ verissimè est efficax in eo, qui credit verbo DEI à Sacerdote enunciato.*)

39. Difficilimum etiam est doctissimis Theologis, simul extollere veniarum largitatem, & contritionis veritatem coram populo.

(*Difficile est indulgentias valdè laudare, & veram contritionem valdè magnificare. Cum enim satisfactio sit melior, quàm indulgentia satisfactionis, iccirco bona opera, quæ pertinent ad satisfactionem sunt preferenda indulgentijs seu venijs, cum veniæ sint instituta ab hominibus, nec præcepta, nec consultæ divinitus.*)

40. Contritionis veritas pœnas quærit & amat, Veniarum autem largitas relaxat, & odisse facit, saltem occasione.

(*Vera contritio pœnas & satisfactiones, ad quas opera bona pertinent, sibi quærit & amat, sed indulgentiæ quærunt remissionem pœnarum, ideoq; oderunt pœnas seu satisfactionem & quæ huc pertinent bona opera, ut sunt oratio, jejunium, elemosyna præsertim quando occasio offertur odii prosequendi impositas pœnas canonicas.*)

41. Cautè sunt veniæ Apostolicæ prædicandæ, ne populus falsò intelligat, eas præferri cæteris bonis operibus charitatis.

(*Prima liberalitas sit, quæ fit pauperibus; secunda quæ in exstructionem templorum; tertia in indulgentias. Prima & secunda sunt divinitus præceptæ; tertia non. Ne igitur humanitus instituta præferantur divinitus institutis.*)

) () 42. Docendi

42. Docendi sunt Christiani, quod Papæ mens non est, redemptionem veniarum ulla ex parte comparandam esse operibus misericordiæ.

(*Docendus est populus, quod nec Papa ut publica persona, quatenus per canones ipse loquitur, nec canones Papales comparent indulgentiarum emtiones operibus charitatis.*)

43. Docendi sunt Christiani, quod dans pauperi, aut mutuans egenti melius facit, quam si venias redimeret.

(*Docendum & non dissimulandum, quod eleemosyna distributio vel mutuatio melior sit indulgentiarum emtionibg.*

44. Quia per opus charitatis crescit charitas, & fit homo melior, sed per venias non fit melior, sed tantummodo à pœna liberior.

(*Per exercitium operum charitatis divinitus mandatorum crescit charitas & homo fit probior, per indulgentiarum emtiones fit liberior à pœnis ab homine denuntiatis.*)

45. Docendi sunt Christiani, quod qui videt ege- num, & neglecto eo, dat pro venijs, non indulgentias Papæ, sed indignationem DEI sibi vendicat.

(*Docendum, quod qui eleemosynam denegat pauperi, ut possit interim emere indulgentias, is non indulgentiam, sed DEUM iratum accipit.*)

46. Docendi sunt Christiani, quod nisi superfluis abundant, necessaria tenentur domui suæ retinere, & nequaquam propter venias effundere.

(*Docendum quod indulgentiarum emtiones, imprimis à pauperibus, quibus nihil domi est superflui, præcetermitti debeant.*)

47. Docendi sunt Christiani, quod redemptio veniarum est libera, non præcepta.

(*Docendum quod indulgentiarum emtiones non sunt divinis mandata, sed libera.*)

Docendi

48. Docendi sunt Christiani, quod Papa sicut magis eget, ita magis optat in venijs dandis pro se devotam orationem, quàm promptam pecuniam.

(Docendum quod Papa propter officium, quod gerit summum, pluribus opus habet pro se orationibus Christianorum. Ergo sicut sine dubio optabit plures pro se, ita in indulgentijs dandis plus optabit pro se intercessionibus Christianorum, quàm sororum nummos. Debebat fieri.)

49. Docendi sunt Christiani, quod veniæ Papæ sunt utiles; si non in eas confidant, sed nocentissimæ, si timorem DEI per eas amittant.

(Docendum, quod indulgentiæ sint nocentissimæ, si per eas creatur securitas timoris DEI, utiles si in eas non ponatur fiducia.)

50. Docendi sunt Christiani, quod si Papa nosset exactiones venialium Prædicatorum, mallet Basilicam S. Petri in cineres ire, quàm ædificari cute, carne & ossibus ovium suarum.

(Emtores indulgentiarum solebant aut mutuari, aut etiam tunicas vendere & conjuges invitis viris mendicare, monachi invitis prælatis aliunde corradere, ut haberent, unde solverent pro indulgentijs. Docendum igitur si Papa hoc nosset, quod mallet Basilicam Petri pro indulgentiarijs pecunijs extruendam penitus perire.)

51. Docendi sunt Christiani, quod Papa sicut debet, ita vellet, etiam vendita, si opus sit, Basilica S. Petri de suis pecunijs dare illis, à quorum plurimis quidam Concionatores veniarum pecuniam eliciunt.

(Docendum quod Papa teneretur & deberet venditâ Basilicâ pecuniam ipse distribuere illis, quos quidam concionatores indulgentiarum pecunijs nunc spoliant.)

X X X z

Vana

52. Vana est fiducia salutis per literas veniarum, etiam si commissarius, imo Papa ipse suam animam pro illis impignoraret.

(Mendacium est dicere, homines posse salvari per indulgentias, etiam si vel nundinatores vel Papa ipse animam e mentibus pro asssecuratione interponeret.)

53. Hostes Christi & Papæ sunt ij, qui propter venias prædicandas verbum DEI in Ecclesiis penitus sile-re jubent.

(Hostes Christi & Papæ sunt, qui jubent ut prætermis-sis textibus sacris tantum pro concionibus, indulgentia à DEO non præcepta prædicentur.)

54. Injuria fit verbo DEI, dum in eodem sermo-ne æquale vel longius tempus impenditur venijs, quàm illi.

(Cum prædicatio indulgentiarum nec sit necessaria, nec multum utilis, injuriosum hoc est in verbum DEI, quod plus temporis, vel æquale tempus insumitur prædicationi indulgentiarum, atq; prædicationi verbi sacri pro concionibus.)

55. Mens Papæ necessariò est, quod si veniæ, quod minimum est, una campana, unis pompis & ceremonijs celebrantur. Evangelium, quod maximum est, centum campanis, centum pompis, centum ceremonijs prædicetur.

(Ad prædicationem indulgentiarum sufficiebat una campana, una pompa, una ceremonia. Verbi autem prædicatio digna est centum campanis convocantibus populum, centum pompis reiteratis, centum ceremonijs adhibitis, idq; de mente Papæ prout in antiquis canonibus est videre.)

56. Thesauri Ecclesiæ, unde Papa dat Indulgentias, nequè satis nominati sunt, neque cogniti apud populum Christi.

Quero,

(*Quero, utrum Thesauri Ecclesie, unde Papa dat indulgen-
tias, satis sint noti in Ecclesia.*)

57. Temporales certè non esse patet, quod non tam
facilè eos profundunt, sed tantummodo colligunt
multi concionatorum.

(*Temporales esse nequeunt, quia tales non profunduntur,
sed potius avidè colliguntur à concionatoribus Indulgentia-
rum.*)

58. Nec sunt merita CHRISTI & Sanctorum,
quia hæc semper sine Papa operantur gratiam hominis
interioris, & crucem, mortem, infernumq; exterioris.

(*Nequeunt esse Thesauri merita Christi, quia quod meri-
tum Christi sit indulgentiarum Papalium Thesaurus, ex Scri-
pturâ probari nequit. 2. Nequeunt esse Thesauri merita San-
ctorum. 1. quia nec ullus sanctorum in hac vitâ implet legem
DEI, quemodo ergo superabundabit meritis vel operibus su-
pererogationis Luc. 17. Cum feceritis omnia, dicite, servi in-
utile sumus: 2. quia ad mentem scripturæ, martyrum &
sanctorum merita non sunt opera communicabilia sed sunt
exhortationes & exempla martyriorum, quæ imitari nos decet.*

59. Thesaurus Ecclesie S. Laurentius dixit esse
pauperes Ecclesie, sed locutus est usu vocabuli suo tem-
pore.

(*B. Laurentius pulchrè, sui temporis stilo, pauperes vocavit
Thesaurus Ecclesie, cum juberetur Imperatori thesauros Ec-
clesie monstrare.*)

60. Sine temeritate dicimus, claves Ecclesie, meri-
to Christi donatas esse thesaurum istum.

(*Dicimus ex firmis fundamentis, quod potestas clavium,
merito Christi donata, sit Thesaurus Ecclesie.*)

61. Clarum est enim, quod ad remissionem pœna-
rum & casuum, sola sufficit potestas Papæ.

)()()(3

Ad

(Ad remissionem pœnarum Canonicarum & casuum (Pape reservatorum) sola sufficit potestas Pape, non verò simul data est ei potestas & auctoritas communicandi & distribuendi merita Christi per indulgentias.)

62. Verus Thesaurus Ecclesiæ est sacrosanctum Evangelium gloriae & gratiæ DEI.

(Verus Thesaurus Ecclesiæ est Evangelium.)

63. Hic autem est meritò odiosissimus, quia ex primis facit novissimos.

(Evangelium humilimos sub cruce anteponebat altissimis absque cruce, insipientes sapientibus mundi, idcirco odiosum est.)

64. Thesaurus autem Indulgentiarum meritò est gratissimus, quia ex novissimis facit primos.

(Indulgentiæ pro pecuniâ faciunt contrarium, dignum ex indigno, ideoque sunt gratisimæ.)

65. Igitur thesauri Evangelici retia sunt, quibus olim piscabantur viros divitiarum.

(Per Evangelium Apostoli piscati sunt non thesauros, sed ipsos opulentissimos viros.)

66. Thesauri indulgentiarum retia sunt, quibus nunc piscantur divitias virorum.

(Per hodiernas indulgentias concionatores piscantur non viros, sed tantummodo thesauros opulentissimorum virorum.)

67. Indulgentiæ, quas Concionatores vociferantur maximas gratias, intelliguntur verè tales, quod ad quæstum promovendum.

(Hodierna indulgentiæ idcirco sunt magnæ gratiæ, quia magna lucra generant.)

68. Sunt tamen reverà minimæ, ad gratiam DEI & crucis pietatem comparatæ.

(Hodierna indulgentiæ sunt minime si conferantur ad gra-

SIAM

*Siam Dei. Et ad exercitium crucis nihil faciunt, quia faciunt
pigros in ferendis exercitijs mortificationis.)*

69. Tenentur Episcopi & Curati veniarum Aposto-
licarum commissarios cum omni reverentia admit-
tere.

*(Attamen debent Episcopi etiam in his vilibus rebus, qua
spectant indulgentias à pœnis Canonicis, revereri Papales
commissarios propter Papam summum magistratum Eccle-
siasticum.)*

70. Sed magis tenentur omnibus oculis intendere,
omnibus auribus advertere, ne pro commissione Papæ,
sua illi somnia prædicent.

*(Episcopi autem & Pastores suis auditoribus ita consulere
debent, ne somnia commissariorum pro Commissione Papæ ex-
cipiant. Papa enim in suis Canonibus ipse indulgentias vocat
saltem relaxationes satisfactionum canonicarum seu pœni-
tentialium & existimat mentiri qui per eas homines volunt
liberare tam facile ex purgatorio.)*

71. Contra veniarum Apostolicarum veritatem,
qui loquitur, fit ille anathema & maledictus.

*(Et si res vilis est, nimirum tantum relaxatio satisfactio-
nis Canonice seu penitentialis, ipsa indulgentia, tamen fit a-
nathema, qui summo magistratui ecclesiastico etiam hæc in
parte se opponit.)*

72. Qui verò contra libidinem ac licentiam verbo-
rum Concionatoris veniarum curam agit, fit ille be-
nedictus.

*(Qui verò corrigit petulantem linguam buccinatorum
papalium, qui plus quam decet, indulgentias attollunt, is
fit benedictus.)*

73. Sicut Papa justè fulminat eos, qui in fraudem
negotij veniarum quacunq; arte machinantur.

(Sicut

(Sicut Papa vindicat recte suum officium, etiam in negotiis indulgentiarum, quae sunt saltem satisfactionum poenarum relaxationes.)

74. Multò magis fulminare intendit eos, qui per veniarum prætectum in fraudem sanctæ charitatis & veritatis machinantur.

(Ita quoque Papa execrari debebat buccinatores indulgentiarum qui populo ita persuadent ut certò credat, se nihil melius facere, quàm si emat indulgentias, omnibus interim bonis divinitus præceptis operibus.)

75. Opinari venias papales tantas esse, ut solvere possint hominem, etiam si quis per impossibile DEI genetricem violasset, est insanire.

(Magna insania est, quod putant tantas esse indulgentias, ut remittant homini peccatum etiam si matrem Domini violasset.)

76. Dicimus contra, quod I veniæ papales nec minimum venialium peccatorum tollere possint, quoad culpam.

(Econtra dicimus quod indulgentiæ nullam culpam ullius vel minimi peccati venialis tollere possint, sed tantum relaxent Canonicas seu poenitentiales satisfactiones, seu poenas ab hominibus impositas.)

77. Quod dicitur, nec si S. Petrus modò Papa esset, majores gratias donare posset, est blasphemia in S. Petrum & Papam.

(Blasphemia in Petrum est, quod dicunt buccinatores, nec Petrum, si jam Papa esset, majores indulgentias dare posse, quam dant ipsi.)

78. Dicimus contra, quod etiam iste & quilibet Papa, majores habet, scilicet Evangelium, virtutes, gratias curationum, &c. ut I. Cor. II.

Econtra

(*Econtra asserimus quod majores gratias habent Petrus & Papa, quos possint distribuere, Evangelium scilicet, virtutes, dona sanandi, 1. Cor. 12.*)

79. Dicere crucem armis papalibus insigniter erectam, cruci Christi æquivalere, blasphemia est.

(*Blasphemia est crucem papalibus armis decoratam & sub concione indulgentiarum erectam equiparare ipsi cruci Christi, cum tamen crux Christi, id est Christus in eo pendens vivificet totum mundum, crux Papæ liberet à quibusdam pœnis humanitus institutis.*)

80. Rationem reddent Episcopi, Curati & Theologi, qui tales sermones in populum licere sinunt.

(*Pro talibus blasphemijs hinc inde sparsis Episcopi Pastores & Theologi reddent rationem D E O, cur coram populo talia effluentibus, non contradixerint.*)

81. Facit hæc licentiosa veniarum prædicatio, ut nec reverentiam Papæ, facilè sit, etjam doctis viris, redimere à calumnijs, aut certè argutis quæstionibus laicorum.

(*Sacerdotium propter avaritiam & alios pessimos mores jam antea malè audiens, per hosce licentiosos abusus prædicatarum indulgentiarum per tabernas passim à vulgo ita deridetur, ut nec à doctis viris satis defendi queat.*)

82. Scilicet cur Papa non evacuat Purgatorium propter sanctissimam charitatem, & summam animarum necessitatem, ut causam omnium justissimam, si infinitas animas redimit propter pecuniam funestissimam ad structuram Basilicæ, ut causam levissimam.

1. (*Quærit enim vulgus, si Papa pecunie ad extruendam Basilicam necessaria causâ redimit infinitas animas ex pur-*

A

gatorio,

3.
De octo objectionibus
laicorum
contra impudentes
prædicationes indulgentiarum.

gatorio, cur non multò magis redimit & dimittit omnes animas ex purgatorio propter charitatem Christianam & propter ipsarum animarum desiderium.)

83. Item, Cur permanent exequiæ & anniversaria defunctorum, & non reddit, aut recipi permittit Beneficia pro illis instituta, cum jam sit injuria pro redemptis orare.

2. (*Beneficia Ecclesiastica sunt instituta propter officia clericorum, ut orent pro defunctis in purgatorio. Si autem per indulgentias defuncti redimuntur & citò evolvant ex purgatorio, tum debet Papa reddere beneficia seu bona pro illis defunctis instituta, Injuria enim est diutius fungi illis officijs & ulterius orare pro illis, qui per indulgentias tam citò redempti, illicò ex purgatorio evolarunt. Sed sic esurient sacerdotes.*)

84. Item, Quæ illa nova pietas DEI & Papæ, quod impio & inimico propter pecuniam concedant animam piam & amicam DEI redimere. Et tamen propter necessitatem ipsiusmet piæ & dilectæ animæ, non redimunt eam gratuitâ charitate?

3. (*Mirabile est, quod per indulgentias à DEO & Papa impio homini conceditur ut pro pecunijs liberet piam animam ex purgatorio & quod eandem non liberant ipsi propter ejusdem summam necessitatem ex charitate gratuita.*)

85. Item, Cur Canones pœnitentiales, re ipsâ & non usu, jam diu in semet abrogati & mortui, adhuc pecunijs redimuntur per concessionem Indulgentiarum, tanquam vivacissimi?

4. (*Cur pœnarum Canoniarũ relaxatio pro pecunijs emitur, cum ipsi Canones pœnitentiales secundum quos imponendæ essent pœnæ, non ampliù sint quoad literã in usu, sed negotium omne in confess. & absolut. arbitrio sacerdotis committatur.*)

86. Item,

86. Item, Cur Papa, cujus opes hodiè sunt opulentissimis Crassis crasiores, non de suis pecunijs magis, quam pauperum fidelium, struit unam tantummodo Basilicam S. Petri?

5. (*Cur Papa ditissimus Monarcha non extruit Basilicam Petri de suâ pecuniâ, sed de collectis hinc inde à pauperibus Christianis.*)

87. Item, quid remittit aut participat Papa ijs, qui per contritionem perfectam, jus habent plenariæ remissionis & participationis?

6. (*Si aliqui tantâ sese possunt contritione torquere, ut omnium peccatorum suorum reatum aboleant, tum merito, queritur quidnam talibus, perfecte contritis per Indulgentias Papa possit remittere vel distribuere.*)

88. Item, quid adderetur Ecclesiæ boni majoris, si Papa, sicut semel facit, ita centies in die cuilibet Fidelium has remissiones & participationes tribueret?

7. (*Item si Papa centies una die daret Indulgentias hic queritur si quis post veniam prima vice acceptam non amplius incidat in peccatum, quidnam profint reliq. vices repetitarum indulgentiarum.*)

89. Ex quo Papa salutem quærit animarum per venias magis, quam pecunias. Cur suspendit literas & venias jam olim concessas cum sint æquè efficaces?

8. (*Si Papa plus curat salutem animarum, quàm pecunias, cur suspendit & cassat bullas indulgentiarum antea à se concessas, cum sint æquè efficaces. atque nova bulla.*)

90. Hæc scrupulosissima laicorum argumenta, sola potestate compescere, nec reddita ratione diluere, est Ecclesiam & Papam hostibus ridendos exponere, & infelices Christianos facere.

(Ecclesiam & Papam risui exponunt, & Christianos efficiunt infelices, qui ad hæc argumenta laicorum nihil respondent, sed opposcentes tantummodo terrent auctoritate Papæ ut cogantur quiescere, seu tacere.)

91. Si ergò veniæ secundum Spiritum & mentem Papæ prædicarentur, facilè illa omnia solverentur, imò non essent.

(Rectè solverentur imò evanescerent illa laicorum argumenta, si Indulgentiæ prædicarentur juxta mentem Papæ in Clementinis & Gregorianis ubi ostenditur quod indulgentiæ nihil sint aliud quam relaxationes pœnarum saltè canonicarum, non verò omnium promiscuè peccatorum & pœnarum.)

92. Valeant itaq; omnes illi Prophetæ, qui dicunt populo Christi, Pax, pax, & non est pax.

(Malè igitur concionatores indulgentiarum dicunt pacem esse ex indulgentiis, cum non sit ex illis pax apud auditores.)

93. Benè agunt omnes illi Prophetæ, qui dicunt populo Christi: Crux, crux, & non est crux.

(Nec eorum est durum dicendum jugum, qui ad crucem & exercitia continua seriæ pœnitentiæ adhortantur, cum non sit mala talis crux.)

94. Exhortandi sunt Christiani, ut caput suum Christum per pœnas, mortes, infernosque sequi studeant.

(Christianus docendus, ut discat in seriâ & continuâ pœnitentiâ, in calamitatibus & morte adherere Christo.)

95. Ac sic magis per multas tribulationes intrare cœlum, quàm per securitatem pacis, confidant.

(Ac sic magis per tales tribulationes, quàm per vanam spem indulgentiarum intrare in cœlum.)

FINIS.

THESES

THESES DE INDULGENTIIS PONTIFICIICIS

Quarum partem unam defendet

M. PAULUS RÖBERUS Illustrissimæ Au-
læ Archiepiscopatus Magdeburgensis Concionator
aulicus,

Partem verò alteram

M. JOSUA STEGMANNUS designatus
Pastor, Superintendens ac Professor primarius
Stadhagensis.

I.

Proœmium disputationis.

I. Cunctos Christianos V. & N. Testamenti in hac vitâ mul-
tories labi & post admittas prævaricationes contra legem di-
vinam fieri reos iræ Dei, & donec agant pœnitentiam atq; con-
vertantur, Deo acceptos fieri non posse, *verbo Dei satis edocemur*,
II. Pœnitentiã verò seu conversionem neminem agere pos-
se verã, nisi agat illam ipsam secundum ordinem divinitus in
verbo Dei præscriptum, adeoq; neminem consequi remissionẽ
peccatorum certò posse, nisi post contritionem ob agnita pec-
cata, ex concione legis excitatam & fide credat sibi remitti pec-
cata propter solum Christum in Evangelio annunciatum, ad-
eoz; in absolutione privatã vel publicã meritum ejus sibi appli-
cante, *isidem verbo Domini sufficienter instruimur*: Lev. 16. per totum,
Marci 1, 15 μετανοείτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ: pœnite-
mini, vel resipiscite & credite Evangelio

III. Ex verbo præterea Domini satis constat, solã fide justificatis
post remissam culpam seu post acceptam remissionem pecca-
torum, tamen aliquando Deum singulares seu pœnas *largo re-
spectu dictas*, seu afflictiones, seu correptiones imponere, sicuti

præ reliquis testantur pulcherrima exempla 2. Sam. 12, 13. ubi post absolutionem Nathani *transtulit Dominus peccatum tuum*, tamen statim subjicitur ab eodem, *verum tamen, quia blasphemare fecisti inimicos, propter hoc* *filius, qui nascetur tibi, moriendo morietur*. Et 2. Sam. 24. 12. Ubi post confessionem & sine dubio secutam absolutionem è vestigio adjicitur: *Tria tibi offero, elige tibi unum ex his, aut septem annis veniet tibi fames, aut tribus mensibus fugies adversarios tuos, aut tribus diebus erit pestilentia*, & quæ sunt alia quàm plurima.

IV. Ex verbo etiam Domini colligimus, quod seriis & indefinitis precibus, & constantiore maximeque infucata pœnitentiâ piorum commotus Dominus plurimas correptiones à sese impositas, ipse quoque vel ex toto, vel ex parte, quandoq; gratuito relaxet & dimittat, vel certè intra illas ipsas, justo & sapienti suo consilio continuatas, iisdem patientiam, consolationem, vires & constantiam clementissimè largiatur.

V. Verbo item Domini satis patet, quod ita suum opus moderetur Dominus, ut aliquando sese convertentibus prorsus nullas imponat temporarias vel corporales afflictiones.

VI. Ante Papatum extra controversiam hoc fuit, observandumq; est quàm penitissimè, de causâ efficiente & fine impositarum, post conversionem calamitatum, quod non habeant illæ afflictiones hanc rationem in reconciliatis, quasi Deus nondum sit satis reconciliatus, & aliquid offensæ retinuerit etiam post remissionem peccatorum annuntiatam, nec plenè reconciliari queat, nisi per sufficientes tales piorum afflictiones, sed quod imponantur tantummodo ad castigationem sui & ad exemplum aliorum, ut & illos pios & alios omnes deinceps à peccato deterreant.

VII. Nisi enim hoc asseratur solidissimè, tum sequeretur 1. satisfactionem Christi pro peccatis nostris non esse plenariam, contra illud 1. Joh. 2, 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi*. Et 2. nostra opera passioneq; aliquam sibi vendicare partem remissionis peccatorum & ingredi in articulum redemptionis, contra illud Apostoli. Rom. 3, 28 *absq; operibus legis hoc est, sola fide in Mediatorem justificamur*, & ut versio Syriaca habet Rom. 4, 5. *Ei qui non operatur, sed TANTUM credit in eum qui justificat peccatores, imputatur ei fides ejus ad justitiam*.

IIIX. Ex.

IIIX. *Extra controversiam ante Papatum hoc etiam fuit, Deum corporalibus & temporalibus afflictionibus & correptionibus pios tantummodo exercere in hac vita.*

IX. *At sub Papatu docuerunt, homini etiam post contritionem & confessionem opus esse satisfactione quadam, ideoque eidem non modo divinitus imponi poenas corporales post acceptam remissionem peccatorum, sed etiam a sacerdote pro varietate circumstantiarum peccati commissi debere dictari satisfactionem Canonicam.*

*Depravatio
sane doctrinae
de R. P.
sub Papatu*

X. *Deinde docuerunt, temporalium illarum poenarum reatum etiam post mortem saepenumero luendum, per annos valde multos, idque in peculiari loco, quem vocant purgatorium.*

XI. *Ulterius docuerunt, poenas temporales alterius vitae, quae in purgatorio luendae essent, redimi & decurtari posse hujus vitae satisfactionibus quibusdam.*

XII. *Præterea docuerunt 1. in Ecclesia extare thesaurum collectum ex passionibus & meritis Christi, & ex superfluis Sanctorum, ac superabundantibus perpeffionibus & afflictionibus atque meritis. 2. & pro poenis temporalibus dictis, diluendis posse redimi passionum & meritorum alienorum applicationem ex illo thesauro, ijs, qui sunt rei luendae poenae post culpam remissam, 3. & potestatem applicandi abundantes passiones operaque, supererogationis ac vendendi indulgentias, esse penes Episcopum illius urbis, quae quondam erat Domina orbis.*

XIII. *Legatur de hac sententia Papatus Tomus primus operum LUTHERI latinus, in quo extant & LUTHERI & Pontificiorum istius temporis scripta, nimirum Tezelij, vel potius Doctoris Conradi VVinpinae, Silvestri Prieriatis, Eccij, & aliorum.*

*Primi adversarij
D. LUTHERI.*

XIV. *Neque concilium Tridentinum aliud mitius proponit. Neque hodie in praxi alia est sententia praesertim vulgi, etsi Bellarminus adhibitis distinctionibus purius aliquantum sentire vult videri lib. 1. cap. 7. de Indulgentiis.*

XV. *Cæterum ex illa doctrina Papatus, quae, quales & quantae, per Europam omnem extiterint seculis superioribus fraudes, impietates, blasphemae,*

blasphemiarum, carnificinarum conscientiarum, aliarumque calamitates temporales & æternæ infinitarum animarum, multis & magnis commentariis vix commemorari, lachrymis sanguinolentis deplorari satis nunquam potest.

XVI. Unum verò est, pro quo clementissimum Patrem Domini nostri Jesu Christi satis laudare & honorare non possumus, quod nimirum, ante hos centum annos, nostri misertus, ansam præbuit hanc ipsam in manus sui selectissimi Organi D. MARTINI LUTHERI, ut multorum oculos aperiret, qui postea celerrimè errores & superstitiones & furores illos illicò agnoverunt, & cum execratione magnà abjecerunt.

XVII. Secuta est ex eo ipso tanta regni Pontificij ruina, quam nunquam metuit ullus Pontificum & quæ ad pristinam majestatem in regionibus nostris recuperandam ipsi omnem spem jam dudum ademit.

XVIII. Cum igitur per Dei gratiam nunc temporis, seculum primum reformationis felicissimè per D. LUTHERUM factæ decurrat ad finem, cumque in hos ipsos temporis articulos Doctoralis disputatio proponenda veniret, utile & dignum visum fuit, primam ipsam de indulgentiis, adversus Pontificem Romanum à LUTHERO disputationem repetere, & de necessariis quibusdam nostros homines veterum illarum doctrinarum, & indulgentiarum ignaros pariter admonere. Quam ad rem à Deo Patre luminum, Spiritus Sancti operationem exoptamus largissimam.

2. Quidnam D. LUTHERUM adhuc sub Papatu densissimo constitutum, tam animosum reddiderit adversus Johannis Tezelij Pirnensis nundinationes indulgentiarias.

XIX. Initio non videtur silentio prætereundum esse illud, cum LUTHERUS nequaquam in animo habuerit hoc anno retrorsum numerato centesimo ipsum densissimum invadere Papatum, sed saltem de quibusdam tanquam DISPUTANDI gratia monere, quinam ipse tum Papista Papistarum indulgentiarum hyperbolas Tezelianas tam fortiter & graviter disputando aggressus fuerit.

XX. Eccle-

XX. Ecclesiae igitur istius temporis historiam paulo penitius considerantes deprehendemus, Lutherum sui temporis Papas cum antecedentium temporum Pontificibus contulisse, indeque argumenta animositatis suae & zeli sanctissimi non levia, addo etiam *coram ipsis Pontificijs speciosa* hausisse.

XXI. Primò enim etsi *de purgatorio quodam* apud veteres quaedam extare videbat, tamen illa ipsa à descriptione recentissima liberationis ex eodem per indulgentias maximopere discrepare satis animadvertibat.

XXII. Notissima quippè habebat & citat ipsemet *in resolutionibus suae disputationis de indulgentiarum virtute ad Leonem X Pontificem* in resolutione super XXVI. conclusionem ex libro 5. *Clementinarum & quidem ex titulo IX. de poenitentis & remissionibus caput 2. cuius initium Abusionibus* verba Clementis V. Pontificis.

XXIII. Ea verba Clementis V. qui vixit circa annum Christi 1300. hæc sunt: *Ad hæc cum aliqui ex huiusmodi quæstoribus, non sine multa temeritatis audacia &c. deceptione multiplici animarum indulgentias populo motu suo proprio de facto concedant, & tertiam aut quartam partem de poenitentis injunctis relaxent, animas tres vel plures parentum vel amicorum illorum, qui Eleemosynas eis conferunt, de purgatorio, (UT ASSERUNT MENDACITER) extrahant & ad gaudia paradisi perducant.* Hæc fuere verba Clementis V. Pontificis.

XXIV. *Ex his igitur Clementis V. verbis ita concludere* Lutherus *perquam facile sub ipso papatu poterat: Qui per indulgentias animas ex purgatorio volunt tam facile extrahere, ij de sententia ipsius veteris Pontificis Clementis V. sunt mendaces assertores: At Tezelius per indulgentias etiam gravissimos peccatores ex purgatorio tam facile vult illicò extrahere. E. est mendax Tezelius.*

Minor probatione nequaquam egebat operosa, & constat ejusdem Tezelii nimia temeritas ex illorum temporum historiis, siquidem animas ex purgatorio ad tinnitum primum nummi incistam coniecti liberari, quin & remissiones pro futuris peccatis valere ebuccinnabat.

XXV. An non impudens erat temeritas quod pro precio & mercede vecturæ, cibi ac potus atque famulitii Tezelius

B

solve-

1.
Vetera decreta Canonica talem

ex purgatorio liberationem ignorarunt.

cc

cc

cc

cc

soluebat vectoribus, hospitibus, & servis hoc ipsum premium, quatuor aut quinque nimirum animarum cognatorum suorum liberationem ex purgatorio. Vide Luther. in primis proposit. item in resolut. super 22. concl. in fine & alibi, contra Hansß Wurst Tom. 7. Jen. Germ.

2. Vetera decreta Canonica tantum pro LEVIBUS peccatis indulgentias valere voluerunt.

XXVI. Deinde notum erat Luthero & ab ipso quoque citatur, ex decreti prima parte distinctionis XXV. caput quartum, ex Gregorii Dialogo, quod ita habet, *Qualis hinc quisque egreditur, talis in iudicio presentatur, sed tamen de quibusdam in levibus culpis esse ante iudicium purgatorius ignis credendus est.* Hæc ibi verba capit.

XXVII. Adversus hanc veterem Gregorii admonitionem Juri Canonico vel Pontificio insertam *Appendix* pugnare cernebat Lutherus illas Tezelij voces, quibus etiam gravissimas culpas remittere promittebat, 1. Papales venias esse tantas ut solvere possit hominem etiam si quis per impossibile Dei genitricem violasset. 2. Item S. Petrum si modo Papa esset, majores gratias donare non posse, 3. Item crucem armis papatibus insigniter erectam cruci Christi æquivalere &c. *Has igitur voces Tezelij falsas & blasphemias esse quoad primum conspectum cernebat & palpabat Lutherus ex Gregorij sententiola Iuri Canonica inserta.*

3. Vetera decreta Canonica indulgentiarum respectu poenitentiae presentis intellexerunt.

XXVIII. Tertiò in resolutionibus quæ extant Tomo 1. Ienensi & Witteberg Latino, super conclusionem 20. citat caput 14. Cum ex eo, ex titulo 38. de poenitentia & remissione, libri quinti decretalium Gregorij ubi hæc inter alia extant Innocentii III. veteris Pontificis qui vixit circa annum Christi, 1200. verba. Ad hæc quia per indiscretas & superfluas indulgentias, quas quidam Ecclesiarum prælati facere non verentur, & Claves Ecclesie contemnuntur, ET PŒNITENTIALIS satisfactio ENERVATUR, decernimus ut cum dedicatur basilica, non extendatur indulgentia ultra annum sive ab uno, sive à pluribus Episcopis deditur. *Hæc ibi.*

XXIX. Hinc igitur ita concludebat Lutherus: Id quod enervat vel laxat poenitentia (viventium nimirum) satisfactionem, non potest alios habere effectus (apud mortuos in purgatorio) Sed indulgentiarum (de sententia ipsius veteris Papæ) laxant vel enervant poenitentiales satisfactio-

satisfactiones. Ergo non possunt effectus habere apud mortuos: id quod tamen vult Tezelius.

XXX. Quarto citat Lutherus ex iisdem resolutionibus, eodem titulo & libro caput 4. (Quod autem) & quidem hæc verba Alexandri III. Pontificis qui vixit circa annum Christi 1160. *Quod autem Consuluit, Vtrum remissiones, quæ sunt in dedicationibus Ecclesiarum aut conferentibus ad edificationem pontium, aliis prosint, quam his qui remittentibus subsunt. Hoc volumus tuam fraternitatem tenere, quod cum à NON SUO JUDICE ligari nullus valeat vel absolvi, remissiones prædictas prodesse illis tantummodo arbitramur, quibus ut prosint proprii iudices specialiter indulserunt.* Hæc ille.

4. Vetera decreta Canonica Glossæ que defunctos non amplius esse sub iudicio Papæ statuunt.

XXXI. Hinc iterum concludebat contra Tezelium: Nemo potest absolvi vel ligari nisi à suo iudice, juxta sententiam Papæ Alexandri III. At defuncti in purgatorio non sunt sub iudicio Papæ sed sub iudicio Dei, ut habet apertè glossa ad c. *Abusionibus.* Ergo defuncti in purgatorio nec à Papa, nec à Papali commissario vel ligari vel absolvi possunt. Et per consequens. Ergo mendaces sunt voces Tezelij, 1. Papam remittere animabus in purgatorio omnem pœnam quam in hac vita debuissent solvere, 2. Statim ut nummus jactus in cistam tinnierit, animam evolare ex purgatorio.

5. Saniores Pontifices

XXXII. Quintò noverat Lutherus decretum Concilii Lateranensis sub Innocentio III. circa annum Christi 1200. de indiscretis indulgentiis factam, cujus etiam ipse Bellarminus meminit lib. 1. cap. 12. de indulgentiis his verbis; *Laudandus merito est Clemens IX p.m. qui nunc sedet, quod decretum Concilii Lateranensis sub Innocentio III. de moderandis indiscretis indulgentiis ad veterem & probatam Ecclesie consuetudinem executioni mandare studet.* Hæc ille.

semper indulgentias moderatè tractandas præceperunt

XXXIII. Econtra videbat tunc temporis etiam Laicis discretioribus apertam rei indignitatem maximam & detestandam quod indulgentiis tunc prædicatis prætexeretur salus quidem æterna miserimarum animarum in purgatorio, sed tamè avidissime interim ac rigidissime quærebat emolumentum prin-

Occasio prædicationis indulgentiarum quam tunc tam a daæter instituit Tezelius.

principalium duorum, nimirum Papæ Romani Leonis X. tum etiam Alberti Marchionis & Electoris Brandenburgensis, titulo S. Chryfologi Cardinalis Romani, & Archiepiscopi Moguntini & Magdeburgensis, & Administratoris Halberstaden-
sis.

XXXIV. Pontifex Romanus Basilicam Petri (à Silvestro circa annum Christi 330. Romæ in honorẽ Petri ceptam, à Constantino Magno renovatam, postea Pontificum aliorum decreto & continuatis ædificationibus, tantæ altitudini destinatam, ut quemadmodum Petrus caput Apostolorum, super omnes alios Apostolos, Romanus Pontifex omnium Episcoporum caput super omnes Episcopos, ita Romana Basilica illa Petri excelleret super omnes totius Orbis basilicas & templa) elaborare ipse quoque aliquomodo volebat: Albertus verò cardinalis delegatus Papæ & Inspector Tezelii pallium Episcopale redimere debebat à Romano Pontifice, pro Episcopatu nupero quod sine ingente summa ducatorum fieri non poterat, nimirum 26000. vel 30000. florenorum, ut annotat ex historia illius temporis Lutherus contra Hansß Wurst/ Tom. 7. Jen. Germ. vom Lutherischen Lerm.

XXXV. Ut igitur plus pecuniæ pro ambobus colligeretur, & quidem breviori temporis compendio, iccirco tam liberales tolerabantur buccinationes Papalium indulgentiarum.

XXXVI. Hæc postea Pontificii scriptores ipsi coacti sunt fateri & deplorare. Sic enim Iohannes Cochleus in libro de actis & scriptis Lutheri fol. 3. Leo X. Vir liberalis & ad erogandas (ne dicam profundendas) quam ad corrogandas ac quæritandas pecunias multo pronior &c. Hæc ille. Huc illud Onaphrij in vita Adriani VI. Indulgentias parcius large quam antecessores concedebat propterea quod profusiore largitione ad vilitatem, contemptumque apud plebem recidissent, & Lutherus ex earum abusu vesaniæ suæ auspicia sumisset. Hæc ille.

XXXVII. Sextò, & PRÆCIPUE, Accedebat in ipso Luthero mens, intelligentiæ, discretionis, iudicii, roboris, constantiæ.

*Etiã tem-
pore Iohan-
nis Husß exi-
erant indul-
gentiæ in or-
bem propter
fabricam
templi S. Pe-
tri. Vide Lu-
ther. Tom 6.
Germ. Ien.
sub an. 1537.
in Solgre-
den Lutheri
auff Jo-
han. Husß
Brieffen.*

stantiæ, veritatis nequaquam dissimulandæ aut deserendæ motibus ferventioribus supra communem sortem aliorum hominum à Spiritu Sancto afflata, & repleta, Spiritus Sanctus igitur, ut in Paulo Apostolo Actor. 17, 16. Ita in ipso irritatus sese continere non potuit, adeoque Lutherus *alligatus* seu *vinctus* illo Spiritu Sancto seu tanquam vinculo ac impulsu Spiritus Sancti tractus fuit, ut veritatem inquireret, agnosceret, tueretur, omnibus vitæ commodis postpositis, quemadmodum de Apostolo loquitur scriptura Actor. 20, 22.

D. Lutheri
etiam im-
mediata vo-
catio quo re-
spectu pro-
betur.

XXXIIX. Et fuisse in illo tales motus, tota vita doctrinaque ipsius testatum fecit, Et nos hoc argumento freti rectissime asserimus, hoc respectu fuisse *immediatam* Lutheri *vocationem*, quam nimirum præter alteram *mediatam* & verè etiam *legitimam* similiter habuit.

XXXIX. Et huc pertinet quod nunc ultimo loco commemorandum est. Nimirum objiciebatur ipsi ab Eccle. statim post divulgatas propositiones in *Obeliscis*, Extravagans ejusdem Clementis V. de thesauro meritorum Christi per indulgentias distribuendorum, cui titulus *unigenitus* extatq; lib. 5. Extravagantium communium tit. 9. de pœnitentiis & remissionibus cap. 2.

XL. Sic enim habet illa inter alia quam plurima: *Ut nec supervacua inanis aut superflua effusionis sanguinis Christi miseratio redderetur, thesaurum militanti Ecclesie acquisivit, volens suis thesaurizare filiis pius pater. Quem quidem thesaurum non in sudario repositam, non in agro absconditum sed per Beatum Petrum, cœli clavigerum, ejusque successores, suos in terra vicarios, commisit fidelibus salubriter dispensandum. Et, Ad cujus quidem thesauri cumulum B. DEI genitricis, omniumque electorum à primis usque ad ultimum merita, adminiculum prestare noscuntur.* Haftenus verba istius clementinæ.

Hic continetur unus
sors indulgentiarum
sommij.

XLI. In hac igitur Extravagante videbat Lutherus pro fundamento uno collocari indulgentiarum Papalium quendam Ecclesie thesaurum, constantem ex meritis satisfactionum Christi & omnium Sanctorum, & addi, per Papam participare posse thesaurum cunctos Christianos peccatis obnoxios.

B 3 Et

Et est ille thesaurus, Papæ commissus, hodiè quoque ful-
crum maximum unum quoddam inter Pontificios adhuc ob-
tinentium Indulgentiarum & Jubilæorum, &c.

XLII. Et in hoc obice jam totius negotii aqua Luthero
hærerere videbatur, ad quem tollendum opus erat divinâ ope, &
animi magnitudine imperterritâ, & studio veritatis etiam cum
periculis vitæ asserendæ invictissimo. Id quod etiam felici-
ter evenit.

XLIII. Patet hoc ex responso quod ad Obeliscum illum
22. Eccij adeoque ad extravagantem Clementis, Lutherus pro-
tulit his verbis: *Fateor quidem in extravagante Clementis narrationem
fieri de thesauro meritorum Christi per indulgentias distribuendorum, sed
NUNQUAM lego illud esse APPROBATUM, Aliud est
Papam narrare, aliud statuere, imò longè aliud Papam statuere & Con-
cilium approbare.* Hæc Lutherus in Asteriscis contra Obeli-
scos Eccij.

XLIV. Et paulo antea: *Imprudencia quadam est, si quis in Phi-
losophia Aristotelis doceat, quod illius auctoritate non putaretur probari.
Concedis? Longè ergò impudentissima omnium temeritas est, aliquid in
Ecclesia asserere & inter Christianos, quod non docuit Christus. At hoc
est, quod hic noster Eccius garrit, dum nihil scholastice loquitur & solus
pudentissimè veritatem sequitur, scilicet quod thesaurus meritorum Christi
est in manu Papæ. UBI HOC BIBLIA? UBI PATRES?
UBI CANONES? Excipe magistros nostros, VBI IN TOTO
MVNDO? Hactenus Lutheri verba omnia in quibus spem
omnem victoriæ reponebat.*

XLV. Et rectissimè. Cum enim ex parte sua *Tezelius & Eccius*
us auctoritatem Papalem ita urgerent, ut ad manifestos etiam
abusus indulgentiarum tollendos, nullis monitionibus, etiam
Canonum Papalium antea inculcarorum, permoveri possent,
Lutherus to-
to anno 1616
& 1617 à
Spiritu S. ad
opus refor-
mationis in-
stigatus,
iccirco Lutherus (qui totum annum 1516. & 1517. in medi-
tationibus rerum sacrarum tantummodo per verbum Domi-
ni ad tranquillandas conscientias firmandis infumserat, id
quod peculiari disputatione breviter demonstratum dedimus)
ex sua parte Bibliorum auctoritatem reursit,

XLVI. Cum

XLVI. Cumque jam res eò deveniret, ut Biblia protra-
herentur & præponderare inciperent, tum non amplius Indul-
gentiarum abusus, sed paulo post indulgentiarum anima ipsa,
cum Papæ auctoritate & cum purgatorio aliisque periclitari
cœpit, tum paulatim & paulatim in cariota domo Romanæ
Ecclesiæ post unam trabem commotam deprehensum fuit to-
tum articulorum plerorumque omnium ædificium scabris
scholasticorum doctorum & humanarum opinionum corro-
sionibus deturbatum, & è contrario per DEI gratiam reno-
vationis splendidissimæ fulcris solidissimis fuit redintegra-
tum, idque omne ex unico verbo Domini, opera Beatissimi
Lutheri.

3. Quidnam sint indulgentiæ Pontificiæ.

XLVII. Sed hisce prælibatis jam tandem humanarum
opinationum speculabilia somnia & phantastica nugamenta
de indulgentiis audiamus.

XLIX. Verusti *indulgentiam* vocarunt illam relaxationem, *Verusti quid-*
quando ex canonibus pœnitentialibus denunciata pœniten- *nam voca-*
tia non amplius rigide urgebatur sed tandem aliquantum de *runt Indul-*
ipsa remittebatur. *gentiam.*

XLIX. Exempla si quis cupit, legat libro tertio Cypriani
Epistolam 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. Ac citat Bellarminus ipse Cy-
priani apud quem ad petitionem martyrum datæ fuerint in-
dulgentiæ lib. 1. cap. 12. de indulgent.

L. Sensim autem evanescente severiore veterum disci-
plina relaxationes factæ sunt magnæ & plenæ pleniores ple-
nissimæ, non tantum pro vivis, sed etiam statu longe alio &
forma religionis prorsus nova post monstrum purgatorii ere-
ctum pro mortuis, id quod rectè jam olim Pontificiis objecit
Lutherus in resolut. super 26. conclusion. de virtute indulgen-
tiarum.

LI. Suam igitur originem recerentes Pontificiæ indulgentiæ
sortitæ sunt ex Christianorum veterum publica pœnitentia
interdum relaxata ubi ad XXX. dies ad pœnitentiam, jejunia
vel alia damnatus homo vivus, sæpè vicesimo die in gratiam
recipiebatur.

Hodie

Indulgentia Pontificia quid sint.

L I. Hodie igitur *Indulgentia Pontificia* definiente Bellarmino, Papatus omnis interprete & excusatore, sunt absolutiones judiciariae, annexam habentes solutionem ex thesauro,

L II. Brevia haec sunt verba, sed brevibus verbis plurima implicat, & in his ante omnia, causam omnium indulgentiarum pro vivis & pro mortuis innuit, *THESAURUM* qui tibi lector penitus est considerandus.

Vera origo Indulgentiarum secundum Pontificios.

L III. *Thesaurum Ecclesiae* vocat hunc nimirum, quod Sancti D E I in hac vita multo plura bona opera supererogationis nimirum fecerunt, quam quae ipsis ad promovendam suam salutem necessaria fuerunt, item quod plura & graviora sunt perpessi quam pro peccatis suis debuerunt. Ergo quae ad salutem suam & pro peccatis suis non necessaria sancti habuerunt, illa tanquam in communem quandam Ecclesiasticam cistam Pontificii inter admixta superabundantissima merita passionis Christi coniecerunt, Et hujus thesauri claves Romano Pontifici commissas esse docent, ut iste sive mediate, sive immediate, per se vel per commissarios & delegatos petentibus, & pecuniam numerantibus vel alia similiaque facientibus pro sua prudentia & autoritate applicare & distribuere queat.

Supererogationis & satisfactionis bona opera in sanctis secundum Pontificios.

L IV. Quod ad bona opera attinet Bellarminus lib. i. cap. 2. de indulgentiis propositione i. rem illam hoc pacto proponit: *In bonis actionibus hominum justorum duplex valor sive precium assignari potest, meriti videlicet & satisfactionis.* Et paulo post ibidem: *Discimus in uno atque eodem opere bono, ut Eleemosyna vel jejunio & meritum & satisfactionem reperiri, & unum horum ab altero sejungi posse, neque unum ab altero impediri.*

Eleemosyna.

L V. Primam igitur propositionem & quidem illam partem ejus quod exempli gratia *Eleemosyna* sit satisfactoria, stabilire nititur ex Tobiae 3. ii. *Eleemosyna ab omni peccato & a morte liberat.* Sirac. 3. 33. *Sicut aqua extinguit ignem, ita Eleemosyna extinguit peccatum.*

L VI. Secundam propositionis primae partem quod *Eleemosyna*

mosyna sit meritoria vitæ æternæ, quia sit opus bonum & Deo gratum, perspicuum esse dicit ex Matth. 25, 34, 35. *Percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi, Esurivi enim & dedistis mihi manducare &c.* Ergo inquit satisfactorium esse convenit Eleemosynæ, quia est opus laboriosum & pænale, deinde meritorium esse convenit eidem quia est opus bonum ex charitate factum.

LVII. Sic quoque de jejunio procedit: Esse enim hoc satisfactorium asserere nititur ex facto Ninivitarum, Jonæ 3. 10 & illud itidem dicit esse pænale. Esse hoc etiam Meritorium, si fiat ex charitate, contendit obtinere ex illo Matth. 6. 17. 18. *Tu autem cum jejunas, unge caput tuum & faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunare, sed Patri tuo, qui est in abscondito, & Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi (nimirum mercedem ex v. 16.)*

LIX. Orationem 1. esse satisfactoriam probare vult ex oratione Dominica in qua petimus ut dimittantur nobis debita nostra, 2. esse meritoriam, ex Matth. 6, 6. *Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito & Pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi (scilicet mercedem.)*

LIX. Pro oratione item quod sit satisfactoria adducit lib. 4. de pœnit. cap. 6. Psalm. 50, 15. *Invoca me in die tribulationis, eruam te, ubi (inquit) simul præceptum & promissionem videmus, Item dicit, Exemplum habemus Davidis qui tot Psalmis compositis peccata sua coram DEO deflevit: ita Manasse, de quo sic legimus 2. Par. 33. 12, 13. *Qui postquam coangustatus est, oravit Dominum DEUM suum, & egit pœnitentiam valde coram DEO, patrum suorum, deprecatus est eum & exoravit intente & exaudivit orationem ejus, reduxitque eum Hierusalem in regnum suum,**

LX. Denique in eodem censu ponit opera pœnitentiæ, quæ ad tria jam indicata tanquam præcipua capita revocat, ad jejunium exempli causa omnia ea quæ corpus affligunt & concupiscentiæ carnis repugnant, ut cilicia, cineres, flagellationes, ad Eleemosynam, quæ repugnant avaritiæ aut certe in-

C

proxi-

proximi utilitatem cedunt, ut opera omnia misericordiae, ad orationem quae Deo proximè exhibentur ut laudes, gratiarum actiones, contritionis & confessionis actus.

Cinis & cilicium.

LXI. De cinere & Cilicio affert exempla Ninivitarum, Jonæ 3, 5. qui prædicaverunt jejunium & induerunt se faccis à maximo ad minimum, item Davidis & seniorum Israel, 1. Par. 21. 16. qui idem fecerunt.

Flagellatio.

LXII. De flagellatione ac percussione sui ipsius adducit exemplum Apostoli 1. Cor. 9, 27. *Castigo corpus meum & in servitutum redigo*, ubi græcum verbum dicit significare idem quod est usq; ad livorem contundere, & addit, & si Apostolus dicit similitudinem ab iis qui in stadio pugnant ac dicere vult, eo modo se corpus suum male accipere, ac subjicere, quemadmodum athleta cum in stadio adversarium suum pugnis ac cestibus usq; ad livorem contundunt **TAMEN OMNINO PROBABILE esse, Paulum etiam proprie corpus suum verberibus affecisse.**

Vota.

LXIII. Ad opera supererogationis lib. 4. cap. 6. de poenitentia refert etiam *vota Num. 30.* Ubi DEUS approbet & sibi reddi jubeat vota sponte facta de jejniis aut alia quavis afflictione, quæ tamen nusquam imperaverit, non modo in specie sed nec in genere, ut loquitur ibidem Bellarminus.

Asperitas vite & vestitus.

LXIV. Quin etiam ad opera supererogationis adducit exemplum Sancti Iohannis Baptista (ibidem) cujus vestes pili Camelorum erant, cibus locustæ, lectus humus, domus desertum Matth. 3, 4. Luc. 3. Marc. 1, 6. Ubi addit hæc sequentia: *Neque potuerunt Adversarii in scripturis ostendere, ubi DEUS tantam vitæ asperitatem imperaverit, ut omnino fateri cogamur, ejusmodi labores sponte susceptos fuisse atque ad opera supererogationis pertinuisse.*

LXV. Ulterius adjicit Bellarminus illicò ibidem: *Neque illud dici potest, respicientiam ac vitæ novitatem eos labores postulasse. Nam nec S. Iohannes unquam à DEO alienus fuerat ut conversione & novitate vitæ indigeret. Et placuisse DEO ejusmodi vitam, testis est ipse Christus qui Iohannem Matth. 11, 11. & Luc. 7, 28. mirificè laudavit quod non surrexerit major inter natos de mulieribus.*

LXVI. Anne-

LXVI. Annotat ibidem exemplum Annæ illius, quæ ut Lucas scribit cap. 2, 37. non recedebat à templo, jejuniis & obsecrationibus serviens, die ac nocte. Nam (inquit) à templo non recedere, & perpetuo orare & jejunare non erat in lege Domini usquâ imperatum, & tamen hæc opera INDEBITA & supererogationis fuisse cultum DEO. gratum, ex verbis Evangelistæ satis aperte colligitur.

Hanna à templo non discedentis exemplum.

LXVII. Tandem pro applicatione bonorum operum lib. An aliorum r. cap. 2. de indulgentiis dat illam propositionem generalem operum meritorum secundam: opus bonum, quæ parte meritorium est, non potest alii applicari, potest tamen quæ satisfactorium est. Posteriores partem alii sensu hujus propositionis probare nititur ex illo Davidis qui isto Pontificis affirmat se participem fuisse omnium timentium DEVM Psalm. 119, cio.

LXVIII. Quoad passiones Christi & Sanctorum attinet, audiamus quid dicat propositione tertia: Christi passio precij fuit infiniti. Certum autem est non omnibus hominibus qui hæcenus vixerunt, precium mortis Christi ipsa applicatum fuisse ad eorum expianda peccata, quia major pars hominum morti eterne fuit addicta. Multi enim sunt vocati, pauci electi Matth. 20, 16. Et lata est porta & spaciola via quæ ducit ad perditionem & multi ingreditur per eam Matth. 7, 14.

Præter Christum plusquam requireretur passi sunt Sancti secundum Pontificios.

LXIX. Super est igitur (pergit) multum illius precij (nimirum intellige lector apud impios contemti & invanum cadentis) quod semper applicari possit, cum ipse (Christus) per se nulla satisfactione indigerit qui peccatum non fecit nec facere potuit.

LXX. Quarta propositione ad hunc thesaurum superfluentium satisfactionum pertinere disputat etiam passiones B. M. Virginis & omnium Sanctorum qui plus passi sunt quam peccata eorum requirerent.

Maria Virgo mater Domini.

C 2 LXXI, Con.

ad
um
um
cis à
Par.
ducit
itatem
it mō
ab iis
cipere,
impu-
INO
bus as-
niten
& sibi
s affli-
specie
ducit
ali Ca-
ertum
Neque
e aspe-
sponte
Neque
te. Nam
ovitate
Christus
od, non
Anne-

LXXI. Constat enim ex communi consensu Ecclesiae inquit Mariam nullo actuali peccato maculatam fuisse, pium quoque est existimare, ab originali etiam peccato immunem fuisse, Non igitur eguit ulla satisfactione pro se & tamen plurima passa est propter DEUM, praesertim cum animam ejus gladius doloris pertransiit Luc. 2. 35.

*Iohannes
Baptista.*

LXXII. Similiter Iohannes Baptista in utero sanctificatus adeo severe vixit & tandem innocenter obruncatur, unde ingens cumulus passionum ei superfuit, quo ipse ad expianda propria peccata non eguit.

Propheta.

LXXIII. Et tales viri sanctissimi fuere Prophetae ita ut modica omnino pro suis culpis satisfactione opus habuerint, & tamen tot afflictionibus oppressi sunt, ut plurima & maxima peccata expiare potuerint. Paulus abundantius passus est in carceribus, qui tamen *sibi nihil erat conscius* 1. Corinth, 4, 4. 2, Cor. 1, 12.

Apostoli.

*Martyres
confessores
Eremita.*

LXXIV. Idem accommodat ad omnes martyres & confessores, quorum ingens fuit numerus, ut etiam ad Eremitas qui longissimo tempore vitam durissimam egerunt & quos, secundum Bellarminum, non dubium est in hoc Spirituale ararium multum satisfactionum attulisse.

*An aliorum
passiones pos
sint aliis ap
plicari, se
cundum
Pontificios.*

LXXV. Quod attinet ad applicationem, satisfactiones Christo & sanctis supervacaneas applicari posse aliis qui rei sunt luendae poenae temporalis, probat 1. ex articulo Symboli Apostolici, *Credo communionem Sanctorum*, cujus sensus secundum ipsum non potest esse nisi hic, sicut membra unius corporis, ita quoque Christianos mutuo posse communicare sua bona, quae uni sunt superflua, alteri vero necessaria.

LXXVI. Item ex illis verbis Apostoli 2. Cor, 12. *Ego libentissime inpendam & super inpendar ipse pro vobis*, item 2. Tim. 2, 10. *Omnia sustineo propter electos*. Colos. 1, 24. *Gaudeo in passionibus pro vobis & adimpleo quae desunt passionum Christi in carne mea pro corpore ejus*

ejus quod est Ecclesia. In 2. Cor. 2, 10, 11. Cui aliquid donastis & ego. Nam & ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi, ut non circumveniamur à Satana.

LXXVII. Ergo Pontificii docent & credunt, extare in Ecclesia thesaurum quendam, constantem ex satisfactione Christi & ex passionibus ut etiam ex reliquis operibus Sanctorum, qui plus quam necesse sibi erat, suis operibus & passionibus meruerunt & satisfecerunt, & ex hoc thesauro posse juvari imperfectos reliquos tum in hac vita, tum in purgatorio.

LXXVIII. Jam definitionem Bellarmini ulterius consideremus. Secundo igitur indulgentias vocat *absolutiones judiciarias* respectu vivorum, quod ipsi pontifices & praelati vivos ad se possint citare, cognoscere causas eorum, cogere eos ad obediendum, & obedientes absolvere pro potestate divinitus concessa in illo. *Quicquid remiseris in terra erit remissum in caelo.* Ex hoc tamen absolutionis actu nulla nascitur indulgentia, secundum ipsos.

LXXIX. Tertio ut indulgentia dici queat, debent à Pontifice vel Commissariis, viventibus applicari satisfactiones ex thesauro Ecclesie, nimirum voce expressa, bullis, adeoque auctoritate Pontificis. Tum enim non nisi hoc pacto liberantur à reatu poenae vivi. Oportet tamen regulariter viventes esse in statu gratiae, seu habere remissionem culpae & injuncta quaedam opera perficere quae ipsis imperantur.

LXXX. Denique quod ad defunctos attinet docent, quod ipsis conceduntur indulgentiae, sed non nisi per modum suffragij satisfactorij. *Quemadmodum enim inquit Bellarminus lib. 1. c. 14. cum quis dat Eleemosynam vel jejunit vel peregrinatur ad loca sancta pro defunctis, non ipsemet absolvit defunctos à reatu poenae, sed offert DEO satisfactionem illam pro defunctis, ut DEVS eam acceptans liberet defunctos à debito poenae quam luituri erant: Sic Pontifices non absolvunt animas defunctorum, sed offerunt DEO ex thesauro satisfactionum, quam*

Thesaurus ecclesiasticus ex superabundantibus aliorum satisfactionibus constans fons indulgentiarum Pontificiarum

*Quomodo fi-
ant & plenè
absolvantur
Indulgentia
Pontificiae.
Auxiliatrices manus.*

um necesse est ad eas liberandas & DEVS acceptans alienam satisfacti-
onem communicatam animabus defunctorum, eas liberat à reatu illo pœnæ.

Auxiliari-
cos manus
perrigere de-
bent, qui pe-
runt indub-
gentias.

Oportet autem viventes injuncta quædam opera exercere pro
defunctis, quæ viventibus interim imperantur.

4. Quotuplices sint Indulgentiæ.

LXXXI. Sed continuemus in gratiam nostrorum materi-
as istas ignorantium reliqua, quæ ad negocium indulgentia-
rum Papalium ritè agnoscendum & dijudicandum vel poti-
us execrandum pertinere videntur.

LXXXII. Sic igitur præedit Bellarminus & docet inter-
dum concedi pro indulgentiis aliquot dies vel annos, aliquando
quadragenas dierum, interdum tertiam vel quartam vel aliam
partem peccatorum, interdum concedi indulgentiam plenari-
am, interdum plenam, plenioram plenissimam in forma Jubilæi.
Addit interdum hæc omnia concedi in vita vel articulo mortis,
ita ut sint indulgentiæ vel temporariæ, vel perpetuæ.

Indulgentia
dierum.

LXXXIII. Indulgentia tot dierum vel annorum est remissio pœ-
nitentiæ, quæ peragenda fuisset tot diebus vel annis, secun-
dum ritum Ecclesiæ, exempli gratia, si cui imperatum fuisset
jejunium feria 2. & 4. & 6. interdictus usus balnei, equitatio-
nis, uxoris, sacre communionis. Indulgentia quadragenæ est re-

Indulgentie
quadrage-
narum.

missio pœnitentiæ, quæ 40. diebus continuatis peragenda
fuisset in jejniis, aliisque laboriosis operibus, interdum je-
juniis acrioribus, ita ut solo pane & aqua contenti esse debe-
rent pœnitentes isti. Indulgentia alicujus partis peccatorum est re-

Indulgentia
alicujus par-
tis peccato-
rum.

missio omnium illorum pro tertia vel quarta parte, quæ pœ-
nitenti alicui injuncta fuerunt.

Quanta &
quam longa
pœna purga-
torii.

LXXXIV. Cumq; pœnæ hujus vitæ sæpè mutentur & differantur
in purgatoriū, & ignis purgatorius statuatur quovis malo
& suplicio corporali & temporali acrior, itcirco querit Bellarminus,
utrum pœna purgatorii, unius diei amplius de reatu pœnæ de-
tractas

trahat quam multi anni vite presentis in poenitentia severissime agenda.

LXXXV. Et sunt secundum ipsum *aliqui* in sententia affirmativa, ideoque colligunt neminem quantumvis insignem peccatorem in purgatorio poenam daturum ad viginti annos & fortasse ad decem vel pauciores.

LXXXVI. At *alii* apud ipsum considerant hic esse tempus misericordiae, illic verò justiciæ, deinde pretendunt, quod *pœna hujus vite voluntaria, licet mitior, tamen efficacior sit quavis pœna purgatorii acriore*, ideoque concludunt in hac vita non esse debitum ullum pœnæ tam grande, quod non possit uno die vel etiam una hora *per martyrium* omninò dissolvi, pro quo tamen dissolvendo in purgatorio vix multi anni sufficerent: Et latronem quendam omni genere suppliciorum repertum tanto animi ardore peccata revelasse, ut patefactum fuerit *sanctis viris* ea omnia continuò illâ satisfactione fuisse purgata & deleta.

LXXXVII. (*Nota obiter lector, unius horæ martyrio* possunt dissolvi ea quæ in purgatorio vix multis annis possent solvi. *Hæc propositio* fecit audaces illos qui hæctenus magnis regibus violentas manus intulerunt, & supplicia vel presentissima, vel etiam lenta invictissime tolerarunt sub spe, quod jam vicissent omnem purgatorii cruciatum, sed pergamus.)

LXXXVIII. *Addunt*, plurimas animas in purgatorio usque ad diem judicij pro ijs cruciandas, quæ in hac vita levi ac brevi poenitentia potuissent dilui. *Ethi* enim poenitentia non solet antijungi nisi unius duorum trium, quinque, septem, decem, viginti annorum aut ad summum per totam vitam quæ ultra centum annos porrigi non solet, tamen contendunt posse aliquem reum fieri poenitentia agenda per spacium aliquot millium annorum, quindecim vel viginti millium, ut qui consuetudinem habent pejerandi, blasphemandi ad singula prope momenta, qui frequentissimè homicidia, furta, sacrilegia, adulteria perpetrant.

Interim

Ecce probationem valde autentice.

Causa una, cur tam audaces manus porrigant se suis multis ad interficiendos reges &c.

LXXXIX. Interim tamen ita rem moderatur, sicut in hac vita potest pœnitentia multorum annorum absolvi unâ horâ, si pœnitentes compensent temporis diûrurnitatem & extensionem vehementia & intentione charitatis, sic ETIAM FIERI POSSIT, ut, in purgatorio diutius quidem crucientur quam in hac vita, qui cum ingenti debito decesserint, & tamen ibi quoque acerbitatis vehementia faciat ut debitum 300. vel 400. annis sudan
20000. annorum vel trecentis vel quadringentis annis expiariqueat.

XC. Cogita lector, quales conciones & consolationes misereri nostri majores sub Papatu ex suis templorum præceptoribus audire potuerint, debuerint? æstima hodiernam felicitatem cum vetere illa servitute omnibus Ægyptiis & Babyloniciis horribiliore.

XCI. Porro *Indulgentiæ temporariæ* dicuntur quæ conceduntur definito spacio temporum quo indulgentia percipi potest, ut cum definiuntur viginti quatuor horæ vel una vel altera hebdomas vel integer annus, ut in jubileis, in quibus jubiliæis datur auctoritas absolvendi à casibus reservatis & à censuris Ecclesiasticis multis, nec non veta in alia opera pia commutandi, ut loquuntur.

XCII. *Indulgentiæ perpetuæ* dicuntur quæ sunt alligatæ certis locis ut Ecclesiis vel altaribus, ut etiam rebus mobilibus, ut Rosariis vel granis benedictis sine ulla determinatione. Sic enim quidam Pontifices Romanas Ecclesias multis indulgentiis donarunt, quibus fruerentur quotquot homines Christiani certis festis eas visitarent.

XCIII. Exempla si quis desideret, inquit Chemnicus, varia & multiplicia afferri possent, ex libro Stationum Romanarum anno 1475. editarum. *Romam* enim in primis beare & honorare & ditare voluerunt Pontifices, *Sic enim ibi*: Si quis ad sedem nostram Lateranensem (inquit Bonifacius Papa) devotionis, orationis, aut peregrinationis causa venerit, ille absolvetur ab omnibus suis peccatis.

XCIV. In Capella quæ vocatur *Sanctum Sanctorum* sunt 28. gradus, qui dicuntur stetisse ante domum Pilati in Jerusalem, & qui-

& quicumque hos gradus ascenderit cum devotione, habet pro quolibet gradu novem annos indulgentiarum & totidem quadragenas, remissionem tertiæ partis omnium peccatorum: qui verò geniculando gradus illos ascenderit, is unam animam animam pro qua oratat, liberat ex purgatorio.

XCV. *Quando capita Petri & Pauli ibi ostenduntur, tunc Romani habent indulgentias trium millium annorum, Vicini sex millium, Qui è longinquo venerunt, duodecim millium, Ibidem in illa Ecclesia est aurea porta, quæ tantum in Jubilæo aperitur. Sunt tres aliæ portæ, per quarum unam CHRISTUS Hierosolymis ad mortem suam exivit. Qui devotè per illas transit, ita liber fit à peccatis non aliter ac homo cum primum baptizatur.*

XCVI. *In Ecclesia Mariæ ad aram cæli sunt omni die mille anni: in festo assumptionis, sunt sex millia annorum: in festo annūciationis plenaria remissio. Ad Mariam transtiberinam omni die ducenti anni: ad Mariæ ad scalam cæli quotidie septingenti anni; Ad Bartholomæi omni die mille anni; in festo omnium sanctorum plenaria remissio. Sed quid opus est reliquarum plurimarum Ecclesiarum omnium indulgentias recensere, Qui volet, leget Chemnitium quarta parte Examinis, & alios.*

XCVII. *Cum verò Romani & Itali non amplius curarent illa domestica beneficia, cum item Jubilæus anno seculari seu centesimo semel celebratus paucis videretur prodesse Pontificibus, (ideoque ad 50. & nunc ad 25. contraheretur,) cum item annus 25. lucro non sufficeret, iccirco Pontifices per suos legatos & quæstores indulgentiam in cunctas regiones emisissent.*

Postea Romam in alias terras transmissæ sunt indulgentiæ lucri causa.

XCVIII. *Anno 1500. Romana gratia (sic enim populus vocare fuit solitus) Dresdæ cœpit Dominica Lætare & duravit, usque ad festum Johannis Baptistæ, sicut anno 1439. ibidem fuit Romana gratia cum plenaria remissione omnium peccatorum. His enim verbis pii illorum temporum historias hæc annotare consueverant.*

Appa-

D

XCIX. Apparet autem ex primis thesibus Beattissimi nostri LUTHERI de Indulgentiis, Commissarios & legatos Pontificios, convocasse populum ad templa sub solennissimo campanarum sonitu, in templis erexisse crucem armis Papalibus insigniter condecoratam & post multas solennes pompas ac ceremonias, omisis textibus sacris docuisse & quidem longissimis concionibus de plenissima indulgentiarum Papalium gratia, prælegisse bullas Pontificias, addidisse promissiones & quasi impignorationes animarum suarum pro certitudine veniarum, posuisse cistas intra templa, & à concionibus collegisse per totos dies pecuniam veniarum.

C. Idque patheticis admodum compellationibus, quas legat pius lector in resolutionibus super conclusionem 32. Dico tibi si vel unam solam tunicam haberes, hanc quoque exuendam & distrahendam judico ut tantas gratias obtineas.

*Formula ab
solutionum
Indulgentiarum,*

CI. *Forma absolutionis quæ fiebat publice, à nostratibus ex veteribus exemplaribus collecta in hunc se se habuit modum:* Ego auctoritate CHRISTI ac Beatorum Petri & Pauli & Domini nostri Papæ, mihi in hac parte commissa, absolvo te plenariè ab omnibus peccatis tuis contritis, confessis & oblitis, & casibus etiam fedi Apostolicæ reservatis, in quantum claves Sanctæ matris Ecclesiæ se extendunt, ac sibi concessum, & mihi commissum est, remittoque tibi omnes pœnas in purgatorio debitas, claudendo tibi portas inferni, & januas aperio Paradisi, bona per te facta & fienda sint in augmentum tuæ salutis & gratiæ diviniæ.

*Indulgentiæ
datæ extra
Romam ali
is templis,
augendi lu
cri causa.*

CII. Ceterum datæ sunt etiam indulgentiæ aliis locis extra Romam. *Assisium* locus in valle Spoletanæ urbis in Italia unde oriundus fuit S. Franciscus, Jesus ille Pontificiorum typicus, teste Antonino in tertia parte historiali, titulo 24. Capitulo secundo. Assisium autem templum esse ex illis colligimus quæ passim de hoc Francisco afferunt Commentatores.

Validissimæ

CIII. Ex Bernardino igitur referunt CHRISTUM ipsum

psum promississe Indulgentias accedentibus ad templum seu Pontificia
Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Angelis apud Alisium Indulgentia
omnium peccatorum universaliter & generaliter, & Papam apud Assisium
ad petitionem Cardinalium indulgentias illas à Christo datas in Italia.
ad unam diem naturalem singulis annis in perpetuum ordinat
se, ad primam scilicet diem Augusti à primis vespers usque
ad vespers secundæ diei.

CIV. Tunc igitur ex indulgentia CHRISTI & Pon-
tificis quicumque dictam Ecclesiam intrant contriti & con-
fessi, plenam consequuntur remissionem peccatorum suo-
rum omnium à culpa & pœna, quæ peccata commiserunt à
die Baptismi, usque ad diem & horam introitus in Ecclesi-
am.

CV. Non modo non negat hoc commentam Bellarmi-
nus, quin potius addit ad confirmandam rem illam adesse te-
stes illius temporis qui historiam conscripserunt, librum ordi-
nis S. Francisci, Bernhardinum, Antoninum, adesse concursum
populorum frequentissimum ad eam Ecclesiam Calendis Au-
gusti, quo solo die indulgentia DIVINITUS concessa ob-
tineri possit, adesse signa & prodigia non pauca quæ ad illius
indulgentiæ veritatem adstruendam edita fuisse Chronica
testentur.

CVI. Immo per hanc insignissimam historiam tria Ca-
tholica dogmata confirmari; 1. de indulgentiis, 2. de Pon-
tifice Maximo. 3. de confessione, siquidem ad preces S. Fran-
cisci CHRISTUS ipse plenariam Indulgentiam dederit, sed
non nisi per ministerium & ordinationem Vicarii sui Ponti-
ficis Maximi, nec nisi per contritionem & confessionem à cul-
pa expiatis, & eam Ecclesiam visitantibus.

CVII. Tales indulgentias, quales habet Ecclesia apud
Assisium ubi S. Franciscus est corporaliter reconditus,
vix ulla alia nisi paucissima loca habere dicuntur: Ta-
les tamen indulgentias Assisianis simillimas Bonifacius IX. quo
ad culpam & pœnam concessit Capellæ omnium Sancto-
rum

*Assisianis I-
taliis Indul-
gentiis simi-
les datae sunt
templo arcis
Vitebergen-
sis.*

rum in castro Wittebergenſi, quam templum arcis nunc & Academicum vocamus. Factum id est anno Chriſti 1398. in Julio mense.

CIIX. Fundaverat Capellam illam anno Chriſti 1353. Rudolphus ex Anhaltinorum proſapia tunc Elector Saxonie, in honorem Dei Mariæ & omnium Sanctorum, de quo in charta ſex pagina inclufa in faſtigium turris, in arce, & in matriculis Academiae Wittebergenſis delineata hæc extant verba: Rudolphus II. Dux Saxonie Elector elegit Carolum quartum Imperatorem contra Ludovicum Bavarum, profectus in Galliam ad Philippum regem Franciæ duxit exercitum contra Eduardum regem Anglicum quo tempore magno prælio victi ſunt Galli ab Anglis & cecidit in prælio rex Bohemiæ Johannes qui auxilia ad regem Gallicum adduxerat, & Angli Caefio potiti ſunt, Donatus est autem Rudolphus à rege Gallico *ſpina*, quæ ex CHRISTI corona eſſe dicebatur, quam ſpinam cum in patriam attuliſſet, fundavit Wittebergæ Collegium Canoniorum. Hactenus verba pagine iſtius.

Templum ar
cis, Viteber
genſis primo
fundatum
ſuper ſpina
ex corona
ſpineæ Chri
ſti.

CIX. Patrem Rudolphum II. ſecutus filius Rudolphus III. Capellam omnium Sanctorum pluribus præter patrem reliquijs Sanctorum, annuis redditibus, pagis, agris, pratis, ſilvis, donavit, idque circa Annum Chriſti 1361. Fridericus verò III. fundator Academiae Wittebergenſis, planè immutavit & convertit in Eccleſiam Collegiatam, & in ſplendidiffimum ædificium ſicuti hodiè cernitur, ſimul ædificavit Collegium Auguſtinianorum ubi hodiè communis menſa apparatus. Ipfam etiam Collegiatam Eccleſiam aureis, argenteis, gemmeis clinodijs, crucibus, monſtrantijs, turribus, loculis, plenarys, integris & dimidijs imaginibus Apoſtolorum regaliter inſtruxit, quæ vel magnum theſaurum conſtituerent, in quibus obſervabantur & cuſtodiebantur & demonſtrabantur reliquiæ Sanctorum.

Templum ar
cis Viteber
genſis plus
quam pluri
mis reliqui
is ſanctorū
decoratum
ſub Papatu.

CX. Eandem Raymundus Romane Eccleſiæ titulo ſanctæ Mariæ nova Preſbyter Cardinalis Gurcenſis Episcopus & ad univerſam Germaniam, Daniam, Sueviam, Nortvegiam, Friſiam, Pruſſiam, omnesque & ſingulas

gulas illarum terrarum Provincias, civitates, terras, & loca etiam sacro Romano Imperio in ipsa Germania subjecta & adjacentia Apostolicæ sedis de latere legatus in propria persona consecravit: sicut ad eandem alij Pontifices, Cardinales, Archiepiscopi & Episcopi gratias & indulgentias contulerunt,

CXI. *Quin & Fridericus III. Elector Saxonix cum fratre Johanne in Comitibus Constantiensibus anno 1507. celebratis ab ipso Pontifice impetravit Diplomata ad omnes Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, & Prælatos Imperij Romani, ut petentibus aliquas reliquias Sanctorum undique cum testimoniis quod genuinæ essent communicarent. (Id autem non fiebat sine grandi remuneratione:)*

CXII. *Hæ indulgentiæ annuatim binis vicibus exhibitæ fuere, nimirum feria prima ipsa post Dominicam Misericordias Domini, quæ exhibitio facta fuit octo distinctis actibus, aht genge/ ita ut ex quolibet actu visitantes lucrarentur centum dies, & ex visitatione cujuslibet particulæ ut postea sequetur etiam centum dierum indulgentiam consequerentur, deinde biduo ante & biduo post omnium Sanctorum, ubi visitantes talem accipiunt indulgentiam, qualem accipiunt visitantes limina Capellæ S. Mariæ de Angelis apud Assisium, ubi S. Franciscus corporaliter quiescit. Cumque anno Christi 1517. in Germaniæ hisce locis Tezelij prædicaret indulgentias & insuper ante festum omnium Sanctorum, & quidem circa vesperas ut vocant primas, ad templi arcis reliquias & indulgentias magnus fieret concursus hominum, iccirco LUTHERUS eodem die seu in vigilia omnium Sanctorum primas suas propositiones templo arcis affixit, quæ intra quatuordecim dies, in omnes angulos Germaniæ sunt perlatae & intra mensem unum simul Romam pervenerunt. LUTHERUS contra Hansß Wurst.*

Duobus temporibus in anno concessæ sunt Indulgentiæ in templo arcis VVitebergensis.

Cur Lutherus 31. Octobris primas propositiones ad templum arcis VViteberg. affixerit.

5. Tria exempla trium Indulgentiarum in tribus Ecclesiis seu templis, & primum in templo arcis Wittebergensis.

D 3

CXIII. Ut

CXIII. Ut autem Christiani hodierni veterem illam ca-
liginem & miseriam aliquo modo possint aestimare & conferre,
libet trium Ecclesiarum adjicere reliquias Sanctorum, & ijs
annexas indulgentias. Ergo in templo vel Ecclesia Collegi-
ata omnium Sanctorum monstratae fuerunt particulae de civitate,
in qua natus fuit CHRISTUS, de fascijs, quibus fuit involutus, de praese-
sepi, de cunia, de feno, de stramine, deq; auro & myrrha oblati per Magos,
de civitate, in qua fuit circumcisus.

CXIV. Monstratae fuere 204. particulae de innocentibus infanti-
bus, ut & integra brachia, articuli & ossa eorundem, duae particulae de cuti-
bus, quinque particulae de capitibus, duo integri digiti, integra manus, & i-
tem integrum unum cadaver ex eodem genere infantum innocentium.
Theologiam
Cogitate
Iesuita.

CXV. Monstratae fuere particulae de Monte, in quo baptizavit, de
civitate ubi oravit, de civitate ubi orationem Dominicam docuit, de lapide
super quo super urbem Ierusalem flevit, de lapide super quo asinum ascendit,
de terra super qua captus fuit

CXVI. Monstratae fuere particulae de Manna, de mensa coenae cea-
lebratae, de linteo quo tunc mensa coenae fuit contacta, de pane ipsius coe-
nae.

CXVII. Monstratae item fuerunt particulae de coemiterio, 30.
argenteis emto, de terra sancta, de lapide, ubi sanguineas sudavit guttas, de
terra ubi itidem θεός εγχεσεν, de virga Aaronis & Moysis, de rubo arden-
te & non consumo, de monte Calvariae.

CXVIII. Monstratae fuere particulae de linteo quo sicavit CHRI-
STUS pedes discipulorum post lotionem, de veste sua, de tunica inconsutula,
de veste purpurea, de albo vestitu quem gessit coram Herode, de Barba Domini,
de clavo quo crux CHRISTI intra terram munita, de lapide, juxta
quem stetit crux CHRISTI, de loco Calvariae, de ligno crucis, de fune quo
fuit ligatus, de virga qua fuit verberatus, de flagellis quibus percussus, de la-
pide super quem in Ironica coronatione sedit, de spongia, qua fuit pota-
tus.

CXIX. Monstratae fuere particulae duae de corona, octo integra
particulae de corona spinea, magna particula de clavo crucis, una spina, una parti-

particula de cruce CHRISTI; tres alia particula de cruce CHRISTI, triplicia ligna de cruce CHRISTI, quadam insigniter magna particula crucis CHRISTI, alia 25. particula de CHRISTI cruce, de lapide quē jacuit super sepulchro CHRISTI, de sepulchro CHRISTI, de lapide super quo caelum conscendit.

CXX. Monstratae fuere particula de osse genu Marci Evangelista, octo particula de Luca, dens & alia 11. particula de Mattheo Apostolo, X. particula de Matthia Apostolo; planta de calceo Thomae, 31. particula de ossibus ejusdem, 8. particula de Iacobo minore: item de ossibus Philippi Apostoli, dens Iacobi majoris & os humeri ejusdem.

CXXI. Monstratae fuerunt particula de vestibus, & casula Apostoli Iohannis, de manu deque maxilla Bartholomaei, ut & duo dentes ejusdem cum tota cute faciei ejus ipsius: undecim particula de cruce Andreae praeter particulas de tunica, de brachio, & de capite illius ipsius: item de ossibus Pauli, Timothei & Barnabae cingulo, de catenis Petri deq; veste & baculo ejusdem.

CXXII. Monstratae fuerunt alia particula de Elisabetha, de Veronica, de Iustina, de Erentrude, de Ludimilla, de Hedvige, de societate S. Affrae, de Hilaria, de Gereone, de Emerentiana, de Notburgi, de Teclade Euphemia, de Sophia, de Benigna, de Gregoria, de Leilina, de Wendelina, de Beatrice, de Bobilia de Braxede, de Fide, de Marsilia, de Benedicta, de Symphoriosa, de Rosa, de Candida, de Pelargia, de Agnete, de Misericordia, de Lucina, de Balbina, de Petronella, de Verena, de Adriana, de Emerita, de Cepina, de Valentiana, de Felicitate, de Iusta, de Decentia, de Martha, de Regina, de Gertrude, de Pia, de Perpetua, de Maria Magdalena, de Felicola, de Fidentia, de Eugenia, de Agatha, de Apollonia, de Otilia, de Dorothea, de Margaretha, de Sabina, de Scholastica, de Placita, de Procula, de Prisca, de Valburge, de Tenuilla, de Crescentia, de Brigitta, de Pipigaria, de Barbara, de Cunegunde, de Pinosa, de Gemmaria, de Cristina, de Clara, de Catharina, de Ursula, de undecim millibus virginum, & de triplo pluribus aliis &c.

CXXIII. Monstratae fuerunt particula de capite Lazari, de Amando, de Albino, de Ludovico, de Levino, de Briccio, de Abundo, de Fridelino, de Francisco, de Dominico, de Viperto, de Burchardo, de Adalberto, de Cyrillo, de Constantio, de Epiphario, de Eranone, de Arnulpho, de Crescentino, de Erhardo, de Corrado, de Sebald, de Clemente, de Damaso, de Servatio, de Theodoro, de Georgio, de Sebastiano Fabiano, de Christophoro, de Venceslao,
de Si:

de Sigismundo, de Mauritio, de Thoma Episcopo, de Silvestro, de Achatio,
 de Osvaldo, de Blasio, de Erasmo, de Cyriaco, costa de septem dormien-
 tibus, de Maximiliano, de Dionysio, de Stephano martyre, de lapide quo fuit
 lapidatus, de Victore, de Geruasio & Protasio, de Vito, de Saturnino, de Mo-
 desto, de Mercurio, de Pelagio, de Stanio, de Valeriano, de Tiburtio, de Longi-
 no, de Magno, de Antonio, de Venerio, de Gonio, de Firmo, de Theodosio, de
 Remacho, de Virali, de Verrurio, de Florentio, de Nicomede, de Menhardo, de
 Lino, de Leone, de Stanislao, de Exuperio, de Symphoriano, de Ignatio, de
 Maccabeo, de Olympiade, & de triplo pluribus plurimis alijs & c.

*Secundum Indulgentiarum exemplum in Eccle-
 sia Mauritiana Hallensi.*

CXXIV. Sicut autem reliquiae Sanctorum in templo Collegi-
 ato omnium Sanctorum Witebergensi prodierunt typis publicis Wi-
 tebergae anno Christi 1509. ita quoque Ecclesiae Collegiatae S. Mau-
 ritij & Mariae Magdalene Hallensi in Episcopatu Magdeburgensi
 anno 1520. typis sunt excusae & picturis affabre ornatis.

CXXV. Demonstrabantur illae quotannis Dominica post
 nativitatem Mariae & sequente feria, & inter illas multae
 lerant, quarum nomina non amplius legipotuerant, plu-
 rimae item quae jam antea in templo Witebergensi nominatae,
 praeterea autem de terra sancta, item de agno Dei & aliis quae quot-
 annis a Papa solent benedici.

Papae
 Remanorū
 phantasma
 ta coeli
 sunt miseri
 majores no-
 stri etiam
 inter reliqui-
 as Sanctorū
 honorare.

CXXVI. Quod ad agnum Dei attinet, ita dicitur orbiculus
 cereus ad figuram agni, quem Papa initio Papatus sui pro
 quolibet septennio, adhibito sacro Chrismate, insignibus
 consecrat Ceremoniis & magnatibus donat, qui liberare
 creditur ab omni tempestate maris & terrae, a fulmine, gran-
 dine, noxiis ventis, pluvia, terrae motu, tonitru, peste, epilepsia,
 morte improvisa, igne, malis Spiritibus, qui profit parturien-
 tibus & tentatis, adversus quoscunque hostes.

CXXVII. Fu-

Fuerunt autem in dicta Ecclesia 700. propemodum anni DCI, quolibet anno in magno concursu exhibiri, adeo cetera Romanae manus Papae tractata locum inter sanctas reliquias etiam invenit, cui eburneas & argenteas & aureas capas parare necessum habuerunt boni nostri majores. Adeo straminata tandem Germanis devoranda pro pecunia praebuissent Pontifices, nisi DEUS per Lutherum ab illa Tyrannide nos liberasset.

CXXVII. Monstratae ibidem fuerunt particulae de sancta cruce, de linteis Christi, de sepulcro Mariae, de Apostolis & Evangelistis & Pontificibus & Martyribus & Episcopis, virginibus variorum nominum, de Lazaro, de terra, ex qua creatus fuit homo, de monte Sinai, de rubo Moysis, de baculo Moysis, de stirpe, ex qua crevit virga Aaronis, de linteo posito super faciem Christi in sepulcro, de sepulcro Christi, de alijs varijs locis, ubi versatus fuit Christus, de tunica Mariae matris Domini, de tunica Iohannis Baptistae, de manna, de praesepe Christi, de innocentibus pueris.

CXXVIII. Monstratae fuere particulae de folijs coronae spineae Christi, de capillis Elisabethae, de porta aurea, de corona spinea, de linteo, quo Christus in cruce secundum lumbos involutus fuit, de mensa Christi, de veste Christi, de lapide, sub qua jacuit Lazarus excitatus, particula de corporali, sanguine Christi, consperso, de pallio Christi in consatuli, quod dicitur esse Treviri, de linteo, quo praecinctus Christus lavit pedes discipulorum, de simbria Christi, de purpurea veste Christi, de alba veste, in qua Christus deludebatur, de myrrha Christo porrecta in cruce, de gradu, quem conscendit Christus juxta ades Pilati, de hydria in nuptijs Cananaeis, de linteo mensae Christi, aliquid de 30. argenteis, de vino facta ex aqua in vitro quodam, de thure & myrrha Magorum, de tribus Magis, de linteo, quo Simeon Christum in manus accepit, de saeno, super quo jacuit Christus, de tunica, quae cum statura Christi sese coextendisse putatur, de spongia applicata ad os Christi crucifixi, de pane usurpato in caena Christi, de flagello, quo fuit percussus Christus, de ligamento, quo involutus Christus fuit, de thrombis Christi seu sanguine ejus miraculose sudante, de palmis die Palmarum Christo substratis, de filamentis à Maria ductis, de capillis Mariae, de mantili Christi in caena Christi.

CXXIX. Monstratae fuerunt particulae de peplo Mariae, ejusque cingulo, de filamentis colus ejus, de lectisternio Mariae, de pallio ejusdem, de indusio ipsius, in quo Christum pepererit, item de linteo, in quo indusium

B

in urbe

in urbe Ach per septennium jacuit, de peplo, quo sub cruce stans fuit usa, de lacte Mariæ, de veste, in qua Angelus ipsam salutavit.

CXXX. Monstratæ item fuerunt particule de petra, quam percussit Moses, de velo templi Salomonis, digitus Iohannis, quo Christum monstravit, de sanguine Iohannis Baptista, de birretio Iohannis, de eremo Iohannis, de camera, in qua dormivit ipse puer, de brachio Esaiæ. &c.

CXXXI. Monstratæ fuerunt particule de carbonibus, super quibus ustulatus fuit Laurentius, de humero Christophori, super quo dicitur portasse Christum, de innocentibus pueris ab Herode interfectis, quorum particule sunt asservatæ & monstratæ in præsepio argenteo, sicut in alio loculo argenteo integrum cadaver unius innocentis pueri, de tibialibus Thomæ Gandelbergensis, de stola Chilianæ, saccus integer ejusdem.

CXXXII. Monstratæ item fuerunt particule, de indusio Ambrosii, de civitate, in qua mortuus est Hieronymus, de casula Vlrici, de tunica in qua mortuus est S. Franciscus, de cingulo Felicis Papa, de veste Leonij Papa, aliquot Episcoporum integra corpora, ut Decentij, Vindemialis, Maximi Crescentis, Hivencij, Ingenuini, Florentij, idem in loculo argenteo.

CXXXIII. Monstrabantur denique integra corpora Margarethe Juliane, Anastasie, Adelgundis &c. Monstrabantur particule de domo Marthe, de veste, in qua fuit decollata Barbara, sicut & ceteræ particule in monstrantijs, cistis, capsis argenteis, eburneis &c. fuerunt asservatæ, de capillis Catharinæ, de oleo, quod ex sepulcro ejus fluxit, de lenteo immerso in illud oleum, de peplo S. Clare, de cubito S. Sabine, de digito S. Scholasticæ, de indusio S. Emerici, de pulvere ossium Margarethe, in idem in integra magna imagine argentea Margarethe, de capillis S. Agnetis, de cubito S. Schyranthie, de digito pedis Aspasianone, de costa Sigillinde & de Legantia principissa Angliæ, de rosis Dorotheæ, de Quirilla, Fenegaria, Gardiagia, Padantia, Petratia, Sutrapia, Potentiana, Cacukilla, Iseldrude, Mechtunde, Iobilia, Santula, Fialaria, Luthrude, de Cordela corpore, capillis, vestibus, calceis. Item aliæ de Paducia, de Govilla, de Babilonia, de osse sacro Isendrudis, de capite Adalectæ, de Sigilinde, de Madelberte, de Symphorosa, de Largitone, de Affra. Monstrabatur denique sulser Elisabethæ, vitrum Elisabethæ, de mensa ejus.

CXXXIV. Tandem conclusio hæc additur: *Sustina* aller
neun Gång acht tausent/hundert drey vnd dreyßig Partickel /vnd
42. gantzer Körper / Machet der Ablass neun vnd dreyßig tau-
sentmal tausent / zweyhundertmal tausent / fünff vnd vierzig tau-
sent/hundert vnd zwantzig Jahr/ zweyhundert zwantzig Tage/dar-
zu sechstausent mal tausent / fünffhundertmal tausent vnd vierzig
tausent Quadragen/So hat auch ein jeder Gang insonderheit vier
tausent/achthundert Jahr/ zweyhundert acht vnd zwantzig Tage/
vnd achthundert Quadragen.

*Tertium Indulgentiarum exemplum in
templo Bambergensi.*

CXXXV. In quadam Bambergensi consecrata capella mon-
strata fuerunt præter antea allegata plurima vexillum S. Georgij cœ-
litus demissum, vexillum & pallium & gena & tunica Casaris Henrici,
pallium, tunica, cingulum Cunegundis, sudarium & casula, in qua sepul-
tus Otto Episcopus, gladius S. Aariani, culter & cætera Apostoli Petri, sa-
gitta confossi Sebastiani, de barba S. Antonij, de indusio Elisabethæ ex ca-
pillis, håren Hembd / integer clavus Christi, Item chiroteca Cunegundis,
item digitus Iohannis, quo monstravit Christum, item due hydrie de Cana
Galilæa nuptijs, &c. Sed definendum est, ne lectori maxima mo-
veatur nausea.

CXXXVI. Si omnium Europæ templorum reliquias nosse &
uno libro tibi lector recensere liceret, COGITA, quantum Chaõs
esset proditurum, cujus præcipuos titulos non sine maximo fa-
stidio esses inspecturus, nedum fœdissimas illas merces cum exe-
cratione singulari singulas auditurus. Verbis talia satis non
possunt recenseri, quin immò nec cogitationibus omnium sa-
tis deplorari.

*6. An non false fuerint reliquie aliquæ
sic quidem dictæ.*

CXXXVII. Ecce lector, has reliquias, quas habuerunt
pro sacris pignoribus patronorum cœlestium, & pro accipi-
endis indulgentiis honorarunt majores nostri magnis sum-
ptibus, & prætereà exosculati eas fuerunt, quarum ta-
men pars maxima an non supposititia fuerit, ut pro reliquiis

sanctorum semicorrofa ossa impurorum adulterorum & furum,
vel etiam felium & canum venerarentur, quis dubitabit.

CXXXIX. Cogitur illud *Schererus* Jesuita fateri & affert ipse
exempla ex Severo Sulpitio & Augustino, & addit, se quoque cir-
culatores quosdam vidisse, qui demonstrarint oleum quinque
prudentum virginum, partem de vexillo, cum quo CHRISTUS
gehennam destruxit, particulam de ala Gabrielis, Angeli, den-
tem cujusdam animæ ex purgatorio.

CXXXIX. Tacemus, quod in diversis locis tam multæ reli-
quiae ejusdem generis inveniebantur, ut necessariò concluden-
dum tunc temporis à multis fuerit, aut eundem sanctum corpus
tribus Gigantibus majus habuisse, aut multas reliquias falsissi-
mas fuisse. Sic si colligi potuissent omnes particulæ crucis
CHRISTI, à maximâ nave vehi omnes non potuissent. Sic
Edoardus rex Anglorum cum laboraret ex dentibus, ex toto re-
gno dentes Apolloniæ colligi jussit, & repletæ sunt multæ ton-
næ, apud Chemnitium.

*Audi & cogita
lector pie.*

CXL. Etsi verò hæc ita sese habere, notorium omninò est,
tamen *Schererus* in *Postilla* ad hæc parat responsonem & citat
Paulinum ex Epistola ad Severum Sulpitium ita differentem,
quod crucem CHRISTI imbuerit etiam sanguis CHRISTI,
& quod crux ipsa, licet abscindantur infinitæ particulæ, tamen
propter causam allegatam iterum illicò recrescat & redintegre-
tur, sicuti à CHRISTO multiplicabantur panes & pisces in de-
sero. Allegat etiam Leonhartum Rauchwolfium ex itinera-
rio Orientali, qui testetur, quod columna salis, in quam conversa
fuit uxor Lothi, licet radatur & spoliatur à peregrinantibus, ta-
men itidem subinde renovetur & expleatur. Sed ô miseros no-
stros majores vexatos tantis fabulis.

CXLI. *Bellarminus* in libro I. de reliquiis Sanctorum c. 4. scri-
bit, semper Ecclesiam diligenter curasse, ne fraudes fierent, &
præcipuè post decretum Concilii Lateranensis, ut nullæ reli-
quiae publicè recipiantur, sine auctoritate Romani Pontificis.
Scimus etiam reliquias olim testimoniis Patriarcharum & Ab-
batum & aliorum, quod genuinæ essent, fuisse commendatas.
Sed etiam hoc omne, quantum veritatis in sese habere potuerit,
in illa

in illa temeritate, superstitione & avaritia istorum veterum Sa-
cerdotum, cujuslibet etiam ex ipsis Pontificiis laicis testis esse
conscientia.

CXLII. Ecce lector benigne de sacrae Scripturae oraculis ad
salutem aeternam certissima itinera demonstrantibus audire,
disputationis omnia folia complere, & disserere, explicationes
veras inquirere, alienas amoliri unice unice debebam, sed coe-
git nos superioris seculi facies miserima, etiam has illorum
temporum & concionatorum materias ah quam scabras Theo-
logicas; tamen ab ipsis dictas, tibi in mentem revocare. Quas
saltem enumerare verissime nihil aliud nunc est apud sanos,
quam refutare.

CXLIII. Patienter igitur conspicare dapes, in pictura tibi hic
saltem oblatas, quas tui majores loco epuli spiritualis comede-
re necessum habuerunt magno aere. Has enim res ipsi per plu-
rima milliaria Germanica adire, aliquot actibus videre, reve-
rentialiter habere, inde indulgentias sperare, & ex illis sese solari
sunt jussi & coacti, cum tamen in veteri Scriptura DEUS
Num. 19, 16. expressam contra reliquias hanc legem tulerit, *Si*
quis in agro tetigerit occisi hominis aut per se mortui cadaver sive os illius
vel sepulcrum, immundus erit septem dies.

Lex divina ve-
tat tangi ossa.
Pontifex Ro-
manus preci-
pit ea hono-
rari.

CXLIV. Super quae verba Numerorum recte annotat *Lyra,*
ET ETIAM QVOQVE TALIA HABENT IM-
MUNDITIEM CORPORALEM. *Hactenus verba Lyra.*
Unde sicut etiam ex ipsa evidentiâ naturae patet legem illam
Mosaicam in sese continere morale quoddam utile, & necessa-
rium ad valetudinem publicam, id quod tamen lucri causa Pon-
tificatus nihil quicquam curavit.

7. *Syllogismus, quo totum commentum In-*
dulgentiarum subvertitur.

CXLII. Postquam igitur haecenus stabuli indulgentiarum ady-
ta foedissima, vidimus, jam etiam lector ex verbo Domini,
quantum opus fuerit, de indulgentiarum falsitate & vanitate ex-

veremā per sacras Scripturas profligandā, est monendus, id quod breviter expediri potest, in hunc modum:

CXLIII. Si nullum est purgatorium, sique nullus est Thesaurus indulgentiarum; utique nullæ sunt, sed fictæ & vanæ & blasphemæ indulgentiæ. Sed prius illud utrumque ita sese habere, Scripturæ lingua & contextus monstrabit. Ergo posterius quoque meritissime habendum pro inani, ficto, falso, blasphemio.

Quòd nullum sit Purgatorium.

Quomodo Pontificij somnium de purgatorio audeant ex V. T. palliare.

CXLVI. De Purgatorio pauca sunt monenda, quia nunc per DEI gratiam etiam laici ineptias illas satis norunt confutare. Primum est, quod omnino fallaciter & perperam pro purgatorio & circumstantiis quibusdam ejusdem qualibus qualibuscunque, probationes audent adducere & detorquere ex veteri Scripturâ, Talia enim detorta sunt hæc sequentia, ex Psal. 66, 12. *Transivimus per ignem & aquam* (ubi ex nimis apertâ contextuum concatenatione, etiam puerulus intelligere potest, sermonem esse de piis illius temporis, & quidem in hac vitâ vehementer afflictis & liberatis, quia adhuc in hac vita gratias agere, & domum Jehovæ in holocaustis ingredi volunt, versibus seqq.) Job. 19, 21. *Miseremini mei, miseremini mei vos amici mei,* (ubi nequaquam in purgatorio ardentes animæ vivos amicos pro redemptione implorant, sed Jobus vivus & corpore afflictissimus perit ab istis amicis suis tum viventibus, qui ipsum visitabant, ne amarulentis sermonibus ejus afflictionem augeant, sic requirente contextu) Zachar. 9, 11. *In sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua* (quæ verba etiam ipse Hieronymus scribit esse apostrophem ad Christum pios liberantem, non ex purgatorio, sed ex inferno) Malach. 3, 2. 3. *Ipse erit quasi ignis constans & quasi sapo fullonum. & sedebit constans & emundans argentum & purgabit filios Levi,* (ubi non ignem purgationis litteralem, sed metaphoram esse, vox Q V A S I satis arguit, præterea sermonem esse de Christo legato fœderis, expectato à Judæis, contextus convincit, insuper satis liquet Matth. 11, 10. Marc. 1, 2, 3. Luc. 27.) 1, Pet. 3, 19, 20. *Christus Spiritu veniens predicavit his, qui*

in cre-

Increduli erant, quando expectabant patientiam DEI in diebus Noë (ubi Lyra monet, intelligi prædicationes Noacho per Agyor inspiratas & olim per Noachum habitas ad vivos.

CXLVII. Eodem pacto haberi debet *sacrificium Iudæ pro mortuis*, quem auctor libri 2. Maccab. 12, 43. 44. scitè fecisse scribit, quòd hoc pacto de resurrectione cogitaverit. Et omninò nihil cogitare potuit, quàm resurrectionem, non verò purgatorium. Et si verò rectè fecit de resurrectione cogitans, tamen non rectè pro mortuis sacrificavit, siquidem illud Judæ sacrificium, tam non quadrat ad ullam genus sacrificiorum in Levitico divinitus præscriptum, quàm non quadrat ad illud verbum DEI, quod veteres Israëlita filios suos per ignem combusserunt. Psal. 106. 37 38. ut nihil dicatur, quòd liber ille sit Apocryphus.

Sacrificium Iudæ Maccabæi.

CXLIX. Cumque ex lege mandatorum Domini Mosaicà debeant judicari facta & dicta alia, quæ occurrunt in historiis aliis Biblicis, utique etiam Judæ sacrificium meritò statuitur factum contra legem Domini, quia lex ipsa perspicua & clara Domini, nullum præcipit sacrificium pro mortuis. Itaque non licet sic argumentari: *DEVS per Moysen instituit sacrificia etiam pro mortuis, quia Iudas Maccabæus sacrificavit pro mortuis.* Sed potius ita est concludendum, *Iudæ sacrificium pro mortuis est illegitimum, quia DEVS in Lege sua nulla sacrificia instituit pro mortuis.*

CXLIX. Secundum est, quod omninò fallaciter & perperam pro purgatorio probationes audent adducere ex Novi Codicis Scripturâ, scilicet Matth. 5, 25. *Amen dico vobis, non exhibis illinc, donec persolveris novissimum quadrantem* (ubi antecedentium & consequentium contextura evincit, esse sermonem metaphoricum sumtum de adversario, iudice & carcere terrestri) Matth. 12, v. 32. *Qui dixerit contra Spiritum sanctum non remittetur ei, neq; in hoc seculo, neq; in futuro* (ubi de peccato & præmio peccati nunquam remittendo agi testantur phrasæ æquipollentes apud Marcum cap. 3. vers. 29. sic enim habent verba Marci: *Quicumque blasphemaverit SPIRITUM SANCTUM non habet remissionem in æternum, sed tenetur æterno iudicio.* Quod igitur
Marcus

Quomodo Potest sacrificij audeant probare somnium purgatorij ex N. T.

Marcus æternum, hoc Matthæus vocat, nec in hoc nec in altero seculo.
 1. Cor. 3. 13. Dies Domini declarabit, quod in igne revelabitur, & cujus-
 que opus quale sit, ignis probabit. Et paulò post 15. v. Ipse verò sal-
 vus erit, sic tanquam per ignem (ubi ex admonitione Lutheri re-
 ctissima & contextibus firmatâ loquitur de doctoribus diversos
 discipulos facientibus, qui probantur in judicio & tribulatio-
 nibus, sicut metallum ignibus, de quibus tribulationibus Ori-
 genes, Hieronymus, Augustinus & ipse Gregorius huic locum
 exponere necesse habuerunt. 1. Cor. 15. 29. quid faciunt, qui bap-
 tizantur pro mortuis, (ubi phrasîς ἐπὶ νεκρῶν, super mortuis vel in
 cœmeteriis vel saltem super articulum resurrectionis baptiza-
 tos fuisse ipsa docet) Phil. 2, 10. Ut in nomine JESU flectatur
 omne genu, cœlestium, terrestrium & INFERORUM (ubi non
 de purgatorio, sed de regno Christi super cœlestes, terrestres &
 infernales creaturas agitur, sicut antecedentia & consequentia
 ad oculum monstrant) Ergò his ita sese habentibus, quemad-
 modum aliter sese habere non possunt, jam sequitur, ignem pur-
 gatorii vanissimum evanescere.

*Quòd nullus sit thesaurus Indulgentiarum
 Ecclesiasticus.*

CL. Videamus etiam thesaurum indulgentiarum, qui & ipse
 in magnum abibit fumum, ut cernent lectores. Hic autem li-
 benter admittimus, quæ dicuntur de superabundantissimis me-
 ritis passionis Domini nostri JESU CHRISTI, cujus sangui-
 nis una guttula sufficit ad redemptionem totius mundi, etiamsi mille essent
 mundi, ut scire quidam ex Veteribus dixit, quippè qui est agnus DEI
 tollens peccata mundi, Joh. 1, 29. qui est propitiatio pro nostris peccatis, nec
 pro nostris tantum, sed etiam pro peccatis totius mundi, 1. Joh. 2, 2. & c.

CLII. Et hæc tam sunt manifesta, ut cogatur Bellarminus lib. 1.
 cap. 4. de indulgentiis in solutione tertiæ objectionis, ipse fateri
 illud ipsum, adeoque necesse habeat per præoccupationem
 quandam excusare suos gregales, cur merito Christi superabun-
 dantissimo & plus quàm sufficientissimo assuere audeant san-
 ctorum hominum superflua bona opera. Sic enim ait: NON est
 quidem

quidem *OPVS*, ut adjungantur *passiones* sanctorum *passionibus* Christi, quasi hæc per se non sufficiant, sed adjunguntur tamen, quia *ÆQVVM* est, ut *passiones* illæ coram *DEO* non sint inanes, præsertim cum id sit rem gloriosum Christo, à quo manat omne bonum sanctorum, tum ipsis sanctis perhonorificam. Hæc Bellarminus.

CLII. Ecce Lector benevole quisquis es, etiam ex ipsis ad-
versariorum nostrorum partibus, propter *DEI* gloriam & tuam
animæ salutem perpende, quid ex sententiâ ipsiusmet Bellar-
mini de vestro negotio indulgentiarum cuncti & singuli Chri-
stiani statuere debeant, de quarum indulgentiarum fundamen-
to, altero tam apertum, & tam clarum fertur iudicium, 1. Quod ni-
mirum *NON OPVS SIT* ut adjungantur *passiones* sancto-
rum *passionibus* Christi. 2. Quod tamen *ÆQVVM* sit, quod
Christo gloriosum, quodque sanctis honorificum, ut eorum
passiones adjungantur *passionibus* Christi.

Expende le-
ctor quicunque,
has voces Bel-
larmini, &
hinc iudica,
qualis sit Theo-
logia Bellar-
mini habenda
fides, quam
conscientiosè

CLIII. Talis est etiam Theologia in Concilio Constantiensi
sessione 13. Junii 15. anno 1415. Licet Christus cenam suis discipulis sub-
traheret, utraq; specie administraverit, tamen cum firmissimè credendam sit, inte-
grum Christi corpus & sanguinem tam sub specie panis quam sub specie vini
veraciter contineri, unde cum hujusmodi consuetudo ab Ecclesia & sanctis
Patribus *RATIONABILITER* introducta & diutissimè obser-
vata sit, *HABENDA EST PRO LEGE*, quam non *LICET* re-
probare, aut sine Ecclesie auctoritate pro lubitu mutare. Hæc ibi, Sed
ad rem.

religionem

CLIV. Annón, optime lector, in tam grandi & gravi nego-
tio peropus erat, ut Christianis monstraretur expressum, clarum
& irrefutabile verbum *DEI*, & in hunc modum monerentur
singuli ad amandas indulgentias, quod eas amare & usurpare,
jussèrit Christus & commendârint Apostoli. Annè hoc satis
nobis esse debet ad constituendum articulum religionis Chri-
stianæ, quod Pontificii dictatores ex suo cerebro nobis & no-
stris laudatissimis majoribus dictârunt, *Etsi opus non est, tamen*
(ex nostro scilicet humano arbitrio) *gloriosum est Christo & honori-
ficum Sanctis, ut eorum superflua bona opera misceantur cum passionibus*
Christi, indeq; constituatur thesaurus indulgentiarum Ecclesiasticus, ex quo

F

Ponti-

Pontifex Romanus Christianis, præsertim in purgatorio sudantibus aliquod
auxilium dispensare & communicare possit, interveniente lucro.

CLV. O misereatur clementissimus DEUS suæ miserrime, subque Pontificibus istis adhuc hodiè gravissimâ istâ ratione, pressæ Ecclesiæ. Immoderati increpet tales Satanas & animarum carnifices atque latrones, ipse Dominus noster Jesus Christus. Benedictus autem sit DEUS & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui in hoc loco oculis misericordiæ suæ nos per Beatissimum servum suum, Doctorem Martinum Lutherum benignè respexit, & ab istis ἐπελοθρησκείας Diabolicis Ecclesiis Germanicas primùm liberare cœpit.

CLVI. Etsi verò propter hanc ingenuam adversarii confusionem indulgentias ipsas meritò odisse, pedibusque conculcare licet, tamen ex abundantia audaciam ejusdem retundere, imperitos docebimus.

*Responsio de testimonijs, quæ producunt Pontificij,
pro illo themate, quasi Eleemosyna fuerit
satisfactoria in Veteri Te-
stamento?*

CLVII. Principiò igitur docet, Eleemosynam esse opus satisfactorium, delens peccatum & importans remissionem peccatorum, ex illo Tobiaë 4, 11. Eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & ex illo Siracid. 3, 33. Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum. Deinde docet jejunia quoque esse satisfactoria, exemplo Ninivitarum, Jonæ 4, 10. Denique orationem quoque vult esse satisfactoriam, ex eo, quod David tot Psalms compositis peccata sua coram DEO deflet, item ex exemplo Manassis 2. Paral. 33. 12. 17. quem poenitentem & deprecantem exaudivit & reduxit in regnum suum Dominus, & quæ sunt similia testimonia sacra.

*In toto V.T.
nec lum opus,
nihilq; aliud
fuit satisf.*

CLIX. Ad hæc igitur & ad alia cuncta similia, solidissimè respondemus, sub toto Vetere Testamento, adeoque à lapsu usq; ad passionem Messiaë, nullum opus, nullam actionem, nullam passionem habuisse

buiffe rationem & vim satisfaciendi pro peccatis, nisi sola sacrificia, *Et oriam nisi sacrificia.*
passionis & mortis Christi typos et spectatissimos, ita gravissimos.

CLIX. Uno versu totum illud negotium proponit Dominus, Levitici 17, 11. his verbis: *Anima carnis in sanguine est, ego autem dedi illum vobis super altare, ad expiandum animas vestras, sanguis ipse animam expiabit.* Et Apostolus ad Hebræos cap. 9, 22. *Absq; sanguinis effusione non fit remissio:* Unde fit talis Syllogismus.

CLX. Quæcunque anima recipit ex divina institutione super se peccatum alterius animæ, & ita nec aliter offertur ad expiandam aliam animam, atque tandem mundum facit hominem à peccato, illa offertur vice seu loco alterius animæ, adeoque satisfacit pro alterâ animâ. At anima pecoris in sacrificiali actu recipit super se ex divinâ institutione peccatum alterius animæ, & ita, non verò aliter offertur ad expiandam animam humanam. Ergò anima pecoris in sacrificiis offertur ad expiandam animam humanam, adeoque satisfacit pro animâ humanâ.

CLXI. Secundum hanc regulam igitur 1. satisfactoriè expiabatur omnis Ecclesia Israëlita, *Quomodo & quando in V.T. fuerit satisfactoriè expiatus pro peccatis hominum.* quotidie per agnos duos, item in singulis festis per certas sacrificiorum species. Deniq; in solennitate summâ, anno quovis semel sub ingressum Summi Pontificis in Sanctum Sanctorum, Levitici 16. 2. Satisfactoriè expiabantur particulares cætus & singula individua quotidie per totum annum post commissa peccata, quæ manibus suis ante actum pecoribus immolandis imponere jussu divino solebant, quemadmodum cernere licet, cap. 1. & 2. & 4. & 5. & c. Levitici. Ibi enim additur, quòd sacrificium sit *acceptabile ad expiandum hominem, quòd sit oblatio ignita odoris quietis Iehove quòd sit viculus immaculatus Iehove pro peccato & sic expiet hominem Sacerdos, & remittatur ei peccatum, id quod capite quarto Levitici aliquoties repetitur, ut & capite quinto.*

CLXII. Interim hanc satisfactionem non nisi *typicam* fuisse nos edocet Apostolus ad Hebræos cap. 10. 1. ita tamen ut propter Christum passorum pro peccatis nostris, Esai. 53. & illis sacrificiis repræsentatum, juxta voluntatem & ordinationem divinam, *suo modo* verè & realiter satisfecerint sacrificia pro peccatis hominum prævaricatorum. Si autem typi illud sufficienter præstiterunt ex divinâ ordinatione, multò magis Christus ipse istis typis præfiguratus plenissimam præstitit satisfactionem infinitis infinitatibus superabundantissimâ & superfluentissimam, & multò magis in N. T. nihil est satisfactoriû, nisi sola mors Christi sacrificiis typicis repræsentata. Id quod tota vetus & nova Scriptura nobis toties loquitur, ut nemini vel adversariis hisce nostris Pontificiis dubium esse queat. Photinianos enim nunc non prococamus.

CLXIII. Quæ omnia cum ita sese verissimè habeant, quòd nimirum in V. T. *sola* sacrificia expient & satisfaciant pro peccatis, ita ut peccatum & peccatis debita mors æterna remittatur, utique facilis est explicatio omnium aliorum allegatorum dictorum, præsertim ex libris Canonicis. Etsi verò ex libris Apocryphis citata meritò relinqui poterant, tamen ex superfluo, de illis quoque pauca admiscebuntur.

Tobias satisfactoria sacrificia V. T. magnificat.

CLXIV. Et quod attinet ad *Tobiam*, fatetur is ipse capite primo sui libelli, quod etiam *rem sacrificialem* eo ipso tempore diligentissimè curavit, quo tempore à decem tribubus (inter quas ipse habitaverat) prorsus neglecta fuerat, unde quilibet intelliget, quòd de expiatione, deletione, remissione, satisfactione pro peccatis nec Tobias aliud crediderit, quàm quod jam ex Mosis Levitico fuit indigitatum.

CLXV. Quando igitur cap. 4. 11. dicit: *Eleemosyna ab omni peccato & morte liberat*, vel sicut habet Græcus textus, *Eleemosyna eripit à morte, nec sinit venire in tenebras*, ibi loquitur de rebus ad hanc vitam corporalem pertinentibus, nimirum quòd Eleemosyna eripiat à morbis, ne maturè homo extinguatur, & in tenebrosa terra sepeliatur. Et perinde se habet atque dixit, versu 8. *Ne avertas faciem tuam à paupere, & DEVS suam à te faciem non avertet. Pro facultate & copiâ benignè fac, quod si parum tibi fuerit, ne ve-*
reatis

rears exigentiam etiam beneficium largiri. Deposita enim bonitas, quasi thesauram paras tibi in DIEM NECESSITATIS, quoniam beneficentia eripit à morte, neq; in tenebras venire sinit.

CLXVI. Eodem pacto necesse est intelligi illud Tob. 12, 9. Beneficentia eripit à morte, omneq; peccatum purgat. Statim enim ibidem & è vestigio sequitur. Qui beneficentiam & justitiam colant replebuntur vitâ, qui verò peccant (nimirum illiberalitate & injustitiâ) hostes sunt suæ vitæ.

CLXVII. Hæc omninò plana sunt ex Græco textu, Econtra vetus versio nimis in utroque loco est audax, quam ad simplices decipiendos urget omisso Græco textu Bellarminus, Tob. 4. v. 11. Eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat. Tob. 12, 9. Eleemosyna à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiam & vitam æternam. Hæc enim in fonte Græco non adsunt.

CLXIX. Quod attinet ad Siracidem, legatur ejus de sacrificiis, quæ sola expiant & satisfaciunt, sententia & confessio, Cap. 7, 31. 32. 33. 34. 35. In totâ animâ tuâ cole Dominum & Sacerdotes ejus mirare; In totâ virtute dilige eum, qui fecit te, & ministros ejus ne derelinquas; Time Dominum & honora Sacerdotem, & da partem ei, sicut mandatum est tibi, primitias & de delicto & donum brachiorum & sacrificium sanctificationis & primitias sanctorum. Et pauperi porrige manam tuam, & perficietur benedictio tua. Item cap. 31, 32. &c. Non complacet altissimus oblationibus peccatorum, neque in multitudine sacrificiorum (impiorum scilicet) propitiatur pro peccato. Et 35, 1. qui conservat legem, multiplicat oblationes. v. 7. Oblatio justi (pœnitentis) impinguat altare, & suavis odor ejus in conspectu altissimi.

CLXIX. Ergò Siracides quoque sacrificiorum delentium peccata, satisficientium pro peccatis doctrinam unicè observavit, & ita concludit, sicut suprâ fuit delineata, ex puro verbo Domini. Quapropter quando cap. 3, 33. dicit, Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum, necessariò veniunt exponenda verba ejus de pœnis peccatorum corporalibus, quæ DEUS ob commiserationem erga pauperes, &

Siracides satisfactoria sacrificia V.T. magnificat.

ipse relaxare vel mitigare solet. Et hoc contextus evincit, quia illicò post 33. versum sequuntur hæc verba: Et Dominus, qui gratiam reddit, memor erit in posterum & in tempore casus sui firmamentum inveniet. Idem dixit cap. 7. 35. Perficietur benedictio tua.

CLXX. Quæ autem præmia & benedictiones liberalibus & beneficis decernantur, ubique obvium est, Deut. 14, 29. *Ut benedicat tibi Iehova in omni opere manus tue, quod feceris, idem extrat. Deut. 15, 10. item 25, 15. 16. Psal. 41. Beatus vir, qui intelligit super egenum & pauperem, in die malâ liberabit eum Dominus, Dominus conservabit eum & vivificabit eum & beatum faciet eum in terrâ & non tradet eum in manum inimicorum ejus. Dominus opem feret illi, super lætatum doloris ejus. Proverb. 3, 9. Da pauperibus, & implebuntur horrea tua. Esai. 58, 7. Frange esurienti panem tuum. Tunc erumpet quasi aurora lumen tuum & sanitas tua citius oriatur, &c. De similibus etiam corporalibus promissionibus agunt ista, Dan. 4, 24. Redime peccata tua Eleemosynis & justitia, & ecce erit medela delicti tui, hoc est, erit medela pœnarum, quas tibi regi Dominus est minatus, ut ejiciaris è regno, comedas herbas, habites in agris &c. Luc, 11, 41. Date (vos qui pleni estis rapinarum Pharisæi) eleemosynas. & ecce omnia munda erunt vobis (ne propter rapinas purgari necessum habeatis.)*

Responsio de testimonio à jejunijs.

Jonas eos, qui cum eo fuerunt in navi, de sacrificijs edocuit.

CLXXI. Quod attinet ad Ninivitarum jejunantium opera, Jon. 3. quæ etiam satisfactoria cadere laborat Bellarminus, probè expendendum venit, primò ex capite secundo Jonæ, quòd Jonas in ventre ceti peccatum suum agnoscit, ideoque dolet, & quia ex vitâ mirabiliter intra ventriculum balenæ servata de ampliore misericordia DEI spem concipit, ideo ibidem vota facit de sacrificijs DEO offerendis, in quibus tantum peccati remissionem & satisfactionem per Messie passionem consequatur, simulque Sacerdotibus sese gratum exhibeat. Versu 10. inquit: *Ego in voce confessionis maculabo vel immolabo, vel sacrificabo tibi, quod veri reddam tibi.*

CLXXII. Quis ergò dubitabit Jonam gratuito remissionem *sine dubio et* peccatorum sperasse & consecutum esse, & quis amplius dubi- *iam Ninivite* tabit, Jonam talem etiam gratuitam remissionem prædicasse *de iisdem sacri-* suis Ninivitis, quam avidissimâ fide amplexi, fidemque illam *ficijs edocti,* vivis & maximè ardentibus operibus externis testificati fuerint. Nulla enim hîc vel minimæ satisfactionis inculcatæ minima suspicio liquido ab adversariis monstrari potest. Apertè quippe dicitur, quòd crediderint prædicanti Jonæ de magno DEO, cujus prædicationis capita sine dubio multa fuère, & quòd credentes conversi fuerint, & hac suâ conversione pœnas corporales ipsis denunciatas averterint, nimirum excidium post quadraginta dies alioquin tolerandum.

CLXXIII. *Secundò* constat ex capite primo Jonæ, quòd isti initiò Ethnici in mari tempestuoso à Jonâ sunt conversi, de- que sacrificiis satisfaciendis pro peccatis etiam admoniti, unde tandem à reditu citra omne dubium sacrificarunt. Perpendatur enim capitis primi, versus 14. 16. *Clamaverunt* (antea aliis diis addicti) *ad Iehovam & timuerunt timore ingenti Iehovam & maceraverunt Iehovæ hostiam, voveruntq; vota.* Videatur Osian- der à nostris hæc rectè explicans.

CLXXIV. Quòd attinet ad Davidem satis se declarat ille *David, Ma-* Psal. 32. *Beati quorum remissa sunt iniquitates, & quorum recta sunt nasse, & alij* peccata. *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum.* Et quan- *satisfactoria* to zelo typos Christi persecutus fuerit, annon satis patebit ex *sacrificia ma-* eò, quòd tantum thesaurum filio suo collegit ad præpara- *gnificerunt.* tionem templi, ad quod sacrificia deferebantur, 1. Paral. 29. capite.

Manasses quoque post reditum inter alia reparavit altare Jehovæ, immolavitque super illud victimas pacificorum & gratiarum actionis, 2. Paralypom. 33. vers. 16. Eadem possunt prolixè doceri de omnibus aliis, quotquot citari poterunt, ut totius negotii magnum compendium faciamus

Quis

CLXXV. Adeò sub V. T. toto sacrificabatur quotidie sacrificium typus morituri Christi, in singulis item festis pro integrâ Ecclesia, in anniversario magno festo, decimo die Septimi mensis etiam pro integrâ Ecclesia, aliàs pro singulis individuis quoties eadem peccatis sese premi sentiebant. Et hæc fuit fides, quâ salvati sunt omnes ab Adamo ad Christum,

Bona opera in
V. T. pro satis-
factorijs non
habita, etsi re-
quisita.

CLXXVI. Aliam satisfactionem pro se nedum pro aliis per opera quæcunque ignorat Ecclesia totius Veteris Testamenti. Postea singuli fideles conatu summo studuerunt præstare præcepta Domini reliqua sanctis moribus, quibus Dominus novas promissiones promulgavit, quòd in viis Domini ambulaturi essent benedicti domi & foris & in omni vitâ. Nunquam verò, nospiam etiam dicitur, quòd sanctissimorum Prophetarum & Patriarcharum, & Martyrum opera & sancti mores ullorum veterum ullam habuerint rationem ullius vel minimæ satisfactionis.

Responsio de testimonijs ab Oratione.

CLXXVII. Ab eleemosynis & jejuniis eorundemq; amborum circumstantiis eodem loco habendis cum principalibus suis confert se adversarius ad Orationem, & hanc satisfactoriam esse probare connititur ex Oratione Dominicâ, in quâ petimus, ut dimittantur nobis debita nostra. Item ex Psal. 50, 15. *Invoca me in die tribulationis, eruam te*, Item ex Psalmis Davidis aliis, &c.

CLXXVIII. Verùm enim verò petere remissionem & satisfacere, tam sunt contraria, quam quæ maximè contraria esse possunt. Per precationem post contritionem & dolorem ob commissa peccata in vera fide erga Messiam pro nobis mortuum, à Patre Domini nostri JESU CHRISTI petitur criminum venia.

CLXXIX. Patet hoc abundanter ex Psalmo 51, 3. ubi petit, ut *ejus misereatur DEVS secundum misericordiam suam, secundumq; multitudinem miserationum suarum deleat pravaricationes suas*, & in fine pollicetur cum aliis oblationem sacrificiorum, etiamsi hac vice novit, DEUM ipsi jam seriâ agenti poenitentiam etiam extra & præter sacrificia particularia, peccata remissurum.

CLXXX. Patet illud ipsum ex Danielis c. 9. v. 17. ubi Daniel perit propter DOMINUM ut jam tandem misereatur desolationis terræ sanctæ, & reducat post finitos 70. annos populum ad pristinas sedes. *Non inquit in justitijs nostris prosternimus deprecationes nostras in conspectu tuo, sed in miserationibus tuis multis.* Quis hic dixerit satisfactionem esse precum, præsertim cum mox versu 20. subjiciatur; *Adhuc loquebar & orabam & confitebar peccatum meum & peccatum populi mei Israel, & prosternebam deprecationem meam coram JEHOVA DEO meo, pro monte sancto DEI mei.*

Responsiones de testimonijs à cilicijs, cineribus, flagellationibus.

CLXXXI. Si ergo oratio pro proximo non est satisfactoria, *De cilicijs, multò minus satisfactoria erunt pro aliis in precatone adhibita cineribus, cilicia, cineres, flagellationes, etsi non ignoramus, ad precatones ar-* *flagellatio-*
dentiores adhiberi jejunia, cineres, cilicia &c. *nibus.*

CLXXXII. Sic Marci 9. 29. *Hoc genus Daemoniorum non eijcitur nisi per orationem & jejunium.* Luc. 2. 37. *Hanna vidua non discedit de templo jejunijs & obsecrationibus serviens nocte & die.* Act. 14. 23. *cum constituisent Apostoli per singulas Ecclesias Presbyteros, & orassent cum jejunationibus, commendarunt suos Domino in quem crediderunt.*

CLXXXIII. Ad flagellationes quod attinet & percussiones sui ipsius, prorsus perperam allegatur illud 1. Cor. 9. 27. *castigo corpus meum, adeò ut ipse Bellarmius cogatur fateri (quando scilicet intuitus est contextum à capite 8. per totum 9. usq; ad secundum versum capitis undecimi) alium posse esse sensum, etsi addit OMNINO PROBABILE est, Paulum etiam propriè corpus suum verberibus affecisse,*

CLXXXIV. Quæstio instituitur eo loci illa, An firmi possint bona conscientia vesci Idolothyris in conspectu & præsentia infirmorum. Respondet Apostolus negativè.

CLXXXV. Cum autem responderent firmi, *nihil esse Idolum, ideoq; citra læsionem conscientia Idolothyris aliquem vesci posse, regerit, scientiam illam jactatam vanam esse, quod scandalizet*

lizet infirmum fratrem. Et suo usus exemplo addit, se etiam à multis temperasse sibi, ut alios lucretur, nec quenquam scandalizet. Ego inquit ita curro, non quasi incertum, sic pugno, non quasi aërem verberans, sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne forte quum alijs predicaverim, ipse reprobus efficiar.

CLXXXVI. Castigo corpus meum inquit, nimirum in iis, de quibus antea fuerat sermo, nimirum, nunquid non habemus potestatem manducandi, & bibendi, nunquid non habemus potestatem mulierculam sororem circumducendi, an ego solus & Barnabas non habebimus potestatem nõ operandi, si alij potestatis vestrae participes sunt, quare non potius nos? sed non usi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio CHRISTI, factus sum infirmis, infirmus, ut infirmos lucri facerem, sic igitur currite, ut comprehendatis, Ego sic curro sic castigo corpus meum.

CLXXXVII. Si τὸ castigare propriam significationem debet retinere, tum eandem retinere debet τὸ currere, & τὸ pugnare, id quod tamen fieri nullo modo potest. Quapropter castigare significat non uti suo jure & lubitu, sed reprimere affectus, & in multis de rigore petendi stipendia, & faciendi alia remittere, multò magis non indulgere affectibus carnis.

Responsio de testimoniis à voto.

De votis.

CLXXXIIX. Quod attinet ad vota, dicit Bellarminus ea nūspiam à DEO esse mandata, nec generaliter nec specialiter, ideoque cum sponte à sanctis veteribus & alijs suscipiantur, pro satisfactoriis haberi debere. Respondetur, vota nihil sunt aliud quam speciales promissiones gratitudinis pro beneficiis plerumq; ad huc speratis conceperæ ex divina ordinatione, Psalm. 66. 12. *Reddam tibi vota mea quæ distinxerunt labia mea dum esset angustia mihi.*

CLXXXIX. Sunt autem promissiones specialioribus & rigidioribus vel strictioribus circumstantiis comprehensæ, hac de causa, ne, quod plerunq; fieri solet, post acceptum beneficium animus remissior, & ad reddendum pigrior reddatur. Idcirco igitur specialis gratitudo promittitur, ut in Psalm. 66. 12. *Introibo in domum tuam in holocaustis.* Sic Gen. 28. 20. 21. *vovet Jacob si fueri*

*si fuerit Dominus mecum & reversus fuero prosperè in domum patris mei
erit mihi Dominus in DEVM, & lapis iste erit domus DEI, & ex
omnibus decimas dabo.*

CLXXX. Ubi igitur precipitur in genere gratiarum actio
ibi simul precipitur votum, sed & Votorum divinam ordinatio-
nem docet caput 7. Levitici, ubi versu 16. 17. 18. votivum sacri-
ficium constituitur species sacrificii pacifici. Legant Pontificii Ly-
ram super locum jam dictum.

Responsiones de asperitate vitæ & victus Iohannis.

CLXXXI. Porrò opera supererogationis augere cupit Jo-
hannis Baptistæ 1. asperrima vita, de qua inter alia dicitur, nos
in scripturis ostendere non posse, ubi DEUS istam asperitatem
imperaverit. 2. ex ejusdem resipiscentia & vitæ novitate, qua
ipse, qui nunquam à DEO alienus fuit, nunquam indiguerit.

CLXXXII. Quod attinet ad historiam de asperitate vitæ Iohannis
Baptistæ, ibi non est quæstio de facto, hoc enim concedimus, quia
& sacris literis commemoratur, sed de jure, utrum rectè talem
asperitatem fuerit æmulatus Johannes.

CLXXXIII. Non rectè fecisse Iohannem, inde patet 1. quia lex
Mosis Ceremonialis tum nondum erat abrogata. Et lex illa plu-
res admittebat cibos quam quos solos Johannes comedebat.
Unde CHRISTUS discipulos ad Judæos emittens dicit eis
Luc. 10. 7. *Quicquid vobis apponitur, edite*, nimirum non prohibi-
tum lege Mosis. 2. Quia illam rigiditatem Essæam & Pharis-
sæam pariter CHRISTUS ipse carpit Matth. 9. 16. 17. Marc. 2.
21. 22. Luc. 5. 36. 37. 38. 39. ubi doctrinam Pharisæicam, & Iohannis
quoq; de nimis jejunis vocat *vestimentum vetus, utres veteres*. Lega-
tur præ reliquis in hanc sententiam ista rectè explicans Ja-
cobus Faber Stapulensis in commentariis initiatoriis super 4.
Evangelia.

CLXXXIV. Et istam pravam consuetudinem contrariè
legi DEI & à CHRISTO tū improbatam, contraxerat Johannes
Baptista inter Essæos, siquidem tales fuisse mores Essæorum ex
historicis liquet, nimirum gaudebant esse remoti à frequentia se-
cessuum, & solitudinis cultores, habere victum herbarum &
fructus arborum, fugere cibos animales, sicut antea fecerunt
Pythagorici.

Responsio de exemplo Hannæ.

CLXXXV. Quod attinet ad Hannam, frequens præ aliis plurimis illa fuit in visitando templo, ut etiam in jejuniis juxta exempla sanctorum, non juxta consuetudines Pharisæicas, & in orationibus, Nequaquam autem *singulis momentis* mansit in templo, & in jejuniis ac orationibus cunctas dies & cunctas noctes continuavit, alioquin nec bibere nec dormire debuisset unquam. Sic pius in lege Domini meditatur dies & noctes. Psal. 1. 2.

CLXXXVI. Sponte autem fatemur, hoc secundum has literas non esse mandatum in verbo DEI, ut aliquis ne unquam uno momento vel pede ex templo discedat, ut serviat DEO orationibus noctes & dies sine omni interstitio. At sensum jam indigitatum contineri in factis, nemo ex adversariis negare poterit, *nimirum* ne unquam quantum fieri per valetudinem & c. potest, templa non visitentur, ut diligenter DEO serviamus in jejuniis & orationibus. Evanescit igitur in hoc quoque allato testimonio opus supererogationis indebitum.

*An jejunia fuerint divinitus præcepta
nec ne?*

CLXXXVII. Quod attinet ad jejunia, in casu necessitatis cum precibus jungenda ea fuisse, verbo DEI & exemplis sanctissimorum edocemur. Etenim illam ceremoniam populo suo DEUS ipse præscripsit, ne opus sit eam inter humanas traditiones seu spontanea connumerare & inter indebita opera. Sic enim Levitici 16. 29. 31. de anniversario & solennissimæ poenitentiae & expiationis universalis festo, in quo etiam summus Sacerdos ingreditur in sanctum sanctorum, & duobus hircis imponuntur peccata Sacerdotum, & totius populi; *Erit vobis in statutum perpetuum, mense septimo, decima mensis affligetis animas vestras, neque opus ullum facietis; affligetis animas vestras statuto perpetuo.*

CLXXXVIII. Quomodo autem affligere debuerint animas suas eo die, ex circumstantiis facile elucescit. Eodie expiatur primum ipsum sanctum, & sanctum sanctorum, & ipsum altare, ab omnibus iniquitatibus filiorum Israel; deinde expiabantur
peccata

peccata omnium Sacerdotum; deniq; hirco emissario impone-
bantur peccata totius domus Israel, & deducebatur ille in ere-
mum, adeo ut impurus haberetur ad vesperam usq; ille, qui hir-
cum deduxerat, nec auderet ingredi inter reliquos filios Is-
rael.

CLXXXIX. Dum igitur hæc tanta fiebant, aspe^{ct}ante to-
to populo Israel, jubetur ipse populus Israel simul affligere ani-
mas suas, cogitationibus nimirum repetere præcipua commissa
delicta, ob eadem delere, ingemiscere pro remissione peccato-
rum eorundem, idq; summa humilitate. Hic enim quilibet
videt, peropus fuisse sobrietate magna, jejunijs ad tantum a-
ctum, & humili vestitu, atq; mente demissa & attenta. Quo-
modo enim affligere dicendus esset animam suam qui in illo
solennissimo actu vestitum festivum gessisset, & à cibo consue-
to ne tantillum detraxisset, præsertim cum solennis ille actus
horis perficeretur commodioribus ad res tantas tractandas.

CC. Ex hoc igitur præcepto divino generali tandem pii
sanctissima petiuerunt exempla hujus ceremoniæ, quoties ani-
mas suas affligere singulariter voluerunt. Sic enim David Psal.
35. 13. *At ego cum ægrotarent ipsi, vestimentum meum saccus, affligebam
in jejunio animam meam, & oratio mea in sinum meum revertebatur.* Sic
etiam Esras c. 8. 21. *Indixi jejunium juxta fluvium, ut affligeremus nos
coram D E O nostro.*

CCI. Audiatur clarissimum exemplum aliud ex Danielis
cap. 10. In illo enim & quidem versu 12. dicit Angelus ad Dani-
elem, *ne timeas Daniel, quia à primo die, quo dedisti cor tuum ad intelli-
gendum, & ad affligendum te coram D E O tuo, exaudita sunt verba tua,
& ego veni propter verba tua.*

CCII. Quid verò Angelus intellexerit per *ad affligendum*,
illud de se ipso commemorat Daniel in præcedentibus, versu 2.
3. his verbis, *In diebus illis ego Daniel lugebam tribus hebdomatibus die-
rum, panem desideriorum non comedi, nec caro nec vinum introjerunt in os
meum, nec unguendo unctus sum, donec complerentur tres hebdomades die-
rum.*

CCIII. Et quid igitur hæc omnia, pro operibus satisfactio-
nis vel supererogationis, Neq; etiam ex his & ex Levit. 16. illud

inferre permittimus Pontificios quasi in Novo Testamento de-
beat statum aliquod esse jejunium sive anniversarium sive aliud,
& quidem tale ut à Pontificiis pingitur. Institutionem enim di-
vinam pro Novo Testamento nullam in medium nobis profer-
re possunt. Nec tamen prohibemus, quo minus ærumnoso tem-
pore & casu necessitatis urgente oblato solennes preces
additis majoris attentionis gratia jejuniis sacris & aliis humili-
tatum ceremoniis ad tempus indici queant.

*An aliorum operum merita possint alijs commu-
nicari sensu Pontif.*

CCV. Porrò valde ridiculum est quod Bellarminus, tantus
Goliathus, communicationem operum supererogationis exsculpe-
re conicitur ex illo Psam. 119. 63. ubi David dicit, *se participem fu-
isse omnium timentium DEVM.* Nam in fontibus clarissimè osten-
ditur hic sensus quod David hoc dicat, *quod sit socius omnibus qui
timent Dominum, & custodiunt præcepta ejus, etsi catervæ impiorum ipsum
vellent prædari, ut habet textus præcedens versu 61.*

CCVI. Magis ridiculum quod Bellarminus agnoscit, ver-
endum esse socium, & tamen socium ita adhuc interpretari au-
det, quod amicorum omnia sint communia. Hæc ad jocos non
ad seria tractantes pertinent.

*An passio Christi, illa pertineat ad thesaurum in-
dulgentiæ, quæ impijs non applicatur.*

CCVII. Et hætenus de primo thesauri indulgentiarii mem-
bro, secundum sequitur quod depromitur ex satisfactionibus
CHRISTI, quæ apud incredulos & impios pereunt: ne igitur
prorsus inaniter evanescant, à Bellarmino conjiciuntur in cistam
thesauri indulgentiarii, & à Pontifice pro redimendis pœnis in
purgatorio alioquin sustinendis dispensantur, interveniente
lucro.

CCVIII. Verè autem & hoc ipsum plusquam est ridiculum,
partiri meritum CHRISTI, sicut Princeps suum thesaurum par-
titur per tonnas auri, ut vocant, & t. est tonnas ab uno amico re-
cusatas

cusatas redonat secundo suo amico. Quid levius? quid pueri-
lius? quid ineptius? & magis contra scripturam effutiri posset?

CCIX. *Mysterium est, infinitæ personæ CHRISTI infinita
passio, cujus meritum & totum unicuique individuo applicatur,
& totum vicissim prodest singulis & cunctis aliis infinitis indi-
viduis, imò etiam infinitis mundis, si modo dari possent. Pe-
reat igitur sub sole, hoc commentum & somnium Bellarmini-
anum.*

An Maria mater Domini sine peccatis fuerit.

CCX. *Virginem Mariam, matrem Salvatoris sine omni originali
peccato fuisse, nunquam probabunt Pontificii ita nimirum ut ex
Spiritu Sancto formata fuerit sicuti CHRISTI caro Luc. 7. 35.
Eandem fuisse sine omni actuali peccato, cur audeat dicere, 1. quæ in
amissione filii, eo tempore cum cædes infantum hujus unius
gratia facta adhuc recens esset, à culpa omni liberari nequit,
quicquid contra Pontificii moliantur, conatibus prorsus inani-
bus. 2. Ut etiam in æstimanda persona sui filii quam ex illis cir-
cumstantiis huc usque editis rectius considerare debuisset, ne au-
dire necessum habuisset, an nesciebatis quod oporteat me esse in illis qua
sunt patris mei Luc. 2. 49.*

CCXI. *Fridericus Bartschius Braunsbergensis, Iesuita in suis concio-
nibus Controversis prolixè pugnat, in his jam indigitatis innocen-
tissimam fuisse matrem Domini, & retro omnibus seculis inter
antiquos Ecclesiæ orthodoxæ patres illas accusationes esse in-
auditas.*

CCXII. *At audiat ille unum Radulphum Ardentium Pictavum,
Aquitaniæ Ducis Guilielmi concionatorem, qui floruit circa
tempora Philippi primi Francorum Regis ab anno Domini 1040,
usque ad 1100. Sic igitur ille super Dominicam post Epiphaniam
Domini: putabat beata virgo, quod puer esset cum Ioseph & Ioseph puta-
bat quod esset cum matre, & ita ut ei placuit relictus est. Et paulo
post: Non in hoc quod eum quasi filium querunt, vituperat,
sed quis sibi verus pater sit insinuat: In quo nos docet præceptum DEI
patris & matris Ecclesiæ, præcepto carnalis patris & matris pro-
ponere, sicut idem alibi dicit, qui amat patrem & matrem plus quam
me, non*

me, non est me dignus. Quando tamen præceptum terreni patris vel matris non obviat præcepto DEI, debemus ei humiliter obedire. Vnde Dominus CVM QVASI INCREPANDO matri suæ & Ioseph prius respondisset, mox tamen in humilitate eis paret: Sequitur enim quod descendit cum illis & venit Nazareth & erat subditus illis. Hæc ille.

CCXIII. Modestè procedit auctor hic per antiquus, & quia objurgationem satis agnoscit, nec negare aut præterire potest, saltem in honorem virginis, eam emollit, adjecta particula QVASI.

An sancti suis satisfactionibus aliquid conferant ad thesaurum.

CCXIV. Procedit Bellarminus & de Beata Virgine de Iohanne Baptista, de Prophetis, de sanctissimis aliis viris, de Apostolis, de martyribus, de confessoribus & de eremitis infinitis quasi, statuit, eos pro propriis culpis quas paucissimas habuerint, minimis eguisse satisfactionibus, ideoq; suis passionibus quas nimis multas sustinuerint innocentissimè, imò quibus etiam oppressi fuerint, omnino aliquid supererogationis collegisse, quod ad cistam thesauri indulgentiarum pervenerit, indeq; per Pontificem Romanum dispensari jure possit.

CCXV. Hæc omnia quanta temeritate præter & contra sacras scripturas, cunctos imperfectorum ordini accensentes dicuntur, tanta quoque facilitate à nostratibus repudiantur.

CCXVI. Pretiosa vel cara seu digna seu pretiosa æstimata est mors Sanctorum in oculis Iehovæ Psal. 116. 15. Supra quem locus pulchre extat explicatio vetustissimi Theologi Tertulliani in fine Apologetici sui adversus gentes nimirum capite quinquagesimo, cujus summa est, sicut mors impiorum pessima est, ita mors piorum est optima & DEO gloriosa, quia eisdem vitam æternam aperit & obedientia talis in casu confessionis DEO placet.

CCXVII. Simili, imò prorsus eodem modo Evangelista de martyrio Petri loquitur Joh. 21. 19. HOC DIXIT (JESUS) significans qua morte glorificaturus esset DEVM.

CCXVIII. Et in Novo Testamento 2. Tim. 4. 16. de suo imminente

minente martyrio, quod Neronem tunc temporis metueret dicit *σπένδομαι* Ego iam offeror significans tam gratam, caram & acceptam in oculis Domini esse mortem Sanctorum, quam chara, grata & accepta erant sacrificia, nimirum *suavis odor quietis* JEHOUÆ, sicut in Levitico aliquoties dicitur. Sic autem grata DEO est Matt. 10. 39. *Qui perdidit animam suam causa mea, inveniet eam.*

CCXIX. Itaque in aliis omnibus locis ubi vincula & passionum martyrum recensentur nihil aliud commemoratur quam martyria à Sanctis pro gloria DEI esse in suam gloriam tolerata. In illo apud Job. 6. 2. nihil aliud habet, quam si appenderentur dolores & afflictiones ejus, tum summa gravitas eorum sit apparitura.

CCXX. Summatim in nullis locis vel minima suspicio esse potest, quasi scriptura passiones Sanctorum faceret abundantis supererogationis, ne quidem in illo ubi Apostolus suas passiones dicit *superabundare vel excellere* 2. Corinth. 11. 23. Excellentiam enim illarum passionum tantummodo *relative* intelligit, nimirum respectu reliquorum Apostolorum, qui tanta passi non sint, non verò respectu alicujus abundantiae, aliis piis inde sperandæ.

CCXXI. Et quod 1. Cor. 4. 4. dicit Apostolus, *se nullius rei sibi esse conscium*, illud interpretandum venit de rebus in officio suo à se nequaquam neglectis, quemadmodum initio capituli ejusdem refert, *Ministros esse dispensatores, & in dispensatoribus requiri ut sint fideles.* Cumq; è vestigio ibidem addat, se in hoc tamen non esse justificatum, qua quæso ratione aliquid supererogari inde potuisset ad juvandam aliorum salutem.

CCXXII. 2. Cor. 1. 12. Iterum provocat ad testimonium conscientiae suæ, quod nequaquam cum sapientia carnali versatus fuerit, ullius gratiam vel ullum suum commodum aucupando &c. Hæc quæso quidnam pro satisfactione supererogationis facerent.

CCXXIII. Quod attinet ad communionem Sanctorum quæ in symbolo Apostolico indigitatur pro ut nunc legitur, (dicit apud Cyprianum non extet, patrem antiquissimum,) aliam nos agno-

H

lcere

scere non possumus quam illam de qua Christus docet Mate. 23.
39. *Diliges proximum tuum sicut teipsum, & quam toto capite, 1. Cor. 12.*
Apostolus inculcat in similitudine de corpore uno habente plu-
rima & diversa membra, item quam idem Paulus habet Eph. 4.
v. 2. cum inquit: *tolerate vos invicem per charitatem, studentes serva-
re unitatem Spiritus per vinculum pacis, Unum corpus & unus Spiritus,*
quemadmodum & vocati estis in una spe vocationis vestrae, Unus Dominus,
una fides, unum Baptisma, Unus DEVS & Pater omnium.

CCXXIV. Nimirum talem communionem Sancto-
rum docet sacra scriptura, quæ in hac vita (siquidem de
statu post hanc vitam ne tantillam admiscetur) unam
proficetur fidem, unam spem eandem invocationem ejusdem
DEI & Messiaë tum pro corporali felicitate, tum pro æterna sa-
lute illico post mortem expectanda, unam charitatem juvandi
sefe mutuo in omnibus rebus ad hanc vitam necessariis & in ali-
is ad æternam salutem à morte statim consequendam, non nisi
ex gratia & merito unico unici Mediatoris & Capitis Domini
nostri Jesu Christi, à quo capite omnia bona fluunt in omnia
membra.

CCXXV. Aliam sanctorum communionem nescit tota sa-
cra scriptura, quæ consisteret in mutua communione & dispen-
satione vel applicatione passionum, siquidem illud quod nos
apud Patrem cælestem gratiosos reddere debet, necesse est ut
cõmunicetur nobis ex plenitudine Christi, *Is traditus est propter de-
licta nostra & resurrexit propter justiciam nostram Rom. 4. 25. tradidit
seipsum pro nobis oblationem & hostiam DEO in odorem suavitatis Ephes.
5. 2. Dedit seipsum redemptionem pro omnibus 1. Tim. 2. 6. Itcirco di-
citur Agnus DEI qui tollit peccata mundi. Joh. 1. 29:*

CCXXVI. Urget Bellarminus locum 2. Cor. 12. 15. *Ego liben-
tissime impendam & expendar pro animabus vestris etiamsi amplius vos di-
ligens minus à vobis diligar.* Verum enim verò legentibus contex-
tum à versu undecimo, apparebit 1. sermonem esse de rebus in
hac vita impendendis & superimpendendis erga illos à quibus
tamen pro illa impensione parum gratiæ reportabit. *Quid
igitur*

igitur hæc ad alteram vitam post mortem in purgatorio. 2. Sermonem esse de sumtibus pro conservatione vitæ, quos hæcenus nullos à Corinthiis acceperit, sed neq; deinceps accipere velit, & velle Apostolum sua omnia quæ habet impendere & superimpendere in commodum Corinthiorum.

CCXXVII. Ecce benevole Lector, quanta audacia Bellarminus utatur ad corrumpenda & detorquenda manifesta sacræ scripturæ loca, pro sua libidine & pro mala causa deinceps quoque pallianda.

CCXXVIII. Simili audacia depravat alterum locum 2. Timoth. 2. 10. *Omnia sustineo propter electos.* Inspiciatur enim contextus à versu 3. *Feras afflictionem ut bonus miles IESV CHRISTI, Nemo qui militat, implicatur vitæ negociis, ut ei qui se in militiam delegit, placeat, quod si certet etiam aliquis, non coronatur, nisi legitime certaverit, Agricolam oportet prius fructus percipere, considera quæ dico, Det tibi Dominus intelligentiam, Memento IESVM CHRISTVM resurrexisse à mortuis secundum Evangelium meum in quo malis affligor quasi facinorosus usq; ad vincula, sed sermo DEI non est vinculus, Ideo omnia sustineo propter electos ut & ipsi salutem consequantur, quæ est in CHRISTO IESV cum gloria æterna. Fidelis sermo, nam si commortui sumus & convivemus. Si sustinebimus & corregnabimus, si negaverimus & ille negabit nos.*

CCXXIX. Sustinet igitur Apostolus omnia mala, omnes afflictiones, vincula, carceres, & quæcunque alia, tantum ut satisfaciat ministerii sui officio & plurimos lucrifaciat magno suo Domino JESU Christo. De supererogationis passionibus hic omnino est altissimum silentium.

CCXXX. Quo ad locum Col. 1. 24. *Adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea pro corpore ejus quod est Ecclesia; res est expedita, Nam & statim hæc præcedentia: Gaudeo de ijs quæ patior pro vobis, & hæc consequentia, Ad quod etiam enitor decretans secundum efficacitatem ejus, agentem in me potenter c. 2. Velim n. vos scire quantum certamen sustinuerim pro vobis & ijs qui sunt Laodiceæ & c. potenter evincunt, quod loquatur de afflictionibus quæ oriuntur ex certaminibus, quæ*

suscipiuntur pro defensione veræ doctrinæ ad versus hostes veritatis, quales afflictiones etiam Christus sustinuisse inducitur. In hoc igitur Christus & Apostolus inter se v. 24. comparantur, non verò de satisfactione Christi pro nobis præstita.

CCXXXI. Primum enim sibi cum Apostolis Christus alibi aperte facit commune Matth. 10, 24. *Non est discipulus supra Magistrum, neq; servus super Dominum suum, sufficit discipulo ut sit sicut Magister ipseus, & ut servus sit sicut Dominus ipseus, si ipsum patremfamilias Beelcebut vocarunt, quanto magis domesticos ejus.* Huc illud Matth. 10, 38. *Qui non accipit crucem suam ac sequitur me à tergo, non est me dignus.*

CCXXXII. Hoc primum omnibus piis & Christo commune facit alibi Apostolus Rom. 8. 17. *Sumus cohæredes Christi, si modo simul compatimur & 29. Quos præscivit, eos prædestinavit conformes fieri imaginì filij sui, ut is sit primogenitus inter multos fratres.* Gal. 6. 17. *Ego stigmata Domini I E S V in corpore meo porto & 2. Cor. 12. 10. Contumelias, persecutiones, angustias suas vocat pro Christo, hoc est quod Matt. 20. 22. Christus dicit: Eritis exosi omnibus hominibus propter nomen meum 2. Cor. 1. 5. abundant passiones Christi in vobis & c.*

CCXXXIII. Sicut igitur totus Ecclesiasticus cætus habetur pro uno corpore, cujus caput Christus, & reliqua membra, & sicut Christus propter veritatem multa passus est, ita destinavit DEUS similes passiones omnibus piis propter professionem veritatis. Quando igitur pii propter veritatem sustinent odia & ærumnas, explere dicuntur ea quæ desunt corpori Ecclesie, antea nimirum prædicta & prædestinata.

CCXXXIV. Aliud genus afflictionis præcedit versu 14. Col. 1. *In Christo habemus redemptionem per sanguinem ipsius, remissionem peccatorum & 20, 21, 22. quod per Christum Pater reconciliavit omnia sibi per sanguinem crucis ejus, quod reconciliavit nos in corpore illo carnis sue per mortem.* Item cap. 2. 14. *Quod Christus deleverit Chirographum nobis contrarium, affixum cruci.* Hoc secundum genus afflictionis nulla ratione sibi applicat aut commune facit Paulus, quin potius ambabus manibus à se removet 1. Cor. 1. 13. *Num Paulus crucifixus est pro vobis.* Utrumque copulavit aptissimè alter Apostolus Petrus 1. Petr. 2. 18. & seqq. quæ verba lector ipse expendat.

235. Ergo

CCXXXV. Ergò in hisce omnibus modo Christus dicitur, pati & crucifigi ita pro nobis, sicut nos pro aliis pati & crucifigi non possumus: modo Christus ita introducitur portare crucem, sicut nos quoq; crucem Christi portare debemus. Adeo nihil hic continetur quod satisfactionem pro aliis saperet, nullas hinc petere licet passiones supererogationis.

CCXXXVI. Tam illa sunt manifesta ut Bellarminus de indulgent. lib. 1. cap. 3. cogatur fateri esse sermonem de passionibus Apostoli pro electis, interim tamen (addit) possunt etiam explicari verba de communicatione satisfactionum. Sed talem passionem suam non vult agnoscere Apostolus quando dicit 1. Cor. capite 1, 13. Num Paulus Crucifixus est pro vobis.

CCXXXVII. Restat respondendum ad illud 2. Cor. 2. 10. 11. Cui aliquid donastis, & ego, Nam & ego quod donavi, si quid donavi propter vos in persona Christi, ut non circumveniamur à Satana. Audi verò & expende benignissime Lector audaciam superaudacem Bellarmini de hoc oraculo sacro. Sic enim ille lib. 1. c. 3. de indulgentijs: Ipso Apostolorum tempore concessam fuisse indulgentiam, perspicuum est ex verbis illis B. Pauli 2. Cor. 2. Cui aliquid donastis &c. Rogaverunt Corinthii B. Paulum ut incestuoso excommunicato & seriam poenitentiam agenti ignosceret, & condonaret QUOD SUPERERAT POENITENTIÆ, annuit B. Paulus & iussit, ut ipsi suo nomine indulgerent. Hactenus verba Bellarmini.

CCXXXVIII. Ast diligenter conferentes 1. Corinth. 5. 3. 4. 5. cum 2. Cor. 2. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & 7. 9. 10. 11. 12. facillimè talem formabunt sibi inductionis ratiocinationem, Quo vinculo fuit constrictus ab Apostolo & Corinthiis incestuosus, ab eodem vinculo per condonationem Apostoli & Corinthorum fuit liberatus. Non autem fuit constrictus nisi vinculo excommunicationis ab utrisq; Ergò per utrosq; per condonationem non fuit liberatus nisi à vinculo excommunicationis.

CCXXXIX. Probandum erat Bellarmino 1. Quod certum numerum & certam mensuram poenitentiarum poenitentiarum incestuoso imposuerat Apostolus & Corinthiaca Ecclesia. 2. Quod jam modo de numero & mensura illa aliquot partes absolverat incestuosus. Tum postea facillimè concedere poteramus, Co-

rinthios & Apostolum remisisse & condonasse illud quod SUPERERAT. At prius illud in æternum facere non poterunt. Ergò audacissime ex tali nihilo tantum audet creare articulum communicationis satisfactionum.

CCXL. Et ex hac explicatione oraculorum sacre scripturæ omnium, jam plus quam satis elucet, Pontificios veteres & recentes & inter alios Bellarminum causam indulgentiarum agere cauteriata & vulnerata conscientia, cujus etiam rei proclamabuntur coram tribunali CHRISTI, præsertim cum ipsi duces audire gestiant cæcorum, qui ambo in foveam cadent.

De reliquiis Sanctorum.

CCXLI. Labet autem hoc in loco statim aliquantum & quasi obiter dijudicanda exhibere ea quæ proferunt pro veneratione & honoratione, ac osculatione reliquiarum sanctarum, nimirum ossa Josephi ex Ægypto, versus Palæstinam & per Moysen delata, corpus Moysi quod DEUS ipse sepeliit, ossa Elisæi ex quorum contactu mortuus revixit, Ossa Prophetæ à Josia asservata, &c. &c. &c.

Obiectio 1.

CCXLII. Sed omninò quæ pro honore reliquiarum sanctorum ex scripturis assumere audent, nullius sunt negotii. Exodi 13. Moyses discessurus cum populo ex Ægypto in Palæstinam noluit ibi relinquere ossa Josephi, jam dudum mortui, sed ea honorifice secum asportavit, nimirum non ut exhiberentur spectantibus, sed ut in terra patria Messie, Israelitis promissâ, sepelirentur, id quod factum est Jos. 24. 32. Sic Moysi corpus DEUS quidem ipse sepelivit Deut. ult. 6. nec quisquam ejus sepulcrum cognovit. Sed hoc tamen quid juvat superstitionem anilem Pontificiorum de honorandis reliquiis.

Responsio.

Obiectio 2.

CCXLIII. 2. Reg. 13. Ossa Helisæi cum tetigissent mortuum quendam hominem, continuo illum ad vitam revocarunt. Ergò DEUS illa vult honorari, dum per ea miracula facit. Respondetur semel illud accidit gravibus de causis. Si DEUS indefinenter vellet honorari ossa sancta, forsitan semper miracula per ea faceret. Per anem serpentem faciebat certo tempore miracula, quem tandem constat rectè destructum fuisse 2. Reg. 18. 4. cum ad modum reliquiarum Pontificiarum eo abuterentur Israelitæ.

2. Reg.

CCXLIV. 2. Reg. 23. 17. cum Josias delubra idolorum e-
verteret, aliorum quidem mortuorum ossa effodit & in cineres
redegit, ossa tamen sancti Prophetae ibidem reperta asservari jussit
Inquiunt. Immò asservari non jussit, sed loco moveri prohibuit
propter causam clarissimè ibidem additam, quod essent ossa
ejus (v. 17. 18.) Prophetae qui hanc de Josia pietatem praedixerat.

Object. 3^a
Respons.

CCXLV. Vterius inquit Bellarminus de sepulero Domini legi-
mus Esa. 11. 10. Erit sepulcrum ejus gloriosum. Puerile hoc est. Bene-
dictus Arias Montanus reddit, Erit requies ejus gloria. Et licet le-
geretur sepulcrum, tamen adhuc nihil pro reliquiis sanctorum
venerandis, sed ut Hieronymus exponit, quod mors & sepultu-
ra Christi sit gloria ejus futura quia inde cito surrecturus,

Object. 4^a
Respons.

CCXLVI. Vterius quaerit Bellarminus, si Christus hinc adesset &
aliquis vestem ejus devote oscularetur, an idolatram talem dice-
re velimus, cum etiam Haemorrhoula solam fimbriam Christi
fideliter tetigerit & sanata fuerit, Matth. 9. cum Actor. 5. non re-
prehensi fuerint qui certatim ad umbram Petri concurrebant,
nec Act. 19. qui Pauli sudaria & semicinctia deferebant ad aegro-
tos. Sed quis non videt summam infirmitatem rationum. O-
stendant ipsi tales reliquias, ubi sine fraudibus possint talia im-
petrari miracula, & nemo istis suum quendam visitationis ho-
norem denegabit.

Object. 5^a
Respons.

CCXLVII. Georgius Schererus societatis IESV in Postillae suae
parte 1. super Evangelium Matt. 9. & 24. Trin. pro reliquiis san-
ctorum venerandis adducit etiam 1. locum Exodi 3. 5. qui repe-
titur Act. 7. 34. item Josuae 5. 15. Terra super qua stas, sancta est. 2. de-
inde arcam foederis in qua verè sanctae erant reliquiae Heb. 9. 4.
quae circumgestata circa muros Jericho efficiebāt ut collaberentur
omnia mania.

Georgij Schererii argu-
menta pro
cultu reli-
quiarum.

CCXLVIII. Also hat Gott (addit Scherer) der HERR die er-
ste Stadt im gelobten Land nicht mit sturmender Hand / sondern
mit processionen vnd umbtragen der Heiligthumben gewinnen/
vnd vnter die Obrist Josuae gewalt kommen lassen. Darumb thun
die Catholischen recht / das sie in Krigsleufften mit den Heiligthu-
men / offentliche processiones vnd vmbgang wieder die Feinde hal-
ten. Mir zweiffelt gar nicht / da anders rechte andacht vnd bußfer-
tigkeit dabey / das solche processiones vnd bitzunge mehr austrich-
ten / als viel Wehren vnd Wassen.

Solidum cõ-
siliu scili-
cet pro victo-
ria contra
Turcas abti-
nenda.

249. 3. Ad.

SU-
runt.
ulam
tura
& re-
age-
ocla-
si du-
um &
nera-
um.
Mo-
Elisai
ofia
cto-
Exodi
no-
nori-
anti-
liren-
qui-
m co-
Pon-
um.
Er-
Re-
inde-
la per
iracu-
18. 4.
tur H-
Reg.

CCXLIX. 3. Addit baculum Mosis quem DEUS tot miraculis clarum fecit præ omnibus aliis istius loci & temporis baculis. 4. Adducit pallium Eliae quo Elisæus aquas Jordanis dividit. 2. Reg. 2. 5. ex 2. Reg. 5. terræ sanctæ tantas portiones, quantas duo muli portare poterant, quas petebat & impetrabat à Propheta Elisæo, antea leprosus nunc vero in illa terra mirabiliter sanatus Naamannus Syrus. Deniq; huc adducit Psal. 34. 20. Custodit Dominus omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur. & 68. 38. Mirabilis DEVS in sanctis suis (addit Schererus, Et in palliis, ossibus & baculis eorum) & 116. 5. Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius.

CCL. Ex Novo Testamento adducit idem Schererus 1. probaticam piscinam Bethesdam Johan. 5. cujus aquam statis temporibus Angelus de cælo movebat, & quisquis post commotionem primus descendebat, sanabatur à quacunq; sua infirmitate. 2. Salivam CHRISTI qua visum restituebat cæcis, & auditum fardis Marc. 7. 33. Johan. 9. 6. 3. Montem Thabor quem Petrus 2. Pet. 1. 18. sanctum nominat, ite Jerusalem civitatem sanctam Matth. 4. 5. & 27. 53. 4. Ipsam crucem CHRISTI; quæ dicatur signum appariturum in adventu Filii DEI Mat. 24. 30.

CCLI. Tandem concludit Bellarminus & lib. 1. de indulgentiis c. 4. docet, cultum reliquiarum non esse cultum voluntarium, seu ab hominibus excogitatum, sed esse à DEO inspiratum, quia scriptura approbat cultum sepulcri, simbriæ CHRISTI, item umbriæ Petri, sudariorum & semicinctorum Pauli. &c.

*Responsio ad
argumenta
Schereri.*

CCLII. Verum enim vero 1. quod locus sanctus appellatur terra in qua tum stabat Moses & Josua, illud fit propter Filium DEI in illo loco tunc sese manifestantem & cum istis colloquentem singulari ratione. Et sic quoque Jerusalem & Thabor dicuntur sancta. propter sanctum sanctorum &c. item propter Prophetas, CHRISTUM & Apostolos, ibi versatos. 2. Quod muri Jericho post arcam circumportatam sponte collabuntur, fit ex expresso & speciali mandato & miraculo divino.

CCLIII. Ostendant nobis Pontificii jam per secula posteriora N. T. plurima, idque sicut fieri decet citra suspicionem & fraudem

Et eadem, per reliquias sanctorum quorumcunq; ita contigisse
mira sicut per arcam, per vestem CHRISTI, per pallium Eliae,
per salivam CHRISTI, per probaticam piscinam per baculum
Mosis, per sudaria & semicinctia Apostolorum.

254. O vero miserrimos eosdem qui victoriam in bellis
per venerationem semicorrosorum ossium & palliorum, ac lin-
teorum incertissimorum & per similitum cultum a DEO pete-
re exoptare & sperare audent, idq; contra & praeter omnia man-
data & exempla Veteris & Novi Testamenti.

255. Quod attinet ad locum 2. Reg 5. probe observandum est,
contextum innuere, rogari Elisaeum, ut liceat Syro illi accipere
tantam copiam terrae, quantam possint duo portare muli, ni-
mirum versu 17. ut fiat inde altare pro sacrificijs Jehovae facien-
dis; Deinde ad hanc quaestionem responsi nihil exprimi, quod
dederit Elisaeus.

256. Sine dubio autem Elisaeus dedit negatum responsum
cum ipse probe nosset, extra Judaeam sacrificia nulla licita esse.
Non autem sequitur, *non exprimitur responsum. Ergo nullum dedit re-
sponsum Elisaeus homini nuperrime converso sed reliquit eum in errore gen-
tilium quasi sacrificare liceret in quovis loco.*

257. Aliud est quando statim alia petitio sequitur ut nimi-
rum ignoscat Naamano Syro si interesse politico modo sacris regis sui, coge-
retur, ubi tum respondet Propheta: Vade in pace.

258. Quod attinet oracula Psalmorum, sunt illa per se facilia
explicata cuivis laico quoq;

259. Matth. 24. *signum Filij hominis* appellatur apparentia i-
pse Filius hominis, a deo q; apparens Filius hominis quem vide-
bunt omnes tribus terrae. Ac licet apparitura esset crux in nu-
bibus, quid haec pro osse & costa. & barba Petri, & pro exoscu-
landis vestibus vetustissimis sanctorum.

260. Hisce tamen nugis alijsq; suis ineptijs effecerunt Mo-
nachi sub densissimo Papatu ut ad loca plurima insignibus, ita
dictis reliquijs decorata, ad sepulcrum Domini, ad limina A-
postolorum, ad S. Jacobum ad fines terrae &c. peregrinationes
susciperent, Imperatores, reges principes, nobiles, cives, rusti-
ci. Cu-

¶ Cujus rei exempla plurima dari possent, nisi res ipsa videtur requirere plurimorum commentariorum negotium.

An penes Papam Romanum sit potestas thesauri indulgentiarum.

270. Forsan requireretur etiam ut de illo capite. Num penes Pontificem sit jus dispensandi indulgentias aliquid adijceretur, ut pote quem accepisse à D. o potestatem gubernandi totam Ecclesiam in hisce terris contendunt. argumentis itidem inanissimis & plus nimium detortis, de quibus alibi.

271. At nos jam recapitulando nostrum repetimus Syllogismum principalem, in quo cardo totius disputationis versatur. Si nullum est purgatorium, siq; nullus est thesaurus satisfactionum indulgentiarum, tum etiam nullæ sunt indulgentiæ. Verum prius. E. & posterius *ἵππευ ἰσθεὶς θεοῦ*.

Sufficit probatio quod nullæ sint indulgentiæ: quia hac stante necessario evanescent omnes aliæ disputationes de indulgentiis.

272. Cumq; nullæ sint indulgentiæ, jam sponte in fumum evanescent omnes aliæ Pontificiorum quæstiones, nec ullis indigent ventilationibus, 1. num indulgentiæ sint solutiones vel absolutiones, 2. à quo nam vinculo per indulgentias fiant solutiones vel absolutiones, 3. quam variæ & quotuplices sint indulgentiæ. 4. quam utiles sint indulgentiæ omni hominum generi, 5. quis nam, & per quos nam, & quibus nam possit concedere indulgentias, 6. quæ causæ requirantur, ut indulgentiæ sint ratae. 7. quæ debeat esse dispositio suscipientis indulgentias, ubi auxiliatrices manus sub quo lucrum clericorum lector intelliget, satis norunt inculcare nundinatores, ut inde nimirum ditescant aut sagineantur Clerici Papistici. 8. quæ defunctis applicari possint, ubi iterum nedum gratias respondeat Apollo, ut hoc pacto opes mundi ad se protraxerit Papa. Si enim non entis nullæ sunt qualitates, tum negata indulgentia merito de illis omnibus quæstionibus nihil amplius alijs exquisitioribus opus est.

273. Et si verò, quæ huc utq; adducta, jamq; per centum annos satis agitata sunt, si saltem a mediocri eruditionis homine

mine

mine æstimata fuerint, sufficere possunt, ad conscientiam sufficientissimè convincendam, *nundinationes indulgentiarum esse frivolas pueriles & aniles ineptias, immò absurditates impietates & blasphemias execrandas*, adeoq; ex pomerijs totius Ecclesiæ, penitus proscribendas & abolendas: tamen quod prorsus nihil Bellarminus istis centum annorum accuratis disputationibus commotus fuerit, testabitur cum primis ejusdem præfatiuncula præmissa recognitioni librorum omnium suorum, quæ in hunc habet modum: *Scripti DEO teste quod verum esse existimavi, non gratiam hominum vel propriam utilitatem, sed honorem DEI & Ecclesiæ commodum respiciens, Neq; in scriptis meis aliquid à divinis literis aut sanctorum patrum regulis alienum sciens posui. Quia tamen scriptum est Proverb 10. In multiloquio non deerit peccatum quod etiam de multa scriptione dici posse non dubito: Ego ipse jam senex & morti proximus sanctum Augustinum imitatus libros meos recognoscere & dijudicare volui, Hæc ibi Bellarminus.*

Deum testimonium vocat Bellarminus.

274. Confer autem benigne Lector hanc satis mature & in senectia mortis proxima ex Bellarmino profectam vocem tantum modo cum illa quam in libro 1. de indulgentijs cap. 4. Objectione tertia emisit his verbis: **NON EST quidem OPUS**, ut *adjungantur passionibus sanctorum passionibus CHRISTI quasi hæc per se non sufficiant, sed ADJUNGUNTUR TAMEN*, quia æquum est, ut *passiones illæ coram DEO non sint inanes, præsertim cum id sit tum gloriosum CHRISTO, à quo manat omne bonum sanctorum, tum ipsis etiam sanctis per honorificum.*

Prima fluctuatio Bellarmini.

275. Et ibidem è vestigio ipsissimo: *Quomodo autem concurrant in hac applicatione satisfactiones CHRISTI cum passionibus sanctorum, id est, an applicetur pars una satisfactionis ex passionibus CHRISTI, pars alia ex passionibus sanctorum, an verò integra satisfactio accipiatur semper ex passionibus Christi, & super addantur ad cumulum satisfactionis passionibus sanctorum non videtur nimie curiose investigandum. Et iterum periodo interrupta consequente: Illud VIDETUR CERTUM, passionibus CHRISTI, quæ sunt infiniti pretij,*

I 2

appli-

applicari per indulgentias finito modo, & ideo aliquid REVERA super-
addi, cum passiones sanctorum illis adjunguntur. Et itidem ibidem
hanc sententiã à se dictam confirmaturus quam afferat proba-
tionem audi & mirare lector ex his verbis: Quod RECTE anno-
tavit Dominicus à Soto in 4. sent. distinct. 21. q. 1. art. 2. Hæc omnia
fuere verba Bellarmini.

276. Si quæstio: esset de re aliqua profana, forsan tales a-
nimorum fluctuationes & sibi met ipsis contrariæ resolutiones
ut cunq; æqua mente ferri possent. At in negotio concernen-
te animarum fidelium salutem, tam indignis modis & omninò
ut apparet in gratiam hominum hinc inde vagari, modo dicere
non esse opus ut satisfactionibus Christi passiones sanctorum
adjungantur, modo tamen eas retinere, item addere hoc videri CER-
TUM & REVERA fieri, & RECTE annotari, quod omninò
concurrant, statuere etiam modum quomodo concurrant, & ad
conscientias de his assertionibus confirmatissimas reddendas concludere,
hanc esse Dominici à Soto testificationem, hoc est conscientias mi-
serorum Christianorum ludificari.

277. Jactet adhuc Jacobus Gretserus in epistola sua de secta-
rijs, quæ recentissimæ editioni operum Bellarmini est præmis-
sa, de illo auctore a deo invicto, ut multis Lutheranis & Calvi-
nians præbeat ansam de Lutherana religione dubitãdi. Si quis
Lutheranorum ex scriptis talibus, qualia jam sunt allegata du-
bitationem capit, illum oportet ex illorum esse censu qui aut
stolidissimi aut malitiosissimi agnoscuntur.

278. Idem Bellarminus lib. 2. c. 2. de indulgentijs jactat,
quod nunquam fuerit major indulgentiarum frequentia, nunquam major
devotio, quod nunquam tam ardentem fuerint à populis Catholicis expetitæ,
quam ab eo tempore quo à LVTHERO exagitari ceperunt. Item quod ar-
gumenta LVTHERI a deo sint levia, insulsa, inepta ut non videatur negligenti-
us, causam istam agere potuisse, si ex animo prævaricari voluisset. Certè in-
quit à doctis hominib; ita videntur, ut per ea non everti, et constitui indul-
gentias arbitrentur. Hæc ille.

279. Sed jam modo satis monstratum est, quid de Bel-
larmini & aliorum JESUITARUM judiciis sit statuendum. De
indulgentijs autem statim post primam LVTHERI disputatio-
nem.

tionē in Ecclesia negligi captis conqueritur ipsemet Cochlaeus Pontificius in actis & scriptis LUTHERI, Si tamen hodie incipiunt gratiores fieri miseris Ecclesijs, in ultimo iudicio à Christo mercedem suam pro tali informatione majorem adulatores Jesuitæ expectabunt.

280. Addo adhuc unum quod extat lib. 1. c. 3. de indulgentijs propos. 2. quæ probari debet, quod nimirum Ecclesia pastoribus auctoritas divinitus concessa sit thesaurum satis factionum dispensandi, ac per hoc indulgentias concedendi. Hic primo affert illa Matth. 16. & 18. & Joh. 20. & 21. quod data sit Petro promissio amplissima quæ complectitur omnia. Secundo inquit, probatur hæc eadem potestas ex praxi & usu perpetuo Ecclesiæ Catholicæ. Quod enim Ecclesia semper in usu habuit, dubitari non potest, quin sit à Deo. ETIAMSI FORTE FUNDAMENTUM EJUS CONSUETUDINIS NOS LATERET. Hæc ille.

Secundo
fluctuatio
Bellarmini

281. Verūmenim verò cur dubitat Bellarminus de fundamento, si in prima probatione tam amplissimam & certam produxit confirmationem? Si quis Catholicorum rem istam æqualan. e expendens adhuc devotè frequentabit indulgentias, si quis his lectis Bellarminianis adhuc dicet argumenta LUTHERI esse levia, insulsa, inepta, ridenda, negligentissime concepta, ut negligentius concipi non potuissent si ex animo pravaricari voluisset. Illud iterum necesse est aut stolidissimum esse aut malitiosissimum.

282. Vide item lector lib. 1. c. 7. Concl. de indulgentijs ubi quæstionem propositam auctoritate duorum Pontificum Bonifacii 8. & Pij. decidit & tandem addit hæc verba. Et quanquam duo isti Pontifices non ediderint publicam hujus quæstionis explicationem per rescriptum aliquod Pontificium, tamen non est levis momenti tantorum virorum etiam privata sententia. Hæc ille adulator, quo enim alio nomine censendus, & cur non hæc de causa iudicio Domini committendus est talis disputator. Et quis auctoritate Bellarmini pateretur sese à Lutherano dimoveri.

Tertio
fluctuatio
Bellarmini.

283. Scripturam enim pro confirmatione sententiæ suæ adducere debebat, & ecce producit decisionem duorum pontificum

tificum, & eam quidem non publicam & legitimæ alicui iudicationi similem, sed omnino privatâ, duorum inquâ Pontificum, nimirum Bonifacij VIII. qui non sine crimine ambitionis & fraudis pervenit ad Pontificatum, quiq; imperatoribus, regibus, principibus, nationibus, populis terrorem potius quam religionem injecere conatus fuit quam religionem, quiq; pessimæ notæ fuit homo, & Pij V. profusæ prodigalitatæ infamulos nomine satis famosi apud Historicos Pontificios.

Quæstio.

284. Conclusionis loco quæritur, idq; haud immeritò, quomodo Europa per tot secula tantis anilibus indulgentiarum & alijs Pontificijs ineptiis ut nihil gravius dicatur, sese deludi passâ fuerit & adhuc patiatur.

285. Hæc de re audiendus, est Apostolus 2 Theſſ. 2. à versu 3. cum seqq; cum inquit, *ne quis vos seducat ullo modo quoniam, (scilicet dies Christi non instabit) nisi venerit primum discessio & revelatus fuerit homo peccati filius perditionis, qui opponitur & extollitur super omne quod dicitur Deus aut quod dicitur, ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se, tanquam sit Deus &c.*

I. *An Apostolus loquatur de Papæ Rom.*
286. Hic ante omnia probe expendendum venit, num hæc Prophetia ad Romanos Pontifices, an ad Turcas, an ad Iudeos, an ad Ethnicos Romanos referri queat. Et qui paulò accuratius notas habet historias Turcicas, Judaicas, Ethnicas, Romanas, is ultrò fateri necesse habet, nullam esse classem ex his 1. quæ extolli sese fecerit SUPER OMNE quod est DEUS 2. quæ tanta peccata tantosq; errores mundo introduxerit nisi solam Pontificiam.

287. Audi enim optime lector paucissima iudicia arrogatæ divinitatis. Sic igitur habet distinctio 96. C. *Satis evidenter ostenditur, à seculari potestate nec ligari prorsus, nec solvi posse Pontificem, quem constat à pio Principe Constantino DEVM appellatum, nec posse Deum ab hominibus iudicari manifestum est.* Hæc ibi, quæ sunt verba Nicolai Papæ.

Sic

288. Sic etiam capitulum sextum distinctionis 40. in eadem prima parte, quod habet verba Bonifacij: *Si Papa sua & fraternae salutis negligens deprehenditur inutilis. & remissus in operibus suis & insuper à bono taciturnus, quod magis officit sibi, & omnibus & nihilominus INNUMERABILES POPULOS CATERVATIM secum ducit, primo mancipio gehennae, cum ipso plagis multis in aeternum vapulaturus, Hujus culpas istuc redarguere praesumit mortalium nullus, quia cunctos ipse judicaturus, à nemine est judicandus nisi deprehendatur devius à fide: pro cuius perpetuo statu universitas fidelium tanto instantius orat, quanto suam salutem post DEVM ex illius incolumitate animadvertit propensius pendere. Hec ibi.*

289 Sic Erasmus Roterodamus superi Tim. i. iam de Romani Pontificis potestate penè negocio si disputatur, quàm de potestate Dei dū quarimus de duplici illius potestate, & an possit abrogare id, quod scriptis Apost. decretum est, an possit aliquid statuere, quod pugnet cum doctrina Evangelica, an possit novum articulum condere in fidei symbolo. Utrū majorem habeat potestatem quàm Petrus, an parem. Utrum possit praecipere Angelis: (Hoc fecit Clemens VI Vide Lutherū in Biblijs super X I I. Danielis in causa indulgentiarum; nec tantum Angelis sed & Diabols.) Utrum simplex homo sit, an quasi DEUS participet utramq; naturam cum CHRISTO: an elementior sit, quam fuerit CHRISTUS, cum is non legatur quemquam à purgatorij poenis revocasse: an solus omnium non possit errare. Sexcenta id genus disputantur magnis editis voluminibus. Idque à magnis Theologis, praesertim professione religionis insignibus. *Hactenus verba Erasmi.*

Non sunt
verba E-
rasmi.

290. An non notae sunt etiam haec propositiones, scriptura sine traditionibus non admodum necessaria est, non omnia dogmata ad fidem & vitam Christianam necessaria in scripturis continentur. Sacra scriptura tum demum est verbum DEI & regulae fidei, si juxta sensum Ecclesiae Romanae intelligatur. Vulgata latina versio in omnibus lectionibus & disputationibus
pre

pro authentica habenda est, ita ut nemini liceat ab ea quamvis iustissime
causa pretextu provocare. Pontifex Romanus in fide errare non potest &c.
Papa non tantum vocatur Vicarius Christi, sed etiam Dominus DEVS noster
Papa est supra jus, & contra jus, extra jus. Papa nec est DEVS nec homo, sed
neuter est inter utrumq; , Monacho licet deposito ad tempus cucullo uxorem
ad tempus ducere, permissu Pontificis. Papa potest mutare quadrata rotun-
dis.

261. Tantam audaciam nunquam sibi usurpavit ulla alia
secta quam Pontificia, homo ille peccati, sicut hominis vox in
sacris scriptis significat integram classem, ut Dimittat homo patrem
& matrem. Item, homo ex muliere natus exiguo vivet tempore, item
non ex solo pane vivit homo. Item inimici hominis domestici ejus. Item
Bonus homo de bono thesauro profert vetera & recentia, item Quos Deus
conjunxit, homo non separet. Id quod addendum fuit ne scrupu-
lum parerent objecta Pontificiorum nostris, quasi ad Thessa-
lonicenses loco dicto tantum unum individuum per hominē
peccati innueretur.

292. Deinde probe expendendum venit illud quoq; quod
Apostolus dicit suo tempore peragi mysterium iniquitatis seu jam modo
pullulascere. Quid sibi velint hæc verba si non aliunde nisi ex sa-
cris literis saltem novæ scripturæ, quæremus, ostendetur satis,
Apostolo rūt tempore, Antichristi præcursores fuisse qui hære-
ticis dogmatibus multitudinēq; humanarū ceremoniarum la-
borare inciperēt, & à morib; sanctis ad scelera magna ruerent,
dominariq; majestaticibus cuperent & quæ sunt similia.

293. Audiantur Prophetiæ Apostolicæ. 1. Tim. 4. 1. &c. Spi-
ritus manifeste dicit quia in novissimis diebus discedent quidam à fide, atten-
dentes spiritibus erroris & doctrinæ Daemoniorum, in hypocrisi loquentium
mendacium & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium
nubere, abstinere à cibis &c. Item 2. Petr. 2. 1. &c. Et in vobis erunt ma-
gistri mendaces qui introducent sectas, & multi sequentur eorum luxurias,
& in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur. Item dominatum despi-
cient.

294. Et Judæ v. 17. 18. Vos autem clarissimi memores estote verborum
quæ prædicta sunt ab Apostolis Domini nostri JESU CHRISTI, qui di-
cebant vobis, quoniam in novissimis temporibus venient illuiores &c. 1. 1oh. 2.

18. Au-

2.
An tempo-
re Apostoli
Papismus
germinare
ceperit.
Vide tom. 2
Germ. le-
nensi anuo
1522. de
missa.

18. Audivistis, quia Antichristus venturus est, & nunc Antichristi multi facti sunt.

295. Agnoscesne lector ex his initiis verborum, & cum primis Judæ Apostoli mores Monachorum & Pontificum Romanorum, qui ut alia lectori exploranda relinquuntur, cœlibatum professi cunctos alios impudicitiam superarunt, qui nulli magistratui in orbe Civili parere voluere, &c. Quid enim sibi vult aliud in *Extravagantibus communibus*, lib. 1. tit. 8. de majoritate & obedientia, ubi Bonifacius VIII. ita docet, *Omnes CHRISTO fideles de necessitate salutis subsunt Pontifici Romano*. Initium est, *Vnam sanctam Ecclesiam*, Finis: *Porro subesse Romano Pontifici omni humane creature declaramus, dicimus, deservimus & pronunciamus omnino esse de necessitate salutis*. Hæc ibi. Lege etiam lib. 1. *Extravagantium communium*, cujus initium *super gentes & regna Romanus Pontifex à Domino constitutus &c.* Addere plura super sedemus.

296. Prorsus igitur quoad hæreses & impuram vitam Antichristi, certe conspirat Spiritus sanctus in quatuor Apostolis, Paulo, Petro, Johanne, Juda.

297. Probissimè autem tenendum est, postquam 2. Tim. 3. prolixè prædictum fuit de postremis temporibus, quod tandem hæc verba adduntur versu 5. **ET HOS DEVITA.**

298. Super hæc verba rectissimè scribit Lyra: Hic consequenter ostenditur multiplicatio jam inchoata, unde 1. Joh. 2. dicitur: *Nunc Antichristi multi sunt facti*, iccirco Apostolus dicit, *Et hos devita*, quasi dicat, jam incipiunt esse tales aliqui, quod declarat dicendo, *Ex his enim sunt, qui penetrant domos & CAPTIVAS ducunt mulierculas, id est, qui intrant sub pretextu religionis penetralia & loca secreta, in quibus mulieres conjugatæ vel aliæ habitant illo tempore aspectus hominum refugientes, & in talibus locis possunt mulieres citius decipi in his, quæ pertinent ad fidem*. Hæc Lyra, de mysterio iniquitatis, operante temporibus Apostolorum, & adducens illud Johannis de venturo Antichristo, cum tamen etiam tempore Johannis multi essent Antichristi, Ebionitæ, Cerinthiani, Simonis Magi asseclæ, &c. 1. Joh. 2. 18.

299. Etsi verò singula talia vitia, qualia ex Apostolis ostendimus, solent esse communia pluribus sectis, tamen nulla

*Mysterium
iniquitatis
tempore Pauli
& Petri, &c.*

K

sub

sub Sole dari poterit, quàm Pontificius Clerus, cui tam accuratè
competant omnia,

299. Si enim viceret doctrinarum & ceremoniarum hæreses
& schismata, morumque vitia historicis exemplis declarare,
nulla omninò magis quadratura erant quàm à Pontificibus, Mo-
nachis, Clericis aliis, & à Jesuitis collecta, ut tandem jurare co-
garis, nullum Apellem aliumve pictorem tam accuratè Papatum
nobis depinxisse, quàm fecerunt Apostoli, Paulus, Petrus, Jo-
hannes & Judas in locis hætenus breviter saltem indigitatis.

*Praeminentia
Episcoporum
Romanorum
jam olim ca-
ptata exempla*

300. Porrò quod attinet ad id, ubi dicitur de homine pecca-
ti, quòd tollat sese super omne, quod est DEUS, et si præsertim
primis 300. annis Episcopi Romani plerique omnes martyria
subjerunt, adeoque altum propter Romanos proceres ascen-
dere non potuerunt, tamen subinde ut ceremonias humanas in-
stituerunt, ita aliarum urbium & provinciarum Episcopis præ-
eminere & præscribere cogitarunt, id quod ipsi Pontificii histo-
rici nobis annotârunt.

301. Tenuia quidem erant principia in *Lino Cleto Clemente*, &
tamen ille ex sacris ordinibus bis in urbe habitis Presbyteros
decem & octo, Episcopos XI. creavit, quos sine dubio alibi præ-
ficeret, iste redegit in ordinem ex mandato Petri, ut dixit, 25.
Presbyteros, hic scripsit ad alias Ecclesias Epistolam, quæ non
omnibus fuit probata, quemadmodum apud Platinam hæc le-
guntur.

302. Secutus *Anacletus* constituit, ne Clerici barbam vel co-
mam nutrent, *Evaristus* ne plebis in Episcopum accusatio reci-
peretur, Episcopos in diversa loca creavit. *Alexander*, ut aqua
sancta, sale admixta interpositis sacris Orationibus, & in
templis, & in cubiculis ad fugandos Dæmones retineretur, vo-
luit quoque aquam admisceri vino in consecratione sanguinis
Christi: Oblationem quoque ex azymo & non ex fermentato
ut antea, fieri mandavit.

303. *Xystus I.* constituit, ne Episcopi ad sedem Apostolicam
vocati (ECCE & NOTA LECTOR, Romani Episcopi
citò ausi sunt imperare externis aliarum urbium doctoribus)
rede-

redeūtes à suis reciperentur, nisi secum deferrent litteras plebem salutantes. (ECCE & NOTA iterum lector, ita Romani Episcopi etiam inter persecutiones aliorum Procerum protectione confisi tamen non tantum exteris Episcopis, sed & Ecclesiis sese insinuarunt pro capitibus) Et vide exemplum in vita Xysti.

304. *Telesphorus* constituit, ut septem hebdomadibus ante Pascha observaretur jejunium: *Higynus* ne templa dedicarentur, ne auferentur, ne diminuerentur sine arbitratu metropolitani vel Episcopi. *Pius I.* thermas Novati in vico Patricii in honoratione sororis suæ divæ Pudentianæ dedicavit. *Anicetus* constituit, ne Episcopus crimen Metropolitanum sui ad aliam quam sedem Apostolicam deferret; item ne Episcopi omnes Patriarchæ vocentur. *Soter*, ne Monacha ulla palam attrectaret, nevé thus in acerram poneret, dum sacrificia fierent.

305. *Eleutherius* initio Pontificatus statim Epistolam accepit à Lucio rege Britanno, quâ rogabatur, ut se & suos in Christianorum numerum reciperet, quare Fugatium & Damianum edidit, qui Regem ac populum baptizarent. Hunc secutus *Victor I.* excommunicavit Episcopos Orientis, qui Pascha volebant celebrare statis diebus Dominicis. *Zephyrinus I.* ne Episcopus vel à Patriarcha, vel à Primate, vel à Metropolitano suo in iudicium vocatus sine auctoritate Apostolicâ damnaretur. *Callistus I.* ut quatuor jejunia quatuor anni temporibus haberentur: ædificasse dicitur in honorem B. Virginis basilicam in Transtiberinâ regione. Sed nolumus ulterius progredi, quia (quantum Pontificiis est tribuendum historicis) ex his unguibus facile est æstimare leonem, & intelligere quid sit, quod dicitur, *illis temporibus fuisse operatum iniquitatis mysterium.*

306. Tertio probè expendendum venit quod Apostolus dicit, *adhuc obstare qui obstat, ne penitus reveletur homo peccati & filius perditionis.* Nimirum tùm adhuc in flore erat imperium Romanum, & præ metu plenariè, ut postea erumpere omnibus iniquitatibus non ausi fuere.

3.
Cur non tempore Pauli primatum Episcopi Romani imperij urserint.

K 2

Audia.

307. Audiatur Haymo qui vixit circa annum Christi 834. quo tamen tempore nondum ita notus erat omnibus Antichristus: Sic igitur ille dicit: Scitis quid detineat, & non demonstrat, quid quod nihil melius intelligitur voluisse significare quam destructionem regni Romanorum, de qua obscure hic locutus est, ne forte aliquis Romanorum legeret hanc Epistolam & excitaret, contra se aliosq; Christianos persecutionem illorum, qui se putabant semper regnatos in toto mundo. Hæc ille.

308. Quarto expendendum venit, ut etiam simul extra controverfiam est potitum, quod initio N. T. nulla gens, nulla natio, potentior fuerit gente & natione Romani imperii, & quod nulla etiam acrius persecuta fuerit Christianos primævos atque illa ipsa. Quam in sententiam pluribus opus non est, cum eam nimium quantum satis confirmet solæ decem persecutiones in primitiva Ecclesia, tam horribiles, ut nullis verbis satis exaggerari queant.

309. Cum igitur puritatem verbi divini & Evangelii sacri prædicantibus, ad fidem ædificandam veram, & ad vitam non nisi juxta voluntatem DEI & Christi instituendam, auscultare & obædire nolissent, cumque durissima grassati fuissent tyrannide in Ecclesiam primitivam, iccirco DEUS 2. Theff. 2. SATANÆ commisit impios illos, qui hæresin & superbiam in Episcopis Romanis subinde subindeque magis magisque accendit, ut per suos sibi met addictos CLEROS non nisi Ecclesiis dominari & sui cerebri somnia instillare satagerent.

310. Hoc enim est, quod Apostolus inquit, *Hominis peccati seu filij perditionis adventum esse ex efficacitate Satanæ, vel secundum operationem Satanæ, in omni virtute seu potentia, & signis ac prodigijs mendacibus, & in omni deceptione iniquitatis in ijs qui pereunt, eò quod charitatem vel amorem veritatis non receperunt, ut salvi fierent, ideo mittet ipsis DEVS operationem erroris, vel efficacitatem deceptionis, ut credant mendacio, ut judicentur vel damnentur omnes, qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.*

311. Ecce lector benignissime, principem & fundatorem Romani Papatus ipsissimum, idque ex ipsius Apostoli magni spiritu & doctrina, is per organa sua Papas nimirum Romanos in Ecclesiam superbissima tyrannide grassatus fuit.

32. Tali

312. Tali principe digna sunt omnia Papatus dogmata, 1. Blasphemia in ipsam sacram Scripturam. 2. Mendacia de omnibus fidei articulis. 3. Superbilissima dominatio in Ecclesiam, & in ipsa etiam sacra capita mundi. 4. Avaritia illa pecuniarum, quibus ad alendam ambitionem & dominationem majesticam opus erat, nimirum purgatorium, vigiliae, tricesimae, anniversaria, indulgentiae, peregrinationes, cultus reliquiarum, invocatio Sanctorum & eorundem honor in extructionibus templorum & cenobiorum, & collegiorum Ecclesiasticorum, Jubilaeus, &c.

313. Jam verò quia Satanas libenter diu habitat, ubi semel optatam requiem invenit, & quia singulis seculis succedentibus posterius maluerunt osculari suorum majorum traditiones, nec easdem ex verbo DEI ad ipsos perscripto examinare laborarunt, ideo tenebrae illae diutius inter ipsos fuerunt continuatae, hodieque apud plurimos continuantur, & usque ad adventum Filii DEI judicaturi vivos & mortuos continuabuntur, non quòd DEUS noller ipsos converti, sed quòd verbum DEI & multos saepe oblato & hodie quoque obvios monitores ipsi sequi non satagant.

314. Sed ut finis disputationis congruat cum illo ejusdem principio, ubi dictum fuit, Tezelianas indulgentiarum praedicationes tam fuisse crassas, ut etiam palpari potuerint, & B. LUTHERUM divino Spiritu alligatum sese diutius continere non potuisse, Ecce cape tibi lector saltem adhuc unum exemplum virorum istius temporis principum, qui istas illas nugaces blasphemias & nugas blasphemias, quas alii PIAS FRAUDES ECCLESIAE dixerunt, satis animadvertenter, praesertim quando promptas habebant LUTHERI manuductiones.

315. Extat adhuc in Bibliothecis libellus, in quo Principes & Status politici totius Imperii Romani in conventu Noribergensi an. 1522. descripserunt & Imperatori obtulerunt *centum gravamina sedis Apostolicae non ferenda Germanis*, ubi praeter abusum indulgentiarum ita depinguntur Ecclesiastici ordinis apud Pontificios mores, ut ipsissimum sub Papisticis protervis Satanam palpare queas.

316. Mox in tertio gravamine ad indulgentiarum Papalium onera progressi importabile scribunt esse onus, quando sub persona pietatis cum aut basilicas Romanas construere, aut profectorem in Turcas parare polliciti sunt Romani Pontifices, omnem à Germanis exuxerunt pecuniarum medullam. Et quanquam indulgentiæ non semel in hoc ad Germanos missæ sunt, quasi fideles contra barbaros essent defendendi: Eventu tamen compertum habent Germani; pecuniam hanc non in rem fidei aut alioqui Reip. Christianæ necessariam, sed in propinquorum luxum ac sublevandam familiam ipsorum esse versam.

317. Præterea (inquiunt) Papalis sanctitas cæteriꝫ, Episcopi casus aliquot suæ tantum absolutioni reliquos fecerunt, quorum si unum commiseris, aut jam numerandū aut absolutione tibi carendū est, nempe quod in hoc reservati sint, ut vel inde nummorum aliquid eis accrescat, ac in casibus quantumvis pro tempore honestis aut necessarijs, nunquam tamen nisi numeretur aliquid dispensent. At si nihil attuleris, numeraverisvè, indispensatus perpetuo maneat oportet. Verum si quis unde numeretur habeat, jam nedum præsentibus indulgentur, constitutionum transgressiones, sed & in futurum impunè ut eas ipsas transgredi liceat, indulto permittitur.

318. Est (inquiunt) & aliud indulgentijs vendendis addictum hominum genus, quos Stationarios vocant. Hi rusticorum abutuntur plerumq; simplicitate, dum omnes vicos, villas, pagos, angiportus, omniaq; peragrunt castella & opidula prædicantes sancti cuiuspiam, Valentinii puta, Huperti, Cornelij, Anastasivè sanctimoniam, ac quantum ad rem familiarem addat, si quotannis hunc vel illum munusculo aliquo (quod stationarijs cedat) demulceas. Inscribebant dehinc simplices sub sancti alicujus numen ac tutelam promittentesq; quod ab hoc aut altero morborum genere liber esse debeat, qui eis annuum censum penderit. Hoc negocium simplices ad vivum exugit, quia nullus est morbus, cui stationarij non peculiarem sanctum præposuerint. Quæ res (inquiunt) medicinam præsentem postulat, quo interdiceretur Episcopis & Vicarijs ne pro functionis hujus admissione quicquam pretij posthac acciperent, neve eos amplius tolerarent.

Orandus est intimis suspiriis æternus DEUS Pater Domini nostri JESU CHRISTI, ut deinceps quoque aliis sacratissimis capitibus regnorum Europæ similem Spiritu suo sancto excitet mentem. Hoc enim elapso toto seculo, Per
DEI

DEI gratiam tam sunt Sole meridiano aetivo clariora facta,
quam sunt ulla alia nimirum haec sequentia.

1. Petrum à CHRISTO non fuisse constitutum generalem Episcopum totius Ecclesiae militantis,
2. Petrum, si Romae fuit, tamen Romanæ & Ecclesiae ut generalem Episcopum non praefuisse annis circiter 25.
3. Episcopum Romanum nec jure divino nec ratione successionis succedere Apostolo Petro in Monarchia Ecclesiastica, etiamsi ex hypothese, posito, sed non concessio ille fuisset constitutus & praefuisset 25. annos Romanae aut toti etiam Ecclesiae CHRISTI.
4. Episcopum Romanum & omnem Clerum etiam debere potestati sublimiori in rebus ad fidem non pertinentibus esse subiectum.
5. Romanum Pontificem ut Pontificem non habere in ordine ad bonum spirituale, ut loquuntur, summam potestatem disponendi de temporalibus rebus omnium Christianorum, ita ut possit regna mutare, ea uni auferre & dare alteri.
7. Ex Romanis Pontificibus, ab ex plurimis describi vix unum ab ipsis Pontificiis scriptoribus Platinâ & Onuphrio, qui tantos habuerit Spiritus sancti, motus, quantos alios, & qui in Scripturis sacris tantam habuerit notitiam, quantam in aliis facultatibus.
8. Ideoque miserrimos, qui sacrorum decisiones ex sermone talis pectoris expectent, de indulgentiis ut supra fecit Bellarminus, ut de aliis infinitis taceamus.
9. Romanum Papatum esse ipsissimum Antichristum à Prophetis depictum, ab Apostolis praedictum, nec esse alium somnandum vel expectandum.
10. Excommunicationum Papalium fulmina ab omnibus piis debere floccifiri.

19 4830

11. Bona Ecclesiastica in Principum secularium ditionibus non pertinere ad Papam, nec Clero Papali fieri injuriam cum ad sanctiores usus puræ religionis reformantur.

12. Si vera sunt, quæ Onuphrius de Johanne VIII. pro Jesuitis afferre studuit, tum frustra laborabunt Jesuitæ, ut obtineant, Johannem VIII. Papam non fuisse fœminam, Et quæ sunt ejusmodi infinita alia.

Orandum est omnibus piis, ut cunctos homines DEUS odio Papæ, ut Papæ, maximo impleat, cum vix ulla sit spurcior & magis Diabolica sentina in orbe terrarum atque Papatus, & ut hoc secundo seculo iterum compleatur illud Lutheri:

PESTIS ERAM VIVENS, MORIENS ERO
MORS TUA PAPA.

Fiat Fiat.

FINIS.

14.1

onibus
cum

pro Je-
t obti-
tae sunt

DEUS
purcior
atus, &

ERO

ULB Halle

3

004 969 707

f

V. 17

sanctorum
Celsitudinis fratrum
pium & scientiam
nem Brandenburgi,
easque
vir DEI
quibus,
pinio de
structio
tur, Unde
estimabilem
leantur
qui animam
ra, quae
cere, ad
dicatorum
di impo
bellis, &
grediat
remisit
ne dubi
burgensi
negotio
inciper
cturum
Cui fin
& Histor
paucis c
sitiones
pendisse
Pater noster

iliam omnium
simae Vestrae
Brandenburgensis
Archiepiscopi
m, Marchionis
ulo S. Chryso
iones misit,
is litteris, in
entiarum o
cum in In
edita dicere
illud Dei in
annes paena de
contritio bis,
paterna cu
am compes
llere & pra
m praedican
us, editis li
onfutare ag
um Luthero
bi innuit, si
tesia Brande
dem de eodem
, Lutherum
, sibi; attra
i ut desinat.
logia Doctore
. Cum enim
bens propo
episset, & ex
lam, ora unum
aliud indigi
tans,

